MemoriiJurnale
David Gilmour
Clubul de film
Lecții de viață pentru fiul meu
Carte remarcată de *New York Times Book Review* și selectată de *Chicago Tribune* în topul celor mai bune *memoir*-uri ale anului
HUMANITAS

MemoriiJurnale
David Gilmour
Clubul de film
Lecții de viață pentru fiul meu
Carte remarcată de *New York Times Book Review* și selectată de *Chicago Tribune* în topul celor mai bune *memoir*-uri ale anului
HUMANITAS

DAVID GILMOUR
Clubul de film

Lecţii de viaţă pentru fiul meu

Traducere din engleză şi nore de VALI FLORESCU

[Tânărul] să poată face de toate,
dar să nu-i placă să facă decât pe cele bune.
Trebuie să te faci vrednic de iubit
[de către copiii tăi], prin bunătatea şi blândeţea
felului tău de a fi.

Michel de Montaigne (în româneşte de Mihai Rădulescu)

CAPITOLUL 1

Acum câteva zile, oprisem la culoarea roşie a semaforului când l-am văzut pe fiul meu ieşind dintr-un cinematograf. Era cu noua lui prietenă. Ea îl ţinea cu vârfurile degetelor de marginea mânecii şi-i şoptea ceva la ureche. N-am apucat să observ ce film văzuseră - intrarea în sala de cinema era ascunsă de un copac înflorit, în plină splendoare -, dar m-am trezit amintindu-mi, cu o nostalgie aproape dureroasă, acei trei ani pe care i-am petrecut cu el, doar noi doi, vizionând filme şi discutând pe verandă, o perioadă magică pe care un tată nu prea are şansa de a o împărtăşi cu fiul său în adolescenţa târzie a acestuia. Acum nu-l mai văd atât de des pe cât îl vedeam atunci (şi e normal să fie aşa), însă vremurile acelea au fost absolut minunate. Un răgaz fericit pentru amândoi.

Când eram adolescent, credeam că există un loc anume în care se duc băieţii cei răi atunci când se lasă de scoală. Se afla undeva la marginea pământului, ca cimitirul elefanţilor, doar că acesta era plin de oseminte albe și delicate de băieţandri. Sunt sigur că din cauza asta încă mai am, chiar și azi, coşmaruri legate de o teză iminentă la fizică, în care dau, tot mai grăbit şi mai îngrijorat, paginile manualului - pline de vectori și parabole -, fiindcă n-am văzut nici una din chestiile astea în viaţa mea!

Treizeci și cinci de ani mai târziu, când notele fiului meu au început s-o ia în jos în clasa a noua și apoi să se prăbuşească definitiv într-a zecea, am trăit un soi de groază dublă: în primul rând faţă de ceea ce se întâmpla efectiv, apoi din cauza acestei senzaţii pe care o retrăiam, şi care era încă foarte vie în corpul meu. Am făcut schimb de locuinţă cu fosta mea nevastă („Are nevoie să stea cu un bărbat", mi-a zis). Eu m-am mutat în casa ei, ea în loftul1 meu, care era prea mic pentru ca un adolescent solid, de un metru optzeci și ceva, să se simtă confortabil. în felul ăsta, îmi spuneam, am să pot face eu temele băiatului în locul ei.

Dar socoteala mea s-a dovedit greşită. In fiecare seară, când îl întrebam: „Astea-s toate temele tale?", fiul meu Jesse răspundea cu un ‚Absolut!" cât se poate de binedis-pus. In vara aceea, când s-a dus să stea cu maică-sa o săptămână, am găsit vreo sută de teme pentru acasă vârâte în fiecare ascunziş

posibil din dormitorul lui. Pe scurt, scoală îl transformase într-un mincinos cu o fire extreme de alunecoasă.

L-am trimis la o şcoală particulară. Din când în când, ne pomeneam dimineaţa cu un telefon de la o secretară bulversată. „Unde e?" Ceva mai târziu, fiul meu cel cu mâini și picioare lungi se materializa pe verandă. Unde fusese? Poate la un concurs de rap de la nu ştiu ce mall dintr-un cartier rezidenţial sau dintr-un loc mai puţin atrăgător, în nici un caz la şcoală. Noi îi frecam ridichea,

NS

1. Loji (engl.), spaţiu de locuit plasat sub acoperişul clădirii; adesea este un spaţiu necompartimentat dintr-o clădire industrială dezafectată, şi despre acest tip de loft e vorba în cartea de faţă.

el îşi cerea scuze solemn, se purta frumos câteva zile, după care o lua de la capăt.

Era un băiat foarte drăguţ, foarte mândru, care părea absolut incapabil să facă vreun lucru care nu-l interesa, indiferent cât de tare îl nelinişteau consecinţele. Şi îl nelinişteau destul de tare. Evaluările profesorilor erau groaznice, comentariile nu. Oamenii îl plăceau, tot soiul de oameni, chiar și poliţia, care l-a arestat pentru că picta cu spray zidurile fostei lui şcoli generale. (Nişte vecini, uluiţi, l-au recunoscut.) Când ofiţerul de poliţie l-a adus acasă, i-a zis:

— Jesse, în locul tău eu nu mi-aş face iluzii că pot să devin vreodată delincvent. Pur şi simplu nu eşti făcut pentru asta.

în cele din urmă, într-o după-masă, în timp ce-l meditam la latină, am remarcat că nu are nici notiţe, nici carte, absolut nimic, doar o foie de hârtie mototolită cu câteva propoziţii despre nişte consuli romani, pe care trebuia să le traducă. îmi amintesc cum stătea, cu capul plecat, pe partea cealaltă a mesei de la bucătărie: un băiat cu faţă albă, genul de faţă care nu se bronzează niciodată, pe care poţi vedea cea mai mică tulburare cu claritatea unei uşi trântite. Era duminică, zi pe care o urăşti când eşti adolescent, când weekendul aproape s-a sfârşit, tema pentru şcoală încă nu e făcută, iar oraşul e cenuşiu ca oceanul într-o zi fără soare. Frunze umede pe stradă, ziua de luni născându-se din ceaţă ca o promisiune lugubră.

Câteva clipe mai târziu, am zis:

— Unde-ti sunt notiţele, Jesse?

— Le-am lăsat la şcoală.

Avea un talent înnăscut la limbi străine, le înţelegea logica internă, avea ureche de actor - asta ar fi trebuit să fie simplu ca bună ziua pentru el -, dar, văzându-l cum răsfoieşte manualul de la cap la coadă și înapoi, mi-am dat seama că habar n-are pe ce lume e.

I-am zis:

— Nu înţeleg de ce nu ţi-ai adus notiţele acasă. O să fie mult mai greu aşa.

A recunoscut nerăbdarea din vocea mea; asta l-a stre-sat, ceea ce m-a făcut, la rândul meu, să mă simt uşor vinovat. Ii era teamă de mine. Asta îmi displăcea foarte tare. N-am ştiut niciodată dacă era o chestie legată de relaţia tată-fiu sau dacă eu, impulsiv cum sunt, cu lipsa mea de răbdare venită din moşi-strămoşi, sunt sursa angoasei lui.

— Nu-i nimic, am zis. O să ne distrăm oricum. îmi place mult latina.

— Pe bune? m-a întrebat curios (orice lucru care abătea atenţia de la notiţele lipsă era bine-venit). L-am urmărit un pic în timp ce-şi făcea lecţiile - cum îşi ţinea degetele pătate de nicotină în jurul stiloului, cât de urât scria.

— Tată, cum naiba ridici de la pământ o sabină și fugi cu ea? m-a întrebat.

— Îţi spun mai târziu. Pauză.

— Coif un verb? m-a întrebat.

Şi a ţinut-o tot aşa, în timp ce umbrele după-amiezii luau în stăpânire gresia din bucătărie. Vârful creionului ricoşând pe blatul de vinii. încet-încet, mi-am dat seama că în încăpere se aude un fel de zumzet. Oare de unde venea? De la el? Dar ce era? L-am privit cu atenţie. Da, era un soi de plictiseală, dar una oarecum rarefiată, o convingere adâncă, aproape celulară, că lucrul pe care-l făcea nu are nici cea mai mică însemnătate. Si, din nu ştiu ce motiv ciudat, cât au ţinut acele câteva secunde, am trăit convingerea lui de parcă avea loc în propriul meu trup.

A, m-am gândit, deci prin asta trece în fiecare zi de şcoală. N-ai cum să câştigi dacă te lupţi cu asta. Şi deodată - a fost la fel de limpede ca zgomotul unui geam care se sparge -, am înţeles că am pierdut bătălia cu şcoala.

Şi în aceeaşi clipă am mai ştiut, am ştiut-o cu toată fiinţa mea, că în lupta asta am să-l pierd definitiv şi eu, că într-una din zilele astea o să se ridice din fata mea, de la masă, și-o să zică: „Vrei să ştii unde-mi sunt notiţele? Am să-ţi spun unde sunt. Mi le-am băgat în cur. Şi dacă nu mă laşi dracului în pace, o să ţi le bag şi ţie-n cur." După care o să plece trântind uşa, şi basta.

— Jesse, i-am zis cu blândeţe. Ştia că-l privesc şi asta-l neliniştea, de parcă se afla pe punctul de a da (iar) de belea, iar gestul ăsta, răsfoitul manualului înainte şi înapoi, înainte şi înapoi, era o cale de-a se fofila.

— Jesse, lasă stiloul jos. Opreşte-te o clipă, te rog.

— Ce? a zis.

E atât de palid, m-am gândit. Ţigările alea sug toată viaţa din el. Am spus:

— Vreau să-ţi cer o favoare. Vreau să te gândeşti dacă
mai vrei sau nu să te duci la scoală.

— Tată, notiţele sunt la...

— Lasă notiţele. Vreau să te gândeşti dacă vrei sau nu să continui să te duci la şcoală.

— De ce?

Simţeam cum începe să-mi bată mai tare inima, cum mi se ridică tot sângele în cap. Era un loc în care nu mai fusesem niciodată, pe care nu mi-l închipuisem niciodată.

— Pentru că dacă nu vrei e în regulă.

— Ce e în regulă?

Hai, spune, spune-o odată.

— Dacă nu vrei să mai mergi la şcoală, nu vrei și gata. Şi-a dres glasul.

— Adică o să mă laşi să nu mă mai duc la şcoală?

— Dacă aşa vrei tu, da. Dar, te rog, stai câteva zile și gândeşte-te bine. E un pas cât se poate de...

S-a ridicat în picioare. întotdeauna se ridica în picioare când era surescitat; membrele lui lungi nu puteau suporta chinul de a rămâne nemişcate. S-a aplecat peste masă şi a coborât glasul, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva.

— N-am nevoie de câteva zile.

— Ia-ti-le totuşi. Insist.

Mai târziu în seara aceea, m-am îmbărbătat cu câteva pahare de vin şi am sunat-o pe mama lui, care stătea în loftul meu (aflat într-o fostă fabrică de dulciuri), ca să-i dau vestea. E o actriţă subţirică și încântătoare, cea mai cumsecade femeie pe care am cunoscut-o vreodată. O actriţă gen „ne-actriţă", dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Dar o scenaristă în ultimul hal de prăpăstioasă, care, în doar câteva clipe, şi l-a imaginat pe fiul ei locuind într-o cutie de carton, în Los Angeles.

— Crezi că s-a întâmplat asta fiindcă are o părere foarte proastă despre sine? a întrebat Maggie.

— Nu, am zis. Cred că s-a întâmplat fiindcă urşte şcoala.

— Trebuie să fie ceva în neregulă cu el dacă urăşte scoală.

— Şi eu am urât şcoala.

— Atunci poate că tu i-ai băgat ideea asta în cap. Am ţinut-o tot aşa, până când ea a început să plângă,

iar eu să enunţ impetuos generalităţi pripite despre lume și viaţă care l-ar fi făcut până şi pe Che Guevara să fie mândru.

— Atunci trebuie să se angajeze, a zis Maggie.

— Chiar crezi că are vreun sens să înlocuiască o activitate pe care o detestă cu alta?

— Atunci ce-o să facă?

— Nu ştiu.

— Ar putea să facă nişte voluntariat, s-a smiorcăit ea.

M-am trezit în toiul nopţii, cu Tina, soţia mea, foin-

du-se lângă mine, şi m-am dus la fereastră. Luna atârna disproporţionat de jos pe cer; se rătăcise şi aştepta s-o cheme cineva acasă. Dacă greşesc? m-am gândit. Dacă, purtându-mă ca un părinte modern, îi fac rău fiului meu și-l las să-și distrugă viata?

E adevărat, mi-am spus, trebuie să facă ceva. Dar ce? Ce pot să-l pun să facă fără să fie o repetiţie a coşmarului cu şcoala? Nu-i place să citească; urăşte sportul. Ce-i place, de fapt? îi place să vadă filme. Şi mie la fel. Pe la treizeci și ceva, patruzeci de ani, fusesem criticul de film, oarecum de serviciu, al unei emisiuni de televiziune. Ce puteam face cu chestia asta?

Peste trei zile, a apărut la Le Paradis, un restaurant franţuzesc cu feţe de masă albe și tacâmuri de argint masiv, unde-l invitasem la cină. Mă aştepta afară, aşezat pe o balustradă de piatră și fumând o ţigară. Nu-i plăcea să stea singur în restaurant. S-ar fi simţit ridicol, pentru că i se părea că ceilalţi îl desconsideră, luându-l drept un ratat lipsit de prieteni.

L-am îmbrăţişat şi i-am simţit forţa trupului tânăr, vitalitatea.

— Hai să comandăm vinul şi pe urmă stăm de vorbă.

Am intrat. Am dat mâna. Ritualuri de adulţi, care l-au flatat. Chiar și o glumă între el și barman despre John-Boy, din Familia Walton1. Am stat într-o tăcere uşor absentă, aşteptând chelnerul. Aşteptam amândoi ceva crucial; până atunci, nu aveam despre ce să vorbim. L-am lăsat să comande el vinul.

— Corbiere, a şoptit. Asta-i din sudul Franţei, aşa-i?

— Da.

— E undeva la ţară?

— Exact.

— O sticlă de Corbiere, vă rog. I-a spus asta chelne-riţei cu un zâmbet care spunea „Ştiu că am zis-o cam la plesneală, dar mă distrez și eu".

Doamne, ce zâmbet superb are. Am aşteptat până a venit vinul.

— Fă tu onorurile, am zis.

A mirosit dopul, a răsucit stângaci vinul în pahar și a luat o înghiţitură, ca o pisică în faţa unei farfurioare cu lapte străine.

— Nu-mi dau seama, a spus, pierzându-şi brusc curajul.

NS

1. The Waltons, serial american de televiziune difuzat de CBS între 1972 şi 1981, creat de Earl Hamner Jr. pornind de la cartea sa, Spencer'sMountain, și film omonim din 1963 cu Henry Fonda şi Maureen O'Hara.

Titlurile filmelor/serialelor TV din această carte au fost redate în text în româneşte (dacă au rulat şi la noi), menţionându-se în nota de subsol titlul

original; în puţinele cazuri când filmele nu au avut un titlu românesc, în text apare titlul original, iar în subsol traducerea acestuia.

— Ba da, îţi dai, am zis. Trebuie doar să te relaxezi. Dacă ţi se pare că nu-i bun înseamnă că nu-i bun.

— Mă stresează.

— E de ajuns să-l miroşi. Şi atunci o să ştii. Prima impresie e întotdeauna corectă.

L-a mai mirosit o dată.

— Bagă-ţi nasul ca lumea în pahar.

— E bun, a zis.

Chelneriţa adulmecă gâtul sticlei.

— Mă bucur să te revăd, Jesse. Pe tatăl tău îl vedem des.

Ne-am uitat în jur, prin restaurant. Era acolo și cu-plul în vârstă din Etobicoke. Un dentist şi soţia lui, al căror fiu tocmai era pe punctul de a absolvi nu ştiu ce specializare în afaceri, la nu ştiu ce facultate din Boston. Ne-au făcut cu mâna. I-am salutat și noi. Dacă greşesc?

— Zi, am spus, te-ai mai gândit la ce-am discutat?

Am văzut că vrea să se ridice în picioare, însă nu poate.

S-a uitat în jur, de parcă l-ar fi iritat faptul că e forţat să rămână. Apoi și-a apropiat chipul palid de al meu, ca şi cum mi-ar fi divulgat un secret.

— Adevărul e, mi-a şoptit, că nu mai vreau să pun piciorul într-o şcoală niciodată.

Am simţit că mi se face stomacul ghem.

— Bine atunci.

M-a privit mut de uimire. Aştepta să fac urât de tot, ca să aibă motiv să riposteze. Am zis:

— Mai e un lucru totuşi. Nu trebuie să te angajezi și nici să plăteşti chirie. Poţi să dormi până la cinci în fiecare zi. Dar fără droguri. în secunda în care te prind cu droguri, înţelegerea cade.

— Bine, a spus.

— Vorbesc serios. Te fac zob dacă începi cu chestii de-astea.

— Bine.

— Şi, am zis, mai e ceva. (Mă simţeam ca detectivul din Columbo?)

— Ce anume?

— Vreau să vezi trei filme pe săptămână cu mine. Eu le aleg. E singura educaţie pe care ai s-o primeşti.

— Glumeşti, a zis după o pauză.

N-am pierdut nici o secundă. A doua zi după-masă, l-am pus să stea pe canapeaua albastră din living, eu în dreapta şi el în stânga, am tras draperiile și i-

am arătat Cele patru sute de lovituri al lui Truffaut (1959). M-am gândit că e o bună introducere în filmele de artă europene, care ştiam că o să-l plictisească până când învaţă cum să se uite la ele. E ca şi cum ai învăţa nişte reguli speciale ale gramaticii de bază.

Truffaut, i-am explicat (voiam să fiu cât mai scurt), a intrat în regia de film pe uşa din spate; când era la liceu se lăsase de şcoală (ca tine), fugise de recrutarea în armată şi era un mic pungaş; dar adora filmele şi şi-a petrecut copilăria furişându-se în cinematografele de care era plin Parisul după război. La douăzeci de ani, un editor milos i-a oferit o slujbă care consta în a scrie cronici de film - şi, uite-asa, sase ani mai târziu, a fă-cut primul film. Cele patru sute de lovituri era o perspectivă autobiografică asupra anilor turbulenţi de chiulangiu ai tânărului Truffaut.

Ca să găsească actorul care să-l joace pe el ca adolescent, regizorul novice de douăzeci şi şapte de ani a dat un anunţ la ziar. Peste câteva săptămâni, la audiţia pentru rolul Antoine s-a prezentat un puşti brunet care fugise de la un internat din centrul Franţei şi făcuse autostopul spre Paris. Numele lui era Jean-Pierre Leaud. (In momentul ăsta, îi captasem deja atenţia lui Jesse.) I-am mai spus că, excepţie făcând o scenă petrecută în cabinetul de psihiatrie, pelicula a fost filmată în întregime fără sunet - care a fost adăugat mai târziu -, fiindcă Truffaut n-a avut bani pentru echipamente de înregistrare. I-am cerut lui Jesse să fie atent la o scenă celebră, în care o clasă întreagă de copii dispare din spatele profesorului în timpul unei excursii cu şcoala prin Paris; am abordat în treacăt acel moment minunat în care Antoine, puştiul, vorbeşte cu o psihiatră.

— Fii atent la zâmbetul lui când ea îl întreabă despre sex, am zis. Ţine minte că nu aveau scenariu; totul era improvizaţie.

Mi-am dat seama la timp că încep să vorbesc ca un profesor de liceu cu părul plin de mătreaţă. Aşa că am pus filmul. Ne-am uitat până la sfârşit: scena aia lungă în care Antoine fuge de la şcoala de corecţie, străbate nişte câmpuri, pe lângă câteva ferme, prin livezi de meri, până când ajunge la oceanul cel orbitor. E ca şi cum nu l-ar mai fi văzut niciodată. E atât de imenşi Pare nesfârşit. Coboară o scară de lemn; înaintează, traversând plaja, şi acolo, exact unde încep valurile, se trage uşor înapoi şi priveşte în cameră; filmul se opreşte în stop-cadru; s-a terminat. După câteva clipe, am zis:

— Cum ţi s-a părut?

— Un pic plicticos.

M-am repliat.

— Vezi vreo paralelă între situaţia lui Antoine şi a ta? A rămas o clipă pe gânduri.

— Nu. Am spus:

— De ce crezi că are expresia aia ciudată pe chip la sfârşitul filmului, în ultimul cadru?

— Nu ştiu.

— Cum ţi se pare că e?

— Mi se pare îngrijorat, a zis Jesse.

— De ce-ar fi îngrijorat?

— Nu ştiu.

Am spus:

— Gândeşte-te la situaţia lui. A fugit de la şcoala de corecţie, și-a părăsit familia; e liber.

— Poate e îngrijorat pentru că nu ştie ce-o să facă acum.

— Ce vrei să spui? am zis.

— Poate că-și spune: „OK, am reuşit să ajung aici. Dar ce urmează?"

— OK, o să te întreb din nou, am zis. Ce crezi, au ceva în comun situaţia lui și a ta?

A zâmbit cu toată gura.

— Vrei să zici ce-am să fac acum, că nu mai trebuie să mă duc la şcoală?

— Da.

— Nu ştiu.

— Ei bine, poate că de-asta pare îngrijorat puştiul. Nici el nu ştie, am zis.

După o clipă, a spus:

— Când eram la şcoală, îmi făceam griji c-o să iau note mici și o să am probleme. Acum, că nu mai sunt la şcoală, îmi fac griji că poate mi-am distrus viaţa.

— Asta-i bine, am zis.

— Şi de ce e bine, mă rog?

— Fiindcă înseamnă că n-o să te laşi pe tânjeală, acceptând ca viaţa ta s-o ia pe o pantă greşită.

— Mi-aş dori totuşi să nu-mi mai fac atâtea griji. Tu îţi faci griji?

M-am trezit trăgând aer în piept, adânc.

— Da.

— Deci continui să te stresezi, indiferent cât de bine te descurci?

— E vorba de calitatea grijilor, am spus. Acum am griji mult mai fericite decât altădată.

A privit pe geam.

— Toată discuţia asta mi-a făcut poftă de o ţigară. Ca, după aia, să mă stresez că poate fac cancer pulmonar.

A doua zi, ca desert, i-am dat *Basic Instinct* (1992), cu Sharon Stone. I-am oferit, din nou, o foarte scurtă introducere la film, nimic exagerat. Regula de aur:

rămâi la strictul necesar. Dacă vrea să afle mai mult, te întreabă el.

Am zis:

— Paul Verhoeven, regizor olandez; a venit la Hollywood după câteva filme de succes în Europa. Impact vizual puternic; luminile sunt dozate de-o mână de maestru.

A făcut câteva filme excelente, ultraviolente, dar vizionabile. RoboCop1 e cel mai bun dintre ele. (începeam să semăn cu un telegraf Morse, dar nu voiam să-l pierd.) Am continuat.

—Şi tot el a făcut unul dintre cele mai proaste filme din lume, un film kitsch clasic intitulat *Showgirls*.

NS

1. Film din 1987.

Am început să vizionăm filmul; o blondă cu pielea superb bronzată măcelărind un bărbat cu un cuţit de sfărâmat gheaţa, în timp ce face sex cu el. Frumoasă succesiune de cadre rapide, de început. După un sfert de oră, e greu să nu ajungi la concluzia că *Basic Instinct* nu e doar despre oameni dubioşi, ci sijacutde oameni dubioşi. Există în film o fascinaţie de şcolar cu urechile murdare faţă de cocaină și „decadenţa" lesbiană. însă e un film perfect vizionabil - trebuie să recunoşti asta. Evocă un fel de spaimă agreabilă. în permanenţă ai impresia că se petrece ceva important sau neplăcut, chiar și atunci când nu e aşa.

Apoi e dialogul. I-am pomenit deja lui Jesse că scenaristul Joe Eszterhas, un fost ziarist, a primit trei milioane de dolari ca să scrie chestii de genul:

DETECTIVUL: Cât timp te-ai întâlnit cu el?

SHARON STONE: Nu mă întâlneam cu el. Doar i-o trăgeam.

DETECTIVUL: îţi pare rău c-a murit?

SHARON STONE: Da. îmi plăcea să i-o trag.

Jesse nu-și putea lua ochii de la ecran. Poate că apreciase Cele patru sute de lovituri, dar asta era altceva.

— Ne putem opri o clipă? a zis și a fugit la baie să facă pipi; am auzit, de pe canapea, cum a trântit colacul veceului, apoi un şuvoi grăbit, de parcă s-ar fi aflat acolo un cal.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Jesse, închide uşa! (învăţam tot soiul de lucruri azi.) Zbang, uşa s-a închis. Apoi a revenit în fugă, tropăind cu picioarele încălţate în şosete pe podea și ţinându-şi pantalonii de betelie, și a sărit înapoi pe canapea.

— Trebuie să recunoşti, tată - e un film super.

CAPITOLUL 2

Într-o zi, a adus acasă o fată. O chema Rebecca Ng și era o vietnameza superba.

— Mă bucur să te cunosc, David, a zis, privindu-mă în ochi.

David?.

— Cum îţi merge azi?

— Cum îmi merge azi? am repetat tâmp după ea. Până acum, foarte bine.

îmi plăcea să locuiesc în cartierul ăsta? Ei bine, da, mulţumesc.

— Am o mătuşă care stă la câteva străzi de aici, a zis.

E foarte cumsecade. Un pic expirată, dar cumsecade. Expirată?

Rebecca Ng (pronunţat Ning) era îmbrăcată fără cusur, cu jeanşi albi imaculaţi, bluză maro cu guler răsfrânt, geacă de piele, cizme Beatle. Aveai sentimentul că şi-a plătit ea însăşi aceste haine, lucrând după şcoală la un butic de modă din Yorkville1, iar sâmbăta servind băuturi unor directori cu verighetele ascunse în buzunar, în barul hotelului Four Seasons (asta pe când nu se pregătea intens pentru examenul parţial de calcul integral).

NS

1. Cartier din Toronto, renumit pentru zona sa de shopping.

Când a întors capul să i se adreseze lui Jesse, am simţit o adiere de parfum. Delicat, scump.

— Deci aici stă Jesse, a zis.

Apoi el a coborât scările cu ea, conducând-o în dormitorul lui. Am dat să deschid gura, să protestez. Era o văgăună acolo jos. Nu erau nici ferestre, nici lumină naturală. Doar un pat cu o pătură verde veche, haine aruncate pe jos, CD-uri împrăştiate prin cameră, un computer cu faţa spre perete, o „bibliotecă" alcătuită din-tr-un roman de Elmore Leonard cu autograf (necitit), Middlemarch de George Eliot (un cadou optimist de la mama lui), plus o mulţime de reviste de hip-hop cu nişte negri cu feţe crâncene pe coperte. O întreagă colecţie de pahare de apă înghesuite pe noptieră. Când voiai să extragi unul, pocnea ca un pistol. Pe deasupra, câte o revistă „pentru adulţi" {l-800-Slut) se iţea din spaţiul dintre saltea şi lada patului.

— N-am nici o problemă cu pornografia, îmi spusese el sec.

— Ei bine, eu am, i-am zis. Aşa că ascunde-o.

Alături, în spălătorie, jumătate din prosoapele casei fermentau pe podeaua de ciment. însă n-am spus nimic. Mi-am dat seama că nu e momentul să-l tratez ca pe un puşti: „Ce-aţi zice, copii, să vă dau nişte lapte şi fursecuri, iar eu să mă duc să tund blestemata aia de iarbă din fata casei?"

În curând, de jos s-a înălţat duduitul unei chitare bass. Auzeai vocea Rebeccăi plutind pe deasupra muzicii, apoi vocea lui Jesse, mai profundă, mai încrezătoare. Apoi hohote vesele de râs. E bine, m-am gândit. A descoperit cât de amuzant e băiatul ăsta.

— Dar câţi ani are fata asta? l-am întrebat când s-a întors după ce a condus-o la metrou.

— Şaişpe, a zis. Şi să ştii că are şi un prieten.

— îmi închipui.

A zâmbit un pic nesigur.

— Ce vrei să spui?

— Nimic deosebit.

Părea îngrijorat.

— .. .Cred că vreau să spun că, dacă are un prieten, atunci ce caută la tine acasă?

— E frumoasă, asa-i?

— Categoric. Si o ştie şi ea.

— Toată lumea o place pe Rebecca. Toţi vor să fie prieteni cu ea. îi lasă s-o ducă cu maşina.

— Câţi ani are prietenul ei?

— E de vârsta ei. Dar e genul cam tocilar.

— Asta o pune într-o lumină foarte bună, am spus înţepat.

— Cum asa?

— O face mai interesantă.

Şi-a surprins reflexia în oglinda de deasupra chiuvetei de la bucătărie. Şi-a întors puţin capul într-o parte, şi-a supt obrajii şi a luat o mină gravă. Era „faţa lui de privit în oglindă". în rest, nu arăta deloc aşa. Aproape că te aşteptai ca părul, des ca de raton, să i se ridice în cap.

— Dar tipul de dinaintea lui avea douăzeci şi cinci de ani, a mai zis. (Voia să vorbească despre ea.) Dezlipin-du-şi cu greu ochii de imaginea din oglindă, şi-a reluat expresia obişnuită.

— Douăzeci şi cinci?

— E asaltată de ţipi, tată. Sunt ca muştele.

În clipa aia, părea mai înţelept decât eram eu la vârsta lui. Mai puţin vanitos şi pradă iluziilor. (Nu-i cine ştie ce motiv de mândrie.) Insă toată treaba asta cu Rebecca Ng m-a cam neliniştit. Parcă l-aş fi văzut suindu-se într-o maşină scumpă. Simţeam, din locul în care eram, mirosul de piele nouă.

— N-am părut că mă dau la ea sau ceva de genul ăsta, nu? m-a întrebat.

— Nu, deloc.

— Nu eram agitat sau aşa ceva?

— Nu. Erai?

— Doar când mă uit de aproape la ea. In restul timpului sunt OK.

— Mie mi s-a părut că eşti cât se poate de stăpân pe situaţie.

— Aşa părea, nu? Şi i-am văzut din nou membrele cuprinse de un fel de uşurare, o vacanţă într-o cheie minoră în acea negură de îngrijorare și bâjbâială la care se va întoarce, ca atras de legea gravitaţiei. Cât de puţin îi pot da, m-am gândit - doar aceste feliuţe de siguranţă, subţiri, ca de măr, de parcă aş hrăni un animal rar la grădina zoologică.

O auzeam, prin perete, pe vecina noastră Eleanor. Zăngănea în bucătărie, făcându-și ceai și ascultând radioul. Un zgomot singuratic. Pe jumătate atent la ea, pe jumătate gândindu-mă la propriile mele griji, mi-am amintit dintr-odată de prima „întâlnire" a lui Jesse. Avea zece, poate unsprezece ani. Eu i-am supravegheat pregătirile; l-am privit, cu braţele încrucişate, cum se spală pe dinţi, se dă cu deodorantul meu solid la subsuorile fragile, cum îşi pune un tricou roşu, se piaptănă și pleacă. L-am urmărit, ascunzându-mă după tufişuri și copaci ca să nu mă vadă. (Ce frumos era în lumina soarelui omuleţul acela cu păr roşcat.)

Peste câteva clipe, a apărut pe aleea din faţa unei case victoriene impozante cu o fetiţă alături. Era un pic mai înaltă ca el. I-am urmărit până pe Bloor Street, unde au cotit-o spre un Coffee Time, după care am renunţat la supraveghere.

— Tată, nu crezi că Rebecca nu-i de nasul meu, nu-i aşa? m-a întrebat Jesse, surprinzându-și o strâmbătură a feţei în oglindă.

— Nu există nici o fată care să nu fie de nasul tău, am replicat.

Dar inima mi s-a strâns când am zis asta.

în iarna aceea am avut mult timp liber. Eram mo-deratorul unei emisiuni documentare la care nu se uita nimeni, dar contractul mi se încheia şi producătorul executiv încetase să mai răspundă la e-mailurile mele uşor panicate. Aveam sentimentul neplăcut că s-a cam zis cu cariera mea în televiziune.

— S-ar putea să fie nevoie să te duci să-ţi cauţi o slujbă, ca toată lumea, a spus nevastă-mea. Asta m-a speriat.

Să mă plimb prin lume cu căciula în mână, cerând de lucru, la cincizeci de ani!

Am sunat câţiva colegi de altădată, persoane care (credeam eu) îmi admirau munca. însă ei trecuseră la alte emisiuni, la alte soţii, la noi copii. Le simţeai cordialitatea, dar îţi simţeai și propria lipsă de însemnătate.

Am luat masa cu oameni pe care nu-i mai văzusem de ani de zile. Vechi prieteni din liceu, de la facultate, din vremurile de destrăbălare în Caraibe. După douăzeci de minute, mă uitam în zare şi mă gândeam: nu trebuie să mai fac asta. (Sunt sigur că și ei se gândeau la acelaşi lucru.) Cum oare, mă întrebam în sinea mea, o să-mi trăiesc restul vieţii? Dacă adăugam cinci sau zece ani la situaţia

mea de-acum, lucrurile nu arătau prea bine. încrederea mea relaxată că totul „o să se aranjeze" și că „o să iasă bine până la urmă" s-a evaporat.

Mi-am făcut un mic grafic. Dacă nu mă mai angaja nimeni, niciodată, aveam bani pentru doi ani. Dura mai mult dacă nu mai luam masa în oraş. (Şi mai mult, dacă muream.) Şi pe urmă? Suplinitor la vreo şcoală? Nu mai făcusem asta de douăzeci și cinci de ani. La simplul gând, mi se strângea stomacul. Telefonul sunând la şase jumate dimineaţa, eu sărind din pat cu inima bătându-mi nebuneşte și un gust oribil în gură; punându-mi cămaşa, cravata și sacoul sport mirosind a naftalină; călătoria chinuitoare cu metroul până la nu ştiu ce şcoală dintr-un cartier pe care nu-l cunosc, coridoarele mult prea intens luminate, biroul directorului adjunct. „Nu eşti tipul de la televizor?" Gânduri care te împing să-ţi torni o tărie la ora unsprezece dimineaţa. Lucru pe care l-am făcut de câteva ori, urmat, firește, de o mahmureală stil Malcolm Lowry. Ţi-ai gestionat prost viaţa.

într-o dimineaţă, trezindu-mă prea devreme, paşii m-au purtat într-un restaurant necunoscut. Când a venit nota de plată, era absurd de mică; era limpede, se făcuse o greşeală și nu voiam ca banii să fie opriţi din bacşişurile chelneriţei. I-am făcut semn.

— Mi se pare prea puţin, am zis.

Ea s-a uitat pe notă.

— Nu, nu, a zis veselă, e Senior's Special.

Senior s Special - pentru cei de peste şaizeci și cinci de ani. Lucru şi mai jalnic: am fost străbătut de un mic val de recunoştinţă. La urma urmei, economisisem aproape doi dolari și cincizeci de cenţi cu Ham' Eggs Early Bird.

Afară se lăsase întunericul. începuse să ningă; pe geamuri alunecau fulgi cenuşii. Mica parcare de vizavi dispăruse în ceaţă. Se vedeau nişte faruri din spate mişcându-se, cineva îşi gara maşina. Chiar în clipa aceea, a sunat Maggie Huculak (pronunţat Hu-şu-lac), mama lui Jesse. Tocmai îşi turnase un pahar de vin în apartamentul meu şi simţea nevoia de companie. Se aprinseseră felinarele stradale; ceaţa strălucea magic în jurul lor. Ca prin minune, se făcuse o seară perfectă şi plăcută în care doi părinţi să discute despre un copil adorat - despre regimul lui alimentar (prost), sportul (pe care nu-l făcea), fumatul lui (îngrijorător), Rebecca Ng (probleme la orizont), lecturi (inexistente), filme {La nord, prin nord-vest1 de Hitchcock, azi), băut (la petreceri), firea lui (visătoare).

Şi, în timp ce vorbeam, am avut din nou revelaţia că ne iubim. Nu la modul carnal sau romantic -toate astea erau departe în urma noastră -, ci într-un fel mult mai profund. (Când eram tânăr, nu credeam CĂ poate exista ceva mai profund.) Ne făcea mare plăcere compania celuilalt, sunetul liniştitor al vocii celuilalt. Dincolo de asta, desco-perisem în timp că e singura persoană din lume cu care

pot să vorbesc despre fiul meu cât de amănunţit vreau -despre ce a zis în dimineaţa asta, cât e de deştept, cât de

NS

1. North by Northwest, 1959.

chipeş e cu noua lui bluză de rugby. („Ai perfectă dreptate! îi stă foarte bine în culori închise!")

Nimeni altcineva nu avea răbdare să asculte chestiile astea mai mult de treizeci de secunde fără să-i vină să se arunce pe geam. Ce trist, m-am gândit - ce păcat de acei părinţi a căror ură reciprocă îi înrăieşte atât de tare, încât îi privează de genul acesta de discuţii de suflet, adorabile.

— Ai pe cineva? am întrebat-o.

— Nu, a zis Maggie. Nu prea există ţipi drăguţi.

— O să găseşti tu unul. Te ştiu eu.

— Nu ştiu, a spus ea. Zilele trecute, cineva mi-a zis că e mai probabil ca o femeie de vârsta mea să fie ucisă într-un atac terorist decât să se mărite.

— Ce urât din partea lui. Cine ţi-a zis asta? am în-trebat.

A spus numele unei actriţe cu faţă de raţă, cu care repeta Hedda Gabler.

— Am făcut o lectură a piesei și, la sfârşit, regizorul, un tip pe care-l ştiam de ani de zile, a zis: Maggie, tu eşti ca whisky-ul simplu distilat.

—Da?

— Si ştii ce-a zis ea?

— Ce?

— A zis: Ăsta-i ăla mai ieftin, aşa-i?

După o clipă, am spus:

— Maggie, tu eşti o actriţă mai bună ca ea; n-o să ţi-o ierte niciodată.

— Întotdeauna îmi spui chestii aşa de drăguţe, a zis ea. îi tremura vocea. E genul care plânge uşor.

Nu-mi mai amintesc exact. Poate chiar în noaptea aia cu ceaţă sau poate câteva nopţi mai târziu, Rebecca Ng a sunat pe la patru dimineaţa. Târâitul telefonului s-a insinuat atât de perfect în visul meu (era vară, ne aflam într-o căsuţă de la tară și mama îmi făcea un sendvis cu roşii la bucătărie, toate lucruri de mult apuse), încât, la început, nu m-am trezit. A continuat să sune şi am ridicat receptorul. Era atât de târziu, atât de aiurea ca o fată de vârsta ei să fie trează - ba să mai și sune lumea.

— E mult prea târziu să suni, Rebecca, mult prea târziu, am zis.

— Scuze, a zis pe un ton de nu-mi-pare-cine-ştie-ce-rău. Am crezut că Jesse are telefonul lui.

— Chiar dacă ar avea... am început, însă limba nu voia deloc să mă asculte. Parcă făcusem apoplexie.

Nu-l pui pe un adolescent la punct cum se trezeşte dimineaţa. Aştepţi până se spală pe dinţi, apoi pe faţă, urcă la etaj, se aşază şi-și mănâncă ouăle jumări. Şi abia pe urmă îi spui:

— Ce dracu' a fost chestia aia azi-noapte?

— M-a visat.

Jesse se străduia să-şi controleze surescitarea, dar avea în ochi strălucirea aia a cuiva care tocmai a câştigat la pocher cu o mână foarte bună.

— Ţi-a spus ea asta?

— I-a spus lui.

— Cui?

— Prietenului ei.

— I-a spus prietenului ei că te-a visat?

— Da. (începeam să mă simt ca într-o piesă de Harold Pinter.)

— Dumnezeule.

— Ce-i? a zis alarmat.

— Jesse, când o femeie îţi spune că a avut un vis cu tine, ştii ce se întâmplă, nu?

— Ce?

Ştia răspunsul. Voia doar să-l audă din gura mea.

— înseamnă că te place. E felul ei de a-ţi spune că se gândeşte la tine. Foarte mult.

— E adevărat. Cred că mă place.

— N-am nici o îndoială. Şi eu te plac... Aici m-am oprit, nemaigăsindu-mi cuvintele.

— Dar ce?

— E ceva pervers, atâta tot. Şi crud. Tu ce-ai zice dacă prietena ta ţi-ar spune că a visat alt tip?

— N-ar face asta.

— Vrei să spui că, dac-ar fi cu tine, n-ar visa niciodată un alt tip?

— Da, zise, nu sută la sută convins.

Am continuat.

— Ce vreau să spun, Jesse, e că felul în care s-a purtat o fată cu fostul ei prieten e felul în care se va purta și cu tine.

— Crezi tu?

— Nu cred. Ştiu. Uită-te la mama ta; a fost mereu foarte amabilă și generoasă cu foştii ei prieteni. De asta nu ţi-a otrăvit sufletul şi nu m-a târât prin tribunale.

— N-ar face niciodată aşa ceva.

— Exact asta vreau și eu să spun. Dacă nu i-ar face-o altuia, nu mi-ar face-o nici mie. De-asta te-am făcut cu ea, și nu cu altcineva.

— Ştiaţi că o să vă despărţiţi?

— Vreau să zic că e în regulă să te culci cu o scorpie, dar să nu faci niciodată un copil cu ea. Asta l-a amuţit.

Am păstrat lista cu filmele pe care le vedeam (cartonaşe galbene pe frigider), aşa că ştiu că în primele câteva săptămâni i-am pus Delicte şi fărădelegi" (1989). în ultima vreme, filmele lui Woody Allen îţi lasă un fel de sentiment de temă expediată, de parcă încearcă să le termine și să se elibereze de ele ca să poată trece la altceva. Din păcate, acel altceva e un alt film. E o spirală descendentă. Şi totuşi, după ce a făcut peste treizeci de filme, poate că şi-a încheiat deja opera vieţii; poate că are dreptul ca, de acum încolo, să navigheze cu combustibilul rămas, oricare ar fi acesta.

Insă a fost o vreme când producea minunăţii una după alta. Delicte şi fărădelegi e un film pe care mulţi l-au văzut o singură dată, dar care, asemenea povestirilor lui Cehov, nu se lasă descifrat în totalitate de prima oară. întotdeauna am fost de părere că e un film care îţi arată cum vede Woody Allen lumea - ca pe un loc în care oameni precum vecinii tăi chiar fac crime și scapă nepedepsiţi, iar papagalii se aleg cu iubite trăsnet.

I-am atras atenţia lui Jesse asupra poveştii redate extrem de inteligent, asupra modului extrem de eficace în care e prezentată perioada idilei incipiente dintre oftalmolog (Martin Landau) şi prietena lui cea isterică (Angelica Huston). Din câteva trăsături de penel, înţelegem

NS

1. Crimes and Misdemeanors.

deja cât de departe au ajuns: de la un romantism delirant la o răscruce sângeroasă.

Ce părere a avut Jesse despre film? Mi-a zis:

— Cred că mi-ar plăcea de Woody Allen dacă l-aş cunoaşte personal. (Fără alte comentarii.)

Apoi i-am arătat un documentar, Vulcanul: O investigaţie asupra vieţii și morţii lui Malcolm Lowry1 (1976). Poţi s-o spui o dată în viaţă, aşa că o spun: Vulcanul este cel mai bun documentar pe care l-am văzut în toată viaţa mea. Când am început să lucrez în televiziune, acum douăzeci și ceva de ani, am întrebat o producătoare cu vechime dacă a auzit de el.

— Glumeşti? a zis ea. E motivul pentru care fac televiziune. Ştia chiar citate din film: „Dacă nu bei cât mine, cum poţi spera să înţelegi frumuseţea unei femei în vârstă din Tarasco, care joacă domino la şapte dimineaţa?"

Ce poveste extraordinară spune acest film: Malcolm Lowry, un băiat bogat, părăseşte Anglia la douăzeci și cinci de ani, străbate lumea bând din greu și se stabileşte în Mexic, unde începe să scrie o nuvelă. Zece ani și un milion de pahare de băutură mai târziu, nuvela s-a transformat în cel mai important roman despre băutură scris vreodată, La poalele vulcanului, iar el, între timp, aproape a înnebunit. (Destul de ciudat, cea mai mare parte a romanului a fost scrisă într-o căbănută aflată la vreo cincisprezece kilometri spre nord de Vancouver.)

Ii explic că există scriitori a căror viaţă şi moarte stârnesc la fel de multă curiozitate și admiraţie ca și opera

NS

1. Volcano: An Inquiry into the Life and Death of Malcolm Lowry, film documentar de Donald Brittain şi John Kramer.

lor. Pomenesc de Virginia Woolf (care a murit înecată), Sylvia Plath (care s-a sinucis inhalând gaz), F. Scott Fitz-gerald (care a băut în prostie şi a murit prea tânăr). Sau Malcolm Lowry. Romanul său e unul dintre cele mai romantice imnuri de slavă dedicate autodistrugerii din literatură.

— E înfricoşător, i-am spus lui Jesse, să-ţi închipui câţi tineri de vârsta ta s-au îmbătat şi s-au uitat în oglindă şi au crezut că din oglindă îi priveşte Malcolm Lowry. Câţi tineri au crezut că fac ceva mai important și mai poetic decât faptul că se făcuseră pulbere. I-am citit un pasaj din roman ca să priceapă. „Mă gândesc uneori la mine, scria Lowry, ca la un mare explorator care a descoperit un tărâm extraordinar de unde nu se poate întoarce niciodată pentru a împărtăşi această experienţă a sa lumii; dar numele acestui tărâm e iadul."

— Dumnezeule, a zis Jesse, trântindu-se înapoi pe canapea. Crezi că vorbea serios, că într-adevăr se vedea pe sine aşa?

— Da.

După o clipă de gândire, a spus:

— Ştiu că nu asta vrea, dar ciudăţenia e că te face să-ti vină să ieşi în oraş și să bei până nu mai ştii de tine.

Apoi l-am rugat să fie cât se poate de atent la scenariul documentarului, care adesea e de talia prozei lui Lowry. Iată un exemplu, descrierea pe care cineastul canadian Donald Brittain o face încarcerării lui Lowry într-un azil de nebuni din New York: ‚Aceasta nu mai era lumea burgheziei bogate, unde, atunci când cădeai, te cufundai în peluze pufoase. Aici erau lucruri care continuau să trăiască în ciuda faptului că nu se mai puteau repara."

— Crezi că sunt prea tânăr să-l citesc pe Lowry? m-a întrebat.

Grea întrebare. Ştiam că, în acest punct al vieţii lui, după douăzeci de pagini cartea n-o să-i mai capteze atenţia.

— înainte să-l citeşti pe el, trebuie să cunoşti alte cărţi, am zis.

— Ce cărţi?

— De asta te duci la facultate, am spus.

— Dar nu le poţi citi oricum?

— Ba poţi. Dar lumea nu le citeşte. Unele cărţi se citesc doar dacă eşti obligat. Asta-i farmecul educaţiei instituţionalizate. Te face să citeşti o groază de lucruri cu care, în mod normal, nu ţi-ai bate capul.

— Si ăsta-i un lucru bun?

— Până la urmă, da.

Uneori, când se întorcea de la serviciu, Tina mă găsea cu un croasant în mână, ademenindu-l pe Jesse să urce scările, ca și cum as fi dresat un marsuin la Sea World.

— Ce părinţi înţelegători are, spunea.

Tinei, care lucrase în timpul verilor, în vacanţe, chiar și în weekenduri pentru a se întreţine la facultate, probabil că ritualul ăsta de după-masă i se părea destul de enervant.

E momentul să zic câteva cuvinte despre Tina. Prima dată când am văzut-o traversând grăbită studioul de ştiri - asta s-a întâmplat acum vreo cincisprezece ani -, m-am gândit: „Prea frumoasă. Nici nu te gândi."

Cu toate astea, am avut un scurt flirt care s-a încheiat după câteva săptămâni cu observaţia făcută pe un ton sec că, deşi sunt genul cu care „te distrezi când mergi să bei ceva", nu eram genul cu care „să ai o relaţie serioasă". — La vârsta mea, mi-a zis, nu-mi pot permite ca peste doi ani să mă trezesc într-o relaţie fără viitor.

Au mai trecut câţiva ani. Intr-o după-amiază, tocmai ieşeam de la banca mea unde am conturile, aflată într-un mall, când m-am ciocnit de ea la baza scărilor rulante. Timpul îi alungise faţa și arăta uşor neîngrijită. O idilă nefericită, am sperat. Mi-am încercat din nou norocul. Am avut câteva întâlniri când și când și, la un moment dat, într-o seară, în timp ce ne întorceam acasă de undeva, am aruncat o privire spre silueta ei și m-am gândit: trebuie să mă însor cu femeia asta. A fost ca și cum s-ar fi activat nu ştiu ce mecanism de autoconservare, ca o sobă într-o noapte rece. Insoară-te cu femeia asta, îmi zicea, și o să mori fericit.

Când a auzit vestea, Maggie m-a luat deoparte şi mi-a şoptit: „Să nu cumva să-ţi baţi joc de şansa asta."

Pe urmă i-am pus lui Jesse Cetăţeanul Kane1 (1941) — „destul de bun, dar în nici un caz cel mai bun film făcut vreodată"; Noaptea iguanei2 de John Huston (1964) — „o tâmpenie". Apoi Pe chei3 (1954).

Am început cu o întrebare retorică: A fost sau nu Marlon Brando cel mai mare actor de film din lume?

După care mi-am început argumentarea. I-am explicat că Pe chei pare să fie despre eradicarea corupţiei de

NS

1. Citizen Kane, film de Orson Welles.

2. The Night of the Iguana.

3. On the Waterfront.

pe docurile New Yorkului, dar în realitate e despre apariţia intempestivă a unui nou stil de actorie în filmul american, și anume Metoda1. Potrivit ei, actorii interpretau un personaj făcând apel la experienţa lor de viaţă, iar rezultatele puteau fi mult prea personale şi exagerate, dar aici au fost absolut divine.

Am continuat explicându-i că te poţi uita în mai multe feluri la filmul ăsta. (A câştigat opt premii Oscar.) La nivel factual, e o poveste interesantă despre un tânăr (Brando) care trăieşte o veritabilă criză de conştiinţă. Va permite ca răul să nu fie pedepsit, deşi a fost comis de prietenii lui? Sau va vorbi?

Insă filmul mai poate fi văzut și altfel. Regizorul său, Elia Kazan, a făcut una dintre acele greşeli cumplite pe care apoi le porţi cu tine toată viaţa: a apărut, ca martor voluntar, în faţa Comitetului pentru Activităţi Antiame-ricane condus de senatorul Joseph McCarthy. I-am explicat lui Jesse că, în timpul „investigaţiilor" făcute de comitet, mulţi actori, scenarişti și regizori au fost trecuţi cu lejeritate pe lista neagră doar pentru că erau membri ai Partidului Comunist; multe vieţi au fost distruse.

Servilismul și uşurinţa cu care a „dat nume" i-au adus lui Kazan porecla de „Kazan, gură spartă". Criticii au susţinut că Pe chei este, în esenţă, o justificare artistică a gestului de a-ţi trăda prietenii.

NS

1. Stil de joc influenţat de metoda lui Konstantin Stanislavski, popularizat de Group Theatre din New York în anii 1930 şi apoi dezvoltat de Actors Studio, sub conducerea lui Lee Strasberg; tehnică în care actorii apelează la memoria afectivă pentru a da veridicitate personajelor interpretate. Printre cei care au practicat această metodă de actorie se numără Marilyn Monroe, James Dean, Paul Newman, Dustin Hoffman, Robert de Niro, Jane Fonda.

Vedeam cum privirea lui Jesse devine tot mai pâcloasă, aşa că am încheiat rugându-l să se uite la o scenă cu Mar-lon Brando și Eva Mărie Saint, într-un parc; el îi scoate mănuşa, şi-o pune el; ea dă să plece, dar nu poate câtă vreme mănuşa e la el. Atunci când vorbea despre Brando, Kazan amintea mereu de acest moment. ‚Aţi văzut scena?" îi întreba pe intervievatori cu vocea unui om care fusese martorul direct al unui eveniment care n-ar trebui să se poată întâmpla în cadrul lumii naturale - dar se întâmplase.

Şi apoi am trecut mai departe. I-am arătat Cui îi e frică de Virginia Woolf?1 (1966), Plenty2, cu Meryl Streep, Al treilea om3, după Graham Greene (1949). Unele filme i-au plăcut lui Jesse, altele l-au plictisit. Dar tot era mai bine decât să plăteşti chirie şi să fii nevoit să te angajezi. Am avut parte de o surpriză când i-am pus O zi cu Beatles4 (1964).

E greu pentru cineva care n-a trăit la începutul anilor '60, i-am zis, să-şi imagineze cât de importanţi erau Beatlesii. Abia ieşiti din adolescentă, erau trataţi ca nişte împăraţi romani, oriunde se duceau. Aveau extraordinara calitate de-a te face să simţi că, în ciuda popularităţii lor isterice, doar tu înţelegeai cu adevărat cât sunt de nemaipomeniţi, că erau, într-un fel, descoperirea ta personală.

I-am povestit lui Jesse că i-am văzut în Toronto, la Maple Leaf Gardens, în 1966. Nu mai văzusem niciodată

1. Film de Mike Nichols.

2. Din plin, regia Fred Schepisi.

3. The Third Man, regia Carol Reed.

4. A HardDay's Night, film de Richard Lester (o zi tipică din viaţa formaţiei Beades).

ceva asemănător, ţipete, explozie de bliţuri, John Lennon cântând, cu patos exagerat, Long Tall Sally. Adolescenta de lângă mine mi-a apucat atât de violent binoclul, că aproape mi-a tras și capul odată cu el.

I-am povestit despre interviul pe care i l-am luat lui George Harrison în 1989, când și-a lansat ultimul album; și că, aşteptând în biroul lui de la Handmade Film, am fost la un pas să leşin când m-am întors și l-am văzut lângă mine, un bărbat slăbuţ, între două vârste, cu păr negru și bogat.

— O secundă, a zis cu accentul pe care-l ştiam din The Ed Sullivan Show1. Trebuie să mă pieptăn.

I-am spus lui Jesse cât de bine „o nimeriseră" în O zi cu Beatles - de la filmarea în alb-negru strălucitor până la costumele băieţilor, convinşi să poarte pantalonii negri și cămaşa albă devenite ulterior ultima modă, și până la filmarea din mână, pentru a da impresia de documentar, de viaţă reală. Acel stil abrupt, gen ştirile de la ora şase, a influenţat o generaţie întreagă de cineaşti.

I-am atras atenţia asupra câtorva scene antologice încântătoare: George Harrison (cel mai bun actor din formaţie, conform regizorului Richard Lester) și scena cu cămăşile alea groaznice; John Lennon încercând să tragă pe nas Coca-Cola dintr-o sticlă, în tren. (Puţini au înţeles gluma atunci.) însă partea mea preferată, fără doar şi poate, era cea în care Beatleşii coboară în fugă scările și se

1. Emisiune americană de varietăţi foarte populară, difuzată de CBS între 1948 şi 1971. Apariţia aici te făcea vedetă. Graţie acestei emisiuni au devenit celebri Elvis Presley, The Rolling Stones, dar şi Beatleşii. Prima lor apariţie, de pe 9 februarie 1964, reprezintă un moment de cotitură în cultura pop americană şi e considerată începutul „invaziei" britanice în muzică.

năpustesc afară, pe un câmp deschis. Cu „Cant Buy Me Love" auzindu-se din ce în ce mai tare în fundal, e un moment atât de irezistibil, de încântător, încât chiar și azi îmi umple sufletul cu sentimentul că mă aflu în preajma a ceva cât se poate de important, dar pe care nu-l pot avea. Nici acum, după toţi anii ăştia, nu ştiu ce e acel „ceva", însă îi simt prezenţa ori de câte ori revăd filmul.

Chiar înainte să pun filmul, i-am amintit că, în 2001, membrii trupei Beatles care se mai aflau în viaţă au lansat un album cu toate hiturile lor de top. Albumul a urcat imediat pe primul loc al topurilor muzicale din treizeci și patru de ţâri. Canada, Statele Unite, Islanda, întreaga Europă. Şi vorbim de o formaţie care s-a dezintegrat în urmă cu treizeci și unu de ani.

Şi apoi am zis ceea ce vrusesem să spun toată viaţa mea:

— Doamnelor și domnilor, formaţia Beatles!

Jesse a urmărit filmul cufundat într-o tăcere politicoasă, iar la sfârşit a zis pur și simplu:

— înfiorător.

Şi a continuat:

— Iar John Lennon era cel mai naşpa dintte toţi.

(Aici, l-a imitat pe Lennon cu o acurateţe uimitoare.) Un tip absolut jenant.

Am rămas fără grai. Muzica, filmul, impactul său vizual, stilul... Dar, mai presus de orice, ce dracu', erau Beatleşii!

— Scuză-mă o clipă, OK? am zis. Am căutat printre CD-urile mele cu Beatles până am găsit „It's Only Love" pe CD-ul Rubber Soulx. I-am pus cântecul (cu degetul

NS

1. Al şaselea album al formaţiei, lansat în 1965.

ridicat ca să-i captez atenţia, ca nu cumva să-i fie distrasă de altceva nici măcar o milisecundă.)

— Aşteaptă, aşteaptă, am strigat în extaz. Stai să auzi marea chestie! Ascultă vocea aia, zici că e din sârmă ghimpată!

Am strigat, ca să acopăr muzica:

— Nu-i aşa că e pur şi simplu cea mai mişto voce de rock-and-roll pe care-ai auzit-o vreodată?

La sfârşitul melodiei, m-am aşezat iar pe scaun. După o pauză pioasă şi cu un glas care se străduia să revină la normal (pasajul ăla de trecere încă mă

înnebuneşte), am spus:

— Zi, cum ţi s-a părut?

— Au voci bune. Voci bune?

— Dar cum te fac să te simţp. am strigat.

M-a cântărit prudent cu ochii mamei lui și a spus:

— Sincer?

— Sincer.

— În nici un fel. Pauză. Nu simt absolut nimic. Mi-a pus o mână pe umăr, împăciuitor. îmi pare rău, tată.

Oare expresia de pe buzele lui, pe care se străduia s-o ascundă, era una amuzată? Oare deja mă transformasem într-un babalâc enervant?

CAPITOLUL 3

Într-o după-amiază târzie - era aproape ora şase -, cum Jesse încă nu apăruse, am coborât scările și i-am ciocănit în ușă.

— Jesse, am zis. Pot să intru?

Era culcat într-o rână sub pături, cu faţa la perete. Am aprins veioza de pe noptieră şi m-am aşezat încet pe marginea patului.

— Ţi-am adus ceva de mâncare, am zis. S-a răsucit spre mine.

— Nu pot să mănânc, tată, zău. Am scos un croasant.

— Atunci o să muşc eu din el.

S-a uitat spre pungă cu o privire flămândă.

— ...Deci, am spus (cranţ, cranţ), ce s-a întâmplat?

— Nimic, a zis.

— E vorba despre Rebecca? am zis.

S-a ridicat în capul oaselor, cu părul des ridicat în cap de parcă ar fi fost lovit de fulger.

— A avut orgasm, mi-a şoptit.

M-am tras un pic înapoi. Nu m-am putut abţine. Nu era genul de conversaţie pe care voiam s-o am cu fiul meu de şaisprezece ani; în orice caz, nu cu atâtea detalii. (De-asta avea prieteni.) Dar, în egală măsură, am văzut că zicând aceste cuvinte, scoţându-le pur și simplu la suprafaţă și la lumină, îşi eliberase o doză de otravă din corp.

Mi-am ascuns disconfortul luând o îmbucătură mare, aproape băgându-mi tot cornul în gură.

— Dar ştii ce mi-a zis dup-aia? a spus.

— Nu, nu ştiu.

— Mi-a zis: îmi placi foarte mult, Jesse, dar, când te strâng în braţe, parcă strâng în braţe un prieten.

— A zis ea asta?

— Exact. Jur, tată. Ca și cum aş fi fost o prietenă de-a ei sau gay sau ceva de genul ăsta.

După o clipă, am spus:

— Știi ce cred eu?

— Ce? Arăta ca un inculpat care-și aşteaptă sentinţa.

Am spus:

— Cred că-i o ofulină afurisită căreia-i place să te chinuie.

— Zici tu?

— Zic eu.

S-a culcat pe spate, de parcă tocmai și-ar fi dat din nou seama de îngrozitoarea situaţie în care se află.

— Ascultă-mă, am zis. Eu o să trebuiască să plec în curând. Am nişte chestii de făcut, și tu o să începi să te gândeşti iar la toate astea...

— Probabil.

Am vorbit răspicat, cântărindu-mi cuvintele.

— Nu vreau să am o conversaţie nepotrivită cu tine - nu suntem amici, ci tată şi fiu -, dar vreau să-ţi spun un singur lucru. Fetele n-au orgasm cu băieţi care nu le atrag fizic.

— Eşti sigur?

— Da, am zis apăsat.

(O fi adevărat? m-am întrebat. Nu contează. Nu e problema zilei de azi.)

L-am dus pe Jesse să vadă Ultima lovitură1 (2000) cu Ben Kinsley la cinematograful Cumberland. îmi dădeam seama că nu se uită la film, că stă pur și simplu în întuneric gândindu-se la Rebecca Ng şi la povestea cu „strâns în braţe un prieten". In drum spre casă, am zis:

— Ai apucat să vorbeşti despre chestiile de care voiai să vorbeşti azi?

Nici nu s-a uitat la mine.

— Categoric, a zis.

Uşa se închisese; nu te băga unde nu-ţi fierbe oala. Am făcut restul drumului până la metrou într-o tăcere ciudat de stânjenitoare. Nu avuseserăm niciodată pro-bleme cu vorbitul, însă acum părea că epuizaserăm orice subiect de conversaţie. Poate că intuia, chiar și la vârsta lui încă fragedă, că nu i-aş putea spune ceva care să schimbe lucrurile. Doar Rebecca o putea face. Dar părea că uitase şi cum îi funcţionează propriul sistem nervos, că e suficient să dea glas unor lucruri pentru a se elibera, cel puţin în parte, de angoasă. Se închisese ermetic în sine. Iar eu aveam o reţinere ciudată de a da buzna în camere în care nu eram invitat. Se maturiza.

Vremea, aşa cum se întâmplă mereu când ai inima sfâşiată, era cumplit de urâtă. Dimineţi ploioase, ceruri fără culoare după-amiaza. O maşină strivise o

veveriţă în faţa uşii noastre şi nu puteai să ieşi sau să intri fără să te uiţi, vrând-nevrând, la blana însângerată. La o cină în familie

NS

1. Sexy Beast, regia Jonathan Glazer.

cu mama lui și soţia mea, Tina, Jesse şi-a făcut de lucru cu cotletul şi piureul din farfurie (felul lui de mâncare preferat) cu un entuziasm politicos, chiar dacă oarecum mecanic. Era alb la faţă, ca un copil bolnav, şi a băut prea mult vin. Insă nu cantitatea era de fapt problema; d. felul în care-l bea, prea grăbit, parcă în căutarea unei senzaţii. Un lucru pe care-l vezi la băutorii mai în vârstă. M-am gândit: va trebui să fim atenţi la treaba asta.

Uitându-mă la el peste masă, m-am trezit închipuin-du-mi-l, în imagini disparate, nefericit. L-am văzut în ipostaza unui tip în vârstă, conducând un taxi prin oraş într-o noapte ploioasă, cu maşina duhnindu-i a marijuana, cu un tabloid împăturit pe locul de-alături. I-am spus că poate să facă ce naiba vrea; să uite de chirie, să doarmă toată ziua. Ce tată mişto sunt!

Dar dacă nu se va întâmpla nimic? Dacă l-am aruncat într-un puţ în care nu există nici o uşă, nici o ieşire, ci doar slujbe după slujbe de rahat și patroni după patroni de rahat, și bani ioc și prea multă băutură? Dacă tocmai eu am pregătit terenul pentru toate astea?

în noaptea aia, târziu, l-am găsit stând singur pe verandă.

— Ştii, am zis, instalându-mă în scaunul de răchită de lângă el, chestia asta pe care o faci, faptul că nu te duci la şcoală, e un drum greu - ştii asta.

— Ştiu asta, a zis.

Am continuat.

— Vreau doar să mă asigur că ştii ce faci, anume că există consecinţe serioase dacă educaţia ta se opreşte la zece clase.

— Ştiu, a zis, dar cred că, oricum ar fi, o să am o viaţă frumoasă.

— Aşa crezi?

— îhâmm. Tu nu?

— Eu nu ce?

— Nu crezi că o să am o viată frumoasă?

L-am privit atent, m-am uitat la chipul lui deschis și vulnerabil şi m-am gândit că mai bine mă omor decât să adaug încă o grijă în inima lui.

— Cred că o să ai o viaţă extraordinară, am zis. Adevărul e că sunt absolut sigur de asta.

Era o după-amiază de primăvară. Jesse a urcat scările, cu paşi împleticiţi, pe la cinci. Aveam de gând să zic ceva, dar n-am făcut-o. Asta ne fusese înţelegerea. Urma să ies să beau ceva cu un tip, legat de o slujbă la o revistă (banii se împuţinau cu viteza fulgerului), însă mă gândisem să-i pun un film și

pe urmă să plec. I-am pus Uriaşul1 (1956), cu James Dean ca tânăr cowboy. Jesse ronţăia un croasant în timp ce genericul curgea peste peisajul cu păşuni largi pentru vite, şi respira greu pe nas, ceea ce mă cam agasa.

— Cine-i tipul? a zis. (Cranţ, cranţ.)

— James Dean. Pauză.

— E un tip cool.

Ne apropiam de scena în care Rock Hudson încearcă să-l convingă pe Dean cel cu trăsături de vulpe să-i vândă un mic teren pe care tocmai îl moştenise. In încăpere se află alţi trei sau patru bărbaţi, oameni de afaceri, cu cămăşi albe călcate și cravate, și cu toţii vor acelaşi lucru, vor ca pramatia asta să vândă. (Au bănuiala că în apropiere

NS

1. The Giant, regia George Stevens.

s-ar afla petrol.) Hudson îi oferă un teanc substanţial de bancnote. Nu, zice cowboy-ul, îmi pare rău, dar parcă i-ar plăcea să aibă și el terenul lui. Nu-i cine ştie ce, dar e al meu.

Şi pe urmă pleacă, se opreşte în uşă, făcându-şi de lucru cu o frânghie lungă, de parcă ar exersa o jonglerie de rodeo.

— Fii atent acum, am zis. Uită-te cum iese din încăpere, ce face cu mâna, parcă ar mătura nişte zăpadă de pe un birou. E ca şi cum le-ar spune: Va bag undeva, oamenilor de afaceri.

E unul dintre momentele alea din filme atât de stranii, atât de neaşteptate, încât prima oară când le vezi nu-ţi vine să-ti crezi ochilor.

— Uau! a făcut Jesse, ridicându-se în capul oaselor.

Putem să-l mai vedem o dată? (Poate că admiraţia e sentimentul adecvat pentru ceea ce-ţi stârneşte Cehov, dar „Uau!" este, categoric, interjecţia potrivită pentru James Dean.)

Câteva minute mai târziu, a trebuit să plec. în drum spre uşă, am zis:

— Ar trebui să te uiţi și la restul filmului — o să-ti placă.

Aşa mi-am imaginat că se va întâmpla, probabil într-un acces de autogratulare.

însă mai târziu în seara aia, când m-am întors acasă (unsprezece dolari taxiul, zero slujbă), l-am găsit aşezat la masa din bucătărie şi mâncând spaghete dintr-un castron. Mâncând cu gura deschisă. îi spusesem de zeci de ori să nu mai facă asta. Mă deranja că maică-sa nu intervenise la timp. Nu ajuţi deloc un tânăr îngăduindu-i să se comporte urât la masă. I-am spus:

— Jesse, te rog, închide gura când mesteci.

— Scuze.

— Nu e prima oară când îţi spun asta.

— N-o fac decât când sunt acasă, mi-a zis. As fi vrut să-i pot ignora remarca, dar n-am reuşit. Dacă o faci acasă, o să uiţi să n-o faci când eşti cu alţii.

— OK, a zis. Am continuat:

— Deci cum ţi s-a părut?

— Ce anume?

— Uriaşul.

— A, nu l-am văzut pe tot. După o clipă, am zis:

— Ştii, Jesse, zilele astea n-ai făcut mare lucru. Chiar ar trebui să acorzi mai multă atenţie unui film ca Uriaşul.

E singura educaţie pe care o primeşti.

Nici unul din noi n-a zis nimic, timp în care eu căutam o cale de ieşire din cutiuţa mulţumirii de sine în care mă băgasem singur.

— Ştii cine e Dennis Hopper? am spus.

— Tipul din Apocalipsul acum1.

— I-am luat un interviu mai demult. L-am întrebat care e actorul lui preferat. Am crezut c-o să spună Marlon Brando. Toată lumea zice Marlon Brando. Dar el n-a fă-cut-o. A zis James Dean. Si ştii ce-a mai zis? A zis că scena cel mai bine jucată pe care a văzut-o în viaţa lui e cea cu James Dean şi frânghia.

— Glumeşti.

NS

1. Apocalypse Now, film de Francis Ford Coppola, din 1979.

— Serios. Am aşteptat un pic, apoi am zis: Ştii po-vestea lui James Dean, nu? A făcut trei filme, după care a murit într-un accident de maşină.

— Câţi ani avea?

— Douăzeci și un pic.

— Era beat?

— Nu, dar avea viteză prea mare. Uriaşul a fost ultimul lui film. N-a apucat să-l vadă.

A rămas un moment pe gânduri.

— Dar tu, tată, care crezi că e cel mai mare actor?

— Brando, am zis. Scena aia din Pe chei. Partea aia, când Brando ia mănuşa fetei și şi-o pune pe mâna lui, e total improvizată. Mai mult decât atât, nu poate exista. Ar trebui s-o mai vedem o dată.

Am continuat zicând, mai exact repetând, ce-mi spuseseră profesorii din facultate: că a doua oară când vezi ceva e de fapt prima oară. Trebuie să ştii cum se sfârşeşte ca să poţi aprecia cât de frumos e orchestrată scena încă de la început.

N-a ştiut ce să-mi răspundă - încă nu era gata să-şi schimbe părerea despre Uriaşul-, aşa că a zis:

— Sigur.

Am ales filmele la întâmplare şi fără să urmez o ordine anume; ideea de bază era să fie bune, în măsura în care se putea clasice, dar să te prindă - trebuiau să-l facă pe Jesse să uite de gândurile lui printr-un fir narativ puternic. Nu avea nici un rost, cel puţin nu în acest moment, să-i arăt chestii ca 8 1/2 de Fellini (1963). Aveam să ajungem şi la filmele alea cândva. (Sau nu.) Nu eram în stadiul în care să nu ţin seama de plăcerea lui, de dorinţa lui de a se şi distra când se uită la un film. Trebuie să începi de undeva; dacă vrei să-i trezeşti cuiva dragostea pentru literatură nu începi prin a-i da să citească Ulise - deşi, sincer să fiu, mi se pare că se poate trăi cât se poate de bine și fără să citeşti Ulise.

A doua zi m-am oprit la Notorious de Alfired Hitch-cock (1946), după mine cel mai bun film al lui Hitch-cock. Ingrid Bergman, mai frumoasă ca niciodată, mai vulnerabilă ca niciodată, joacă rolul fiicei unui spion german „împrumutate" unui grup de naziști stabiliţi în America de Sud. Cary Grant este agentul american pus s-o supravegheze, care se îndrăgosteşte de ea în ciuda faptului că o trimite să se mărite cu şeful grupului. Amărăciunea lui, firavele ei speranţe că el va contramanda planul şi o va lua chiar el de soţie dau poveştii o tensiune romantică extraordinară. Insă, în mare, avem de-a face cu un tip de suspans clasic. Vor afla oare naziştii care e adevărata misiune a lui Bergman? Va ajunge Grant la timp pentru a o salva? Abia în ultimele cinci minute reuşeşti, în fine, să respiri, după ce ai stat tot filmul cu sufletul la gură.

Am început cu o scurtă introducere despre Hitchcock, timp în care Jesse stătea în stânga canapelei, ca de obicei, cu o cafea în mână. Am zis că Hitchcock e un regizor britanic un pic cam nesimţit care avea o relaţie uşor nesănătoasă cu unele actriţe blonde din filmele lui. (Voiam să-i captez atenţia.) Am continuat spunând că a făcut şase capodopere, adăugând, inutil, că cei care nu sunt de acord cu asta probabil nu iubesc filmele. I-am cerut să fie atent la câteva lucruri din film. Scara din casa răufăcătorului, din Rio de Janeiro. Cât de lungă e? Cât timp i-ar lua cuiva s-o coboare? Nu i-am spus și de ce.

l-am cerut, de asemenea, să asculte dialogul graţios, uneori sugestiv, și să ţină minte că filmul ăsta a fost făcut în 1946. I-am mai spus să urmărească modul în care a fost filmat un cadru faimos, care începe deasupra unei săli de bal şi coboară lent asupra unui grup de invitaţi la petrecere, până când ajunge, și se fixează, pe mâna strânsă a lui Ingrid Bergman. Ce are în mână? (O cheie de la beciul cu vinuri, beci în care probele privind activitatea malefică a naziştilor sunt deghizate în sticle de vin.)

Am continuat spunând că există destui critici renumiţi care susţin că nu e exclus ca Cary Grant să fi fost cel mai bun actor de film din lume, dată fiind capacitatea sa de a „întrupa simultan binele și răul".

— Ştii ce înseamnă „simultan", da? am zis.

— Da, normal.

I-am arătat un articol scris de Pauline Kael despre Grant în The New Yorker. „Poate că nu e în stare să facă prea multe", scria Kael, „dar nimeni nu a făcut vreodată atât de bine ce face el şi, din cauza civilizatei lui lipse de agresivitate și a acceptării cu umor a prostiei proprii, ne vedem în el idealizaţi."

Apoi am făcut ceea ce mi-aş fi dorit să facă mai des profesorii mei. Am tăcut și am pus filmul.

Şi iată ce am auzit, în timp ce o echipă de muncitori lucra, peste drum, la o biserică (o transforma într-un complex rezidenţial de lux):

INGRID BERGMAN (sărutându-l pe Grant): E o poveste de dragoste foarte ciudată.

GRANT: De ce?

BERGMAN: Poate pentru că nu mă iubeşti.

GRANT: Când nu te mai iubesc, am să-ţi spun.

Jesse s-a uitat la mine de câteva ori zâmbind, încuviinţând din cap, pricepând. După film am ieşit pe verandă; voia să fumeze o ţigară. Ne-am uitat o vreme la echipa de muncitori.

— Deci cum ţi s-a părut? l-am întrebat direct.

— Bun. Poc, poc. Trosc, trosc, zdrang făceau ciocanele de peste drum.

— Ai remarcat cumva scara din casă?

— Da.

— Ai remarcat-o şi în scena de la finalul filmului? Când Cary Grant şi Bergman încearcă să iasă din casă şi nu ştim dacă o să reuşească să scape sau nu?

M-a privit debusolat.

— Nu, n-am remarcat-o.

— E mai lungă, am zis. Hitchcock a construit încă o scară pentru scena aia din final. Ştii de ce a facut-o?

— De ce?

— Fiindcă, în felul ăsta, e mai greu să ajungi jos. Ştii de ce a vrut asta?

— Ca să fie mai cu suspans?

— Poţi să ghiceşti acum pentru ce e celebru Hitchcock?

— Pentru suspans?

Am ştiut că aici e momentul să mă opresc. M-am gândit: L-ai învăţat ceva azi. Nu distruge totul. Am zis:

— Asta-i tot pentru azi; lecţia s-a terminat.

Oare expresia de pe chipul său tânăr era una de recunoştinţă? M-am ridicat de pe scaun și am dat să intru în casă.

— Un singur lucru vreau să-ţi spun, tată, a zis. Cadrul ăla atât de cunoscut, cel de la petrecere, când Ingrid Bergman are cheia în mână...

— Toţi cei care fac şcoala de film îl studiază, am spus.

— E un cadru OK, a zis. Dar, sincer să fiu, nu mi s-a părut chiar aşa de ieşit din comun.

— Serios? am întrebat.

— Tie da?

Am rămas o clipă pe gânduri.

— Nici mie, am spus, şi am intrat în casă.

CAPITOLUL 4

Jesse avea o prietenă, Claire Brinkman: era o dulceaţă de fată, cu pistrui și foarte veselă, care-şi adora părinţii, era înnebunită după şcoală, preşedintă a clubului de muzică clasică, juca în echipa de actori amatori și în cea de hochei pe iarbă, vâjâia ca o săgeată prin oraş pe role și nu era exclus, mă temeam eu, să se fi descalificat în ochii lui Jesse pentru că nu era suficient de afurisită cu el. în plus, nu ai cum să concurezi cu o stafie, iar Rebecca Ng dădea buzna în casă în toiul nopţii ca un strigoi.

In luna iunie a acelui an ne-am dus în Cuba toţi trei, Maggie, Jesse şi cu mine. Un cuplu divorţat care-şi petrecea vacanţa cu fiul iubit. Soţia mea fiind singura dintre noi cu o slujbă stabilă, a rămas acasă la Maggie. Celor din afară sau unora dintre prietenii ei, această călătorie în familie trebuie să li se fi părut un pic cam ciudată, însă Tina a înţeles, a înţeles că zilele când Maggie şi cu mine ne strecuram unul în patul celuilalt erau de mult apuse. Şi totuşi, faptul că ea a rămas în oraş, în casa fostei mele neveste, în timp ce noi ceilalţi ne-am cărat în Caraibe -cât de ciudată poate fi viaţa uneori.

A fost o chestie de ultim moment. Tocmai când eram pe punctul să-mi tai venele, după ce, dimineţi la rând, îmi petrecusem timpul dând şuturi în mobilă, neputincios, şi-mi vărsasem toate frustrările de şomer fără speranţă asupra Tinei (jobul la canalul TV documentar nu mai avea nici o speranţă de resuscitare), am primit un mesaj pe robotul telefonic. Era de la un tip din Africa de Sud, mic şi rotofei, stacojiu la faţă, pasiv-agresiv, pe nume Derek H. Producea un documentar de o oră despre, fiţi atenţi, Viagra, şi voia să ştie dacă mă interesa să „apar acolo, ca narator". Cincisprezece mii de dolari, avion plătit până la Philadelphia şi New York, plus câteva săptămâni în Bangkok, unde, conform spuselor lui Derek, tipii în vârstă literalmente „se futeau până mureau".

Am „fixat o întâlnire". Am făcut cunoştinţă cu echipa, am ales un hotel din Bangkok de pe malul fluviului și am discutat un program de principiu. Asta la începutul lui iulie. Am dat mâna cu toţi. In seara aia am ieşit în oraş, m-am

îmbătat până când mi s-au înmuiat genunchii de fericire și mi-a venit ideea să merg cu Jesse şi mama lui în Cuba.

în ziua plecării, Claire Brinkman a trecut cu rolele ei pe la noi ca să-şi ia rămas-bun; a ajuns un pic înainte să sosească limuzina. Ochii ei înroşiţi m-au cam îngrijorat.

Ne-am luat două camere scumpe la hotelul Parque Central din vechea Havană. Piscină pe acoperiş, halate de baie pufoase în dulap, un bufet ca un banchet roman în fiecare dimineaţă. Cheltuielile au cam stresat-o pe Maggie - e o fată de la ţară, din prerie, căreia i se accelerează pulsul și dacă o convorbire interurbană durează mai mult de un minut -, însă eu am insistat. în plus, câte vacanţe cu fiul nostru ne mai aşteptau? Cât timp avea să mai accepte să plece în concediu cu părinţii?

S-a întâmplat într-a treia noastră noapte acolo. în ziua aceea, îl dusesem pe Jesse la Muzeul Revoluţiei, ne-am uitat la vaporul cu care Castro şi cei optzeci și doi de revoluţionari ai lui s-au strecurat înapoi în Cuba, am văzut o poză a răposatului Che Guevara; am luat o cină stropită bine cu băutură pe balconul unei reşedinţe particulare ce dădea spre Prado; am coborât tustrei cu paşi împleticiţi Caile Obispo ca să gustăm un mojito înainte de culcare, pe care l-am băut într-un local asaltat de muşte, cu o formaţie tânguindu-se cu glasuri obosite; apoi, cu ochii închi-zându-mi-se de la căldură şi băutură, ne-am întors la hotel. Era aproape trei dimineaţa. Maggie s-a dus în camera ei. Jesse şi cu mine ne-am uitat puţin la televizor. Pe urmă m-a pălit somnul.

— Pot să las televizorul aprins, cu sonorul dat la minimum? m-a întrebat Jesse.

— De ce nu citeşti ceva, mai bine? am zis.

Am stins lumina; îl simţeam cum stă asa, treaz, fără stare. Până la urmă, am aprins lumina.

— Jesse!

Nu putea să doarmă. Era prea surescitat. Poate să se ducă să fumeze o ţigară? Chiar acolo, vizavi, pe banca aia de la marginea parcului? Se vede din cameră, tată. într-un final, am fost de acord.

S-a îmbrăcat repede şi a plecat grăbit. Am rămas aşa, culcat, câteva clipe, am stins lumina, apoi am aprins-o la loc. M-am dat jos din pat, m-am dus la fereastră şi am deschis-o. Aerul condiţionat s-a oprit. Camera a devenit tăcută. Brusc, totul se auzea foarte bine, greierii, câteva glasuri în spaniolă, o maşină rulând încet. Un cărucior de room-service a trecut pe hol, prin faţa uşii, cu cănile zăngănind.

Am rămas în picioare la fereastră, privind spre parcul cufundat în întuneric. în umbră se vedeau miscându-se nişte siluete. Câteva prostituate se plimbau

alene printre copaci, au fumat câte o ţigară lângă statuie. Chiar în spatele lor era cupola Muzeului Revoluţiei.

In raza privirii mele a apărut Jesse, pe trotuarul de dedesubt, cu pantalonii lui cu turul lăsat și şapca de baseball întoarsă invers. Şi-a aprins o ţigară, de parcă ar fi fost într-un film, s-a uitat într-o parte, apoi în cealaltă (i-am surprins expresia cu care se uita de obicei în oglindă) și a început să traverseze strada, către banca din parc. Tocmai eram pe punctul să-i strig ceva, când un bărbat cu cămaşă galbenă a ieşit din beznă. S-a îndreptat spre Jesse cu mâna întinsă. Am aşteptat să văd dacă Jesse o să i-o strângă. I-a strâns-o. Greşeală. Ca din pământ au apărut alţi doi cubanezi zâmbind și dând din cap, apropiindu-se mult prea tare de el. Arătau undeva, în susul străzii. Incredibil (mai că nu-mi venea să-mi cred ochilor), au pornit cu Jesse la mijloc, traversând parcul în diagonală.

M-am îmbrăcat și am coborât cu liftul în hol. O sală imensă cu tavan înalt și lespezi de marmură, rece ca un patinoar, cu muzică ambientală, câţiva bodyguarzi în costume gri, cu radiouri portabile în mână, lângă uşa de la intrare. M-au salutat și mi-au deschis usa cu un bâzâit. Aerul fierbinte de afară m-a izbit în fată.

Am traversat strada şi am intrat în parc. Am fost luat imediat în primire de o prostituată. S-a ridicat de pe o bancă precum fumul și a plutit către mine. Am zis nu mersi și mi-am continuat drumul prin parc, uitându-mă în toate direcţiile după Jesse. Probabil o luase pe vreo străduţă laterală cu noii lui prieteni. Dar care anume? Tocmai pornisem spre partea de est a parcului, pe lângă taxiuri și minitaxiuri cu trei roţi1, când am observat, dincolo de vegetaţie, o stradă ce mărginea una dintre laturile marelui teatru al oraşului. O lumină puternică la capătul ei. Am pornit către ea și am ajuns în faţa unui bar în aer liber. Localul era pustiu, nu era decât Jesse cu cei trei escroci alături, la aceeaşi masă. Avea o mină relativ îngrijorată, de parcă începea să-şi dea seama că poate ceva nu e tocmai în regulă acolo. M-am dus la el.

— Pot să-ţi vorbesc o clipă? Individul cu cămaşă galbenă a zis:

— Eşti tatăl lui?

— Da.

I-am spus lui Jesse:

— Trebuie să-ţi vorbesc.

— Da, sigur, a zis și s-a ridicat în picioare. Cămaşa galbenă l-a urmat în stradă şi s-a postat lângă

noi, încercând să audă.

— Tipii ăştia nu-ţi sunt prieteni.

— Nu fac decât să beau o bere.

— O să vezi că o să plăteşti mai mult decât pentru o bere. Le-ai făcut cinste cu ceva?

— încă nu.

Patronul a ieşit din bar, un tip îndesat, foarte calm. Nu părea deloc surprins. A venit la Jesse şi l-a luat de mânecă.

NS

1. În original coco, echivalentul unei ricşe motorizate, vehicul folosit în Havana.

Am spus:

— Ce faci?

Individul n-a răspuns. Şi-a continuat drumul spre bar, ţinându-l pe Jesse de mânecă. Simţeam cum inima începe să-mi bată nesănătos. Acu-i acu'. Fir-ar să fie, uite c-am ajuns și la momentul ăla.

I-am zis în spaniolă:

— Cât îți datorează?

Jesse intrase deja cu el în bar. Individul a spus:

— Zece dolari.

— E cam mult pentru o bere.

— Asta-i preţul.

— Poftim, am spus, şi am pus o bancnotă de cinci dolari pe masă. Hai să mergem.

Patronul însă a zis:

— A comandat rom. L-am făcut deja.

— Vrei să zici că l-ai turnat deja?

— Acelaşi lucru. I-am spus lui Jesse:

— Ai atins băutura aia?

Jesse a scuturat din cap, deja speriat.

Am zis „Urmează-mă" și am pornit-o înapoi pe stradă. Escrocii au venit după noi. Unul dintre ei ne-a ocolit şi s-a proţăpit în faţa mea. A spus:

— A comandat o băutură. Acum trebuie s-o plătească. Am încercat să trec pe lângă el, dar mi-a barat drumul. Am zis:

— O să chem poliţia. Escrocul a zis:

— OK, bine. Dar s-a tras înapoi.

Ne-am văzut de drum, cu escrocul agitându-se pe lângă noi, trăgându-mă de mânecă, și cu prietenii lui pe urmele noastre, eu zicându-i lui Jesse „Orice s-ar întâmpla, continuă să mergi". Am traversat parcul, aproape alergând acum, Jesse ţinându-se foarte aproape de mine, şi apoi, când am văzut uşile hotelului, am zis: „Fugi!"

Am traversat amândoi strada în fugă, am ajuns lângă zidul hotelului și am intrat pe uşa de serviciu. însă tipii au venit după noi, în hol. Din mers, i-am zis individului în cămaşă galbenă:

— Ai face bine să pleci dracului de-aici.

Lui însă nu-i era teamă de nimic. Uşa liftului s-a deschis; a încercat să se strecoare înăuntru, lângă mine și Jesse, în timp ce amicii lui rămăseseră în hol.

Bodyguarzii au apărut ca din pământ. A urmat o încăierare scurtă, în spaniolă, apoi uşile s-au închis. Am urcat cele trei etaje, timp în care Jesse n-a rostit nici un cuvânt, îmi arunca doar mici priviri îngrijorate. Se privea iar în oglindă, făcea din nou faţa aia. Credea că sunt ofticat pe el, ceea ce eram la modul abstract, dar ce nu ştia el era că trăiam un fel de exaltare. Oricât de siropos ar suna, mă urcasem pe cal şi plecasem să-l salvez. Avusesem grijă de el, îl protejasem, îmi făcusem datoria. Adevărul era că, în sinea mea, eram fericit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. După o anumită vârstă nu mai apuci să faci prea multe pentru copiii tăi; ai toată adrenalina aia şi nu prea mai ştii cum s-o consumi.

Eram prea surescitaţi ca să dormim sau să ne uităm la televizor. Sincer să fiu, îmi ardea buza să beau ceva.

— Poate ar trebui să vedem dacă putem bea o bere, am zis.

Am aşteptat zece sau cincisprezece minute și ne-am strecurat pe uşa hotelului; Cămaşa Galbenă nu se vedea nicăieri. Am mers grăbiţi pe lângă liziera parcului, am trecut de mall în direcţia Caile Obispo și am pornit-o pe străduţa îngustă către ocean. Oraşul vechi părea suspendat într-un glob tăcut şi fierbinte.

— Aici venea Ernest Hemingway să bea, am zis când
am trecut pe lângă El Floridita, cufundată în beznă.
Acum e o capcană pentru turişti, zece dolari o bere, dar
în anii '50 se spunea că e cel mai bun bar din oraş.

Am trecut pe lângă câteva cafenele încuiate cu lacătul, locuri care trepidaseră de viaţă şi răsunaseră de zăngănit de chitare, în fum de trabucuri, cu doar câteva ore în urmă. Apoi pe lângă o prăvălie demodată, lemn închis la culoare, şiruri întregi de urcioare de lut aranjate de-a lungul peretelui din spate.

Curând am ajuns în faţa vechiului hotel al lui Hemingway, Ambos Mundos, la capătul de jos al străzii.

— Aici, la al cincilea etaj, a scris unele din chestiile lui cele mai proaste, am spus.

— Merită să-l citeşti? a întrebat Jesse.

— Ce dracua fost în mintea ta, Jesse? am zis. Cum ai putut să te duci cu escrocii ăia aşa?

N-a răspuns. Se vedea că se chinuie din răsputeri, că deschide tot felul de uşi şi de dulapuri din mintea lui, căutând răspunsul potrivit.

— Spune-mi, am zis blând.

— Am crezut că am şi eu o mică aventură. Că fumez o ţigară şi beau rom într-un oraş străin. înţelegi?

— Nu ţi s-a părut că e ceva aiurea cu tipii ăia, de sunt atât de prietenoşi la ora trei dimineaţa?

— N-am vrut să-i jignesc, a zis. (Ce tânăr e, m-am gândit. E înalt, are vocabular. Te poate induce în eroare.)

— Tipii ăştia sunt obişnuiţi să facă lumea să se simtă vinovată. Asta fac toată ziua. Cu asta se ocupă.

Ne-am continuat drumul pe stradă. Felinare galbene deasupra capetelor noastre, balcoane privind în jos spre noi, rufe atârnând fără nici o adiere, ca nişte oameni care aşteaptă.

— Dacă vrei să citeşti Hemingway, am zis, citeşte Fiesta. Şi câteva dintre povestirile lui. Restul cărţilor sunt un pic demente.

M-am uitat în jur. Simţeai mirosul de tencuială pu-tredă, auzeai oceanul izbindu-se de faleză pe partea opusă a bulevardului Avenida del Puerto. Dar nu se vedea nici un bar.

— Se zice că în Havana poţi obţine orice, la orice oră, am spus, dar se pare că nu-i chiar aşa.

înăuntrul hotelului Ambos Mundos puteai să-l vezi pe recepţioner întreţinându-se cu o fată frumuşică.

Am luat-o pe o stradă îngustă, pavată cu piatră și flancată de ambele părţi de blocuri decrepite pastel, pe care cobora o viţă-de-vie viguroasă; luna plină strălucea puternic deasupra capetelor noastre; nici o stea, doar moneda asta singuratică luminând cerul ca smoala. Era chiar toiul nopţii. Am ajuns într-o piaţă cu o catedrală scundă şi solidă, de un cafeniu murdar, într-un capăt şi o cafenea luminată în celălalt, cu trei sau patru mese în mijlocul pieţei. Ne-am aşezat. Un chelner cu sacou alb s-a desprins din interiorul puternic luminat şi a venit la noi.

—{Senores?

— Dos cervezas, por favor.

Ni le-a adus: două beri reci ca gheaţa la ora patru dimineaţa.

— Îmi pare rău pentru chestia aia de la hotel, a zis Jesse.

— Există câteva principii inviolabile în univers, am zis, căpătând brusc chef de vorbă. (Eram încântat să mă aflu unde mă aflam.) Unul e că nu obţii niciodată nimic de valoare de la un ticălos. Altul e că atunci când un străin vine la tine cu mâna întinsă nu vrea să-ţi fie prieten. Mă urmăreşti?

Ca și cum ni se alăturase un spirit însetat, berile s-au evaporat din sticle.

— Mai cerem câte una? am zis.

Am ridicat două degete către chelner şi le-am învârtit în aerul gros ca o supă. S-a apropiat de noi.

— Cum reuşiţi să le păstraţi atât de reci? am întrebat. Mă simţeam foarte bine.

— E OK, no importa.

O pasăre a ciripit într-un copac din apropiere.

— E prima pe ziua de azi, am zis. I-am aruncat o privire lui Jesse. Cum merge cu Claire Brinkman?

Jesse s-a aplecat în faţă, posomorât.

— Nu e treaba mea, am zis cu blândeţe. Făceam și eu conversaţie.

— De ce?

— Mi s-a părut cam stresată când am plecat, atâta tot.

S-a năpustit asupra berii. O clipă, am văzut în gestul lui felul în care bea când bea cu prietenii.

— Pot să fiu sincer cu tine, tată?

— În limite rezonabile. Să nu fie ceva scabros.

— Claire e un pic ciudată.

Pe chipul lui s-a strecurat ceva rece și nu prea drăguţ, ca un şobolan într-o casă nouă.

— Trebuie s-o iei cu binişorul pe Claire. N-a avut o viaţă prea roz.

Tatăl ei, un sculptor pe care-l cunoscusem în liceu, se spânzurase cu o frânghie de rufe cu câţiva ani în urmă. Era un beţiv, un mincinos și, ca să fie pachetul complet, un ticălos. Exact genul de bărbat în stare să-şi facă felul fără să se gândească nici o secundă la copiii lui, la cum o să suporte ei treaba asta.

— Ştiu povestea, a zis Jesse.

— Atunci ai grijă cum te porţi.

începuse să cânte încă o pasăre, de data asta undeva în spatele catedralei.

— Pur şi simplu nu mă-nnebunesc prea tare după ea. Ar trebui, dar nu pot.

— Te simţi vinovat de ceva, Jesse? Ai un aer de zici c-ai furat medalionul bunicii.

— Nu.

— Nu e corect să te enervezi pe Claire fiindcă nu-ţi place de ea mai mult. Deşi înţeleg că eşti tentat.

— Ai simţit asa ceva vreodată?

— Se cheamă dezamăgire.

Am fost de părere că putem pune punct aici, dar în clipa aia dinspre el parcă venea o sârmă subţire de care trebuia să tragi, astfel ca restul - orice-ar fi fost -

să poată ieşi la suprafaţă. Iar tăcerea părea să aibă acest efect.

In acel moment, cerul se făcuse de un albastru închis și dens, iar orizontul era tivit cu o dungă roşie. Ce frumuseţe extraordinară, m-am gândit, în toată lumea asta.

Şi n-am putut să nu mă întreb: oare se datorează faptului că există un Dumnezeu, sau, pur şi simplu, aşa arată milioane și milioane și milioane de evoluţie aleatoare? Sau este vorba de gândurile care-ţi vin în minte când eşti fericit, la ora patru dimineaţa? Am chemat chelnerul.

— Aveţi cumva trabucuri?

— Si, senor.

Glasul lui s-a auzit cu ecou în piaţa pustie. A scos două trabucuri dintr-un borcan de pe tejghea şi ni le-a adus. Zece dolari fiecare. Dar unde ai fi putut găsi un trabuc la ora asta matinală?

— Sun altă fată, a zis Jesse.

— A! Am muşcat capătul unui trabuc şi i l-am întins. Pe cine?

A zis un nume pe care nu l-am recunoscut. Pare că se ascunde, pare nesincer, m-am gândit.

— Doar de vreo două ori am sunat-o, a zis.

— Ihâmm.

Puf, puf. Şi-a ferit faţa.

— Nu crezi că sunt prea tânăr ca să am o singură relaţie?

— Dar nu despre asta e vorba, aşa-i?

O clipă mai târziu, am auzit câteva acorduri de chi-tară în surdină. Pe treptele catedralei stătea într-o rână un tânăr cu o chitară în mână, trecându-și alene dege-tele peste corzi. în lumina albastră a dimineţii, mi-a amintit de un tablou de Picasso.

— Iti vine să crezi? a zis Jesse. Ai văzut vreodată ceva atât de... - îşi căuta cuvintele -perfect?

Ne-am fumat trabucurile în tăcere, în timp ce acor-durile de chitară răsunau în aerul blând de vară.

— Tată? a zis brusc.

— Da.

— Pe Rebecca am sunat-o.

— înţeleg. Pauză. Puf. Cirip. Nu pe cealaltă fată, de care-ai pomenit.

— N-am vrut să crezi că sunt un ratat. Că sunt obsedat de Rebecca Ng.

Cerul s-a îmblânzit, devenind un albastru mai des-chis; luna începea să pălească; zdrang, zdrang.

— Crezi că sunt obsedat de Rebecca? m-a întrebat.

— Nu e nimic în neregulă dacă eşti obsedat de o femeie, Jesse.

— Tu ai fost vreodată?

— Te rog, am zis, nu mă lăsa să-ncep să-ţi povestesc.

— Nu i-am spus mamei. O să înceapă să plângă și să vorbească despre sentimentele lui Claire. Eşti surprins?

— În legătură cu Rebecca? Nu. întotdeauna am fost convins că povestea aia nu s-a terminat.

— Crezi tu? Eşti convins de asta?

Ideea îl înflăcăra și m-a săgetat un fior de spaimă, de parcă l-aş fi văzut conducând o maşină care merge, accelerând uşor, spre un zid de ciment.

— Pot să-ţi spun ceva, un singur lucru?

— Sigur.

— De regulă, poveştile de dragoste care încep cu sânge se cam termină tot cu sânge.

Chelnerul s-a apropiat, a adunat câteva scaune de la masa de-alături și le-a dus în cafenea.

— Hai mă, tată, că exagerezi.

CAPITOLUL 5

Când m-am întors din Cuba, am fost un pic surprins văzând că nu am pe robot nici un mesaj de la Derek H. Filmarea documentarului despre Viagra trebuia să înceapă într-o lună; nu aveam încă scenariul final. Am aşteptat o zi, apoi încă una şi i-am trimis un e-mail haios. (Uram tonul ăsta de camaraderie artificială.) Răspunsul a venit aproape imediat. Primise propunerea de a face un documentar de două ore despre Nelson Mandela: acces direct la el, pentru a-i lua interviu, la fosta lui soţie, chiar și la unii dintre foştii colegi de închisoare. Era grabă mare -Mandela avea optzeci și şase de ani; sigur, puteam să înţeleg. In concluzie, Derek a zis că-i pare foarte rău, dar pur şi simplu „nu mai are timp".

Am rămas cu gura căscată. Ca să nu mai zic falit, după excursia „de sărbătorire" în Cuba. Am simţit, de asemenea, că am fost tras pe sfoară. Ademenit într-un proiect frivol, lipsit de demnitate, care mă făcuse să arăt ca un prost. Mi-am amintit cuvintele pe care i le spusesem lui Jesse în piaţa catedralei, zelul de misionar cu care le rostisem. „Nu obţii niciodată nimic de valoare de la un ticălos."

Am început să mă plimb nervos prin living, cu pumnii strânşi și jurând răzbunare; Jesse asculta în tăcere, îmi imaginam, paralizat de vinovăţie. M-am culcat beat; m-am trezit la patru dimineaţa ca să fac pipi; în clipa în care am tras apa, ceasul mi-a alunecat de pe mână și, după ce s-a învârtit o dată, a dispărut pe gaura de scurgere. M-am aşezat pe scaunul toaletei și câteva clipe mai târziu mi-au dat lacrimile. Ii permisesem lui Jesse să se lase de şcoală, îi promisesem că

am grijă de el, iar acum se dovedea că nu sunt în stare să am grijă nici măcar de mine. Un mincinos, exact ca tatăl lui Claire Brinkman.

Dimineaţa am simţit un soi de teroare revărsându-mi-se în piept, ca otrava. Inima îmi bătea repede; era ca şi cum în jurul meu se strângea uşor o curea. Până la urmă n-am mai putut să îndur. Doar ca să fac ceva, să mă mişc, m-am suit pe bicicletă şi am plecat până-n centru. Era o zi mohorâtă de vară, înăbuşitoare şi plină de oameni urâţi. Tocmai mergeam pe lângă bicicletă pe o alee îngustă, când am observat un curier care se strecura precaut cu bicicleta lui în direcţia mea. Purta ochelari de soare, o geantă mare maro pe umăr și mănuşi fără degete. Dar ceea ce mi-a atras atenţia la el a fost faptul că părea să fie cam de vârsta mea.

— Nu vă supăraţi, am zis. Sunteţi curier, da?

— Da.

L-am întrebat dacă are timp să-i pun câteva întrebări. Cât câştiga? Cam 120 de dolari pe zi. Pe zP. Da, dacă bagă viteză. L-am întrebat pentru cine lucrează, mi-a spus cum se numeşte compania. Era un tip relaxat, cu dinţi albi, perfecţi.

— Crezi că ar fi posibil să mă angajez și eu la firma dumitale? l-am întrebat.

Şi-a ridicat ochelarii de soare și m-a privit cu ochii lui albaştri și limpezi.

— Nu eşti tipul de la televizor?

— În clipa asta nu mai sunt.

Mi-a zis:

— Îţi urmăream mereu emisiunea. Am văzut interviul pe care i l-ai luat lui Michael Moore. Ce jigodie mai e și omul ăsta.

Am spus:

— Ei, ce părere ai?

S-a uitat în josul aleii și s-a încruntat:

— Să ştii că există limită de vârstă. Trebuie să ai sub cincizeci de ani. Am spus:

— Dumneata ai sub cincizeci?

— Nu, dar eu lucrez la ei de mult timp.

Am spus:

— Poţi să-mi faci o favoare? Ai putea să vorbeşti cu şeful dumitale pentru mine? Să-i spui că n-am de gând să-l încurc - am să stau cel puţin şase luni, am condiţie fizică bună.

A şovăit.

— O să fie o discuţie destul de ciudată.

l-am scris numele meu şi numărul de telefon şi i le-am dat.

— Ti-as fi foarte recunoscător, am zis.

A trecut o zi, apoi câteva zile și n-am primit nici un semn; nu m-a căutat niciodată.

— îţi vine să crezi? i-am spus Tinei. Nu mă pot angaja nici măcar ca un nenorocit de curier pe bicicletă.

A doua zi dimineaţă, în toiul unui mic dejun tăcut, m-am ridicat de pe scaun și m-am întors în pat aşa, complet îmbrăcat. Mi-am băgat capul sub pătură şi am încercat să adorm la loc. Câteva clipe mai târziu, am simţit o prezenţă ca o păsăruică ce se lăsa uşor pe marginea patului.

— Pot să te ajut eu cu chestia asta, a zis Tina, dar trebuie să mă laşi s-o fac. N-ai să te războiesti cu mine.

Peste o oră, mi-a dat o listă cu douăzeci de nume. Directori de ziare, producători ai unor televiziuni prin cablu, oameni de PR, scriitori de discursuri, chiar și un politician local pe care abia dacă-l cunoşteam. Mi-a zis:

— Trebuie să-i suni pe oamenii ăştia şi să le spui că eşti disponibil.

— I-am sunat deja.

— Ba nu, nu i-ai sunat. I-ai căutat doar pe vechii tăi amici.

M-am uitat la primul nume de pe listă.

— Nu pe idiotul ăsta. Nu pot să-l sun taman pe el\ M-a redus la tăcere.

— Ai zis că n-o să te războiesti cu mine pe tema asta. Aşa că n-am făcut-o. Mi-am acordat un răgaz de o zi,

după care m-am aşezat la masa de la bucătărie şi am început să dau telefoane. Şi, spre surprinderea mea, Tina a avut dreptate. Aproape toţi cei pe care i-am sunat au fost destul de amabili. N-aveau nimic pentru mine în clipa asta, dar erau prietenoşi și încurajatori.

într-un moment de optimism revigorant (e mai bine să vorbeşti la telefon decât să aştepţi), i-am zis lui Jesse:

— Asta e problema mea, nu a ta.

Dar nu era o lichea și un parazit şi îl simţeam cum dă târcoale „situaţiei" în vârful picioarelor, îl simţeam cum aproape se schimonoseşte când îmi cere zece dolari pentru asta, zece dolari pentru ailaltă. însă ce putea face? N-avea nici o leţcaie. Mama lui ne ajuta cum putea, dar era o

simplă actriţă, şi încă una de teatru. Şi, categoric, nu era cazul ca Tina să intre în economiile ei (pe care începuse să le strângă de la şaisprezece ani) pentru a-mi întreţine fiul a cărui atitudine lejeră, gen aşa-va-fi-omule, o încurajasem cu atâta încredere. în toiul nopţii (moment nu tocmai propice să meditezi la ceva important), mă întrebam cât de tare o să se agraveze situaţia, cât de toxică avea să fie atmosfera din jurul banilor, dacă nu mi se schimbă curând norocul.

Ne-am reluat clubul de film. Pentru a-l ademeni pe Jesse să vadă mai multe filme fără să devin prea didactic, am iniţiat un joc cu găseşte-momentul-cheie. Asta însemna o scenă, un fragment de dialog sau o imagine care te face să tresalţi în scaun și să-ţi sară inima. Am început cu un film uşor, Strălucirea1 al lui Stanley Kubrick (1980), povestea unui scriitor ratat (Jack Nicholson), care înnebuneşte încet-încet, într-un hotel părăsit, și încearcă să-şi ucidă familia.

Strălucirea este, probabil, cel mai bun film al lui Stanley Kubrick. Dar Stephen King, autorul romanului, a urât filmul și l-a detestat pe Kubrick. Mulţi au fâcut-o; Kubrick era bine-cunoscut ca un tip cusurgiu şi egolatru, care-i punea pe actori să repete la nesfârşit un lucru, cu rezultate discutabile; când au filmat scena în care Jack Nicholson îl încolţeşte pe Scatman Crothers cu un topor, Kubrick i-a pus s-o repete de patruzeci de ori; în cele din urmă, văzând că bietul Crothers, în vârstă de şaptezeci de ani, e în mod evident extenuat, Nicholson i-a spus lui Kubrick

NS

1. The Shining.

că a tras suficiente duble - și că el nu mai are de gând să facă încă una.

Mai târziu, în cursul filmării, Jack și-a urmărit în susul scărilor soţia (Shelley Duvall), care avea în mână un cuţit, de cincizeci și opt de ori până când Kubrick s-a declarat mulţumit. (Oare a meritat efortul? Nu era oare suficient să tragă două sau trei duble? Probabil că da.)

însă, mai important, Stephen King a simţit că Kubrick pur și simplu „nu le avea" cu horrorul, n-avea nici cea mai mică idee cum funcţionează. Scriitorul s-a dus la o vizionare de lucru a peliculei și a plecat de-acolo dezgustat; a zis că filmul e ca un Cadillac fără motor. „Te urci în el, simţi mirosul de piele, dar nu-l poţi conduce nicăieri." Ba chiar a continuat spunând că e de părere că Kubrick a făcut filme pentru a „face rău oamenilor".

Afirmaţie cu care sunt oarecum de acord, însă mie îmi place foarte mult Strălucirea; îmi place cum e filmat și cum sunt puse luminile, îmi place zgomotul roţilor de tricicletă trecând de pe covor pe parchet și apoi, din nou, pe covor. De fiecare dată când apar fetele gemene pe hol, mă sperii. Cu toate astea, momentul antologic pe care l-am ales este scena în care Jack Nicholson are halucinaţii, imaginându-şi o conversaţie între el și un chelner al hotelului, un tip ţeapăn, stil majordom englez. Are loc într-o toaletă cu o lumină aproape orbitoare - portocaliu-electric şi alb. Dialogul începe destul de inocent, însă apoi chelnerul îl avertizează pe Jack că fiul lui cel mic „face pro-bleme", că poate ar trebui „să se ocupe cineva de el". Chelnerul (Phillip Stone) fură scena cu încremenirea lui absolută şi replicile date sec; urmăriţi felul în care îşi strânge

buzele uscate la sfârşitul fiecărei fraze. E un semn de punctuaţie delicat, vag obscen.

Are şi el probleme cu propriile odrasle, i-a mărturisit chelnerul. Uneia dintre ele nu-i plăcea hotelul şi încercase să-i dea foc. Insă el o „pusese la punct" (cu toporul). „Iar când soţia mea a încercat să mă împiedice să-mi fac datoria, am «pus-o şi pe ea la punct»." E un regal actoricesc de zile mari. Spre deosebire de jocul lui Jack, pe care timpul care s-a scurs de la prima mea vizionare, din 1980, nu-l prea avantajează. Pare cabotin, aproape amator, joacă uimitor de prost, mai ales dacă-l compari cu actorul britanic, cu un joc extraordinar de bine dozat.

Pentru Jesse însă, nu acesta fusese momentul antologic; el a ales scena în care băiatul cel mic se furişează dis-de-di-mineaţă în dormitorul lui Jack ca să-şi ia o jucărie şi—l găseşte pe tatăl lui aşezat pe marginea patului şi privind în gol, undeva foarte departe. Jack îşi cheamă fiul la el, iar acesta i se aşază în poală, fără prea mare chef. Uitân-du-se la faţa nebărbierită a tatălui său şi la ochii lui înceţoşaţi - Nicholson, în halatul său albastru, e palid ca un cadavru -, băieţelul îl întreabă de ce nu se culcă.

O fracţiune de secundă mai târziu, vine răspunsul cumplit:

— Am prea multe de făcut.

Mai exact, ne dăm noi seama, să-şi ciopârţească familia, exact aşa cum făcuse şi chelnerul.

— Asta e, a şoptit Jesse. O mai punem o dată?

Am văzut Annie Hali (1977), printre altele pentru scena în care Diane Keaton cântă „Seems Like Old Times" într-un bar întunecat. E filmată puţin din profil şi pare să se uite la cineva de dincolo de aparat. E o scenă care-mi face pielea de găină - pare să cânte melodia, să-i redea accentele dramatice, cu ochii. E, de asemenea, un moment de revelaţie, pentru că personajul ei, Annie Hali, o cântăreaţă aflată la început de drum, îşi încearcă pentru prima oară, cu teamă, norocul.

Unele filme te dezamăgesc; poate că, atunci când le-ai văzut, erai îndrăgostit sau aveai inima sfâşiată, poate că te înflăcăra ceva, pentru că acum, când le vezi de pe o altă traiectorie, nu mai au nici un farmec. I-am arătat lui Jesse Ocolul pământului în 80 de zile1 (1956), care, cu cadrul său fabulos cu un balon plutind deasupra Parisului la asfinţit, mă dăduse gata când eram de vârsta lui, dar acum părea datat şi stupid.

însă unele filme încă îşi fac efectul, încă îţi mai dau fiori ani şi ani după ce le-ai văzut prima oară. I-am pus Crimele din Mica Italie2 (1973), un film pe care Martin Scorsese l-a făcut chiar la începutul carierei, despre cum e să creşti în Mica Italie, violentă şi macho, din New York. Este aici, pe la început, o secvenţă pe care n-am uitat-o niciodată. Cu acordurile dramatice ale melodiei „Teii Me" a

lui Rolling Stones în fundal, aparatul îl urmăreşte pe Harvey Keitel, care trece printr-un bar scăldat în lumină roşie. Oricine a intrat în barul său preferat într-o seară de vineri cunoaşte acest moment. Ii ştii pe toţi, ei îţi fac cu mâna, te strigă, ai toată noaptea în faţă. Keitel şerpu-ieşte prin mulţime, strângând o mână aici, glumind dincolo; dansează vag, mişcând doar din şold, în ritmul muzicii; e portretul unui tânăr îndrăgostit de viaţă,

NS

1. Around the World in Eighty Days, regia Michael Anderson.

2. Mean Streets.

îndrăgostit de faptul că trăieşte această noapte de vineri, împreună cu toţi aceşti oameni din locul ăsta. Iar momentul poartă în egală măsură amprenta bucuriei unui tânăr cineast - o clipă de extaz, când chiar o face, chiar regizează un film.

Insă mai sunt şi alte momente extraordinare: Gene Hackman distrugând un bar în Filiera franceza1 (1971). ‚A venit Popeye!", strigă, năpustindu-se spre tejghea, și flacoane de medicamente, lame de bricege, jointuri cad pe podea cu zgomot. A doua privire, de control, a lui Charles Grodin din Ishtar2 (1987), când Dustin Hoff-man îl întreabă dacă Libia e „prin apropiere". Sau monologul lui Marlon Brando din Ultimul tango la Paris3 (1972), despre un câine pe nume Dutchie care „sărea brusc în picioare și pornea să caute iepuri", într-un câmp de muştar. Am vizionat Ultimul tango târziu în noapte, cu o lumânare aprinsă pe masă, și, la sfârşitul scenei, am văzut ochii întunecaţi ai lui Jesse pironiţi asupra mea.

— Mda, a zis.

Mai e apoi Audrey Hepburn pe scara de incendiu a unui apartament dintr-o clădire de cărămidă aparentă din Manhattan, din Mic dejun la Tiffany4 (1961), cu părul înfăşurat, după duş, într-un prosop, mângâind cu degetele corzile unei chitare. Camera prinde totul, scara, cărămizile, silueta fină a femeii, după care trece la un cadru mediu, mai restrâns, doar cu Audrey; apoi, pac, un prim-plan

NS

1. The French Connection.

2. Film în regia lui Elaine May.

3. Ultimo tango a Parigi, regia Bernardo Bertolucci.

4. Breakfast at Tiffany's, regia Blake Edwards.

frontal, chipul ei umple ecranul, pometii aceia de porţelan, bărbia ascuţită, ochii căprui. Se opreşte din cântat și ridică privirea mirată către cineva din spatele camerei. „Bună", zice suav. E unul dintre acele momente pentru care lumea se duce la film; îl vezi o dată, nu contează la ce vârstă, şi nu-l mai uiţi

niciodată. E un exemplu despre ce poate face filmul, cum poate trece de toate barierele tale ca să-ţi sfâşie pur şi simplu sufletul.

Am rămas transfigurat, în timp ce curgea genericul de final şi se stingea tema muzicală, dar am simţit o rezervă din partea lui Jesse, de parcă avea o reţinere să calce pe un covor cu pantofii plini de noroi, ca să zic aşa.

— Ce e? am zis.

— E un film ciudat, a spus, înăbuşindu-şi un căscat, lucru pe care-l făcea uneori când era stânjenit.

— Cum asa?

— E despre două fiinţe care se prostituează. Dar filmul pare să nu-şi dea seama de asta. Pare să creadă că e despre ceva, nu ştiu cum, ceva dulce şi dement. Aici a râs. Nu vreau să par lipsit de politeţe faţă de ceva care-ţi place atât de tare...

— Nu, nu, am zis apărându-mă. Nu-mi place atât de tare. îmi place ea.

Am continuat spunându-i că Truman Capote, care scrisese nuvela pe care se baza filmul, n-a fost niciodată mulţumit de distribuirea în rol a lui Audrey Hepburn.

— Era de părere că Holly Golightly era mai băieţoasă, mai stil Jodie Foster.

— Aşa zic şi eu, a spus Jesse. Pur şi simplu nu ţi-o poţi imagina pe Audrey Hepburn ca pe o curvă. Iar femeia din film asta e, o curvă. Ca şi tipul, tânărul scriitor. Amândoi o fac pe bani.

Holly Golightly o curvă?

Jesse m-a întrebat odată dacă cred că Rebecca nu e de nasul lui. I-am zis că nici vorbă de aşa ceva, dar aveam şi eu grijile mele - că ar putea fi înfrânt în competiţia pentru o creatură atât de uimitoare şi mai ales pe terenul pe care aceasta s-ar putea desfăşura (al superficialităţii pline de fiţe). îmi amintesc cum şi-a întors chipul livid şi disperat spre mine la un moment dat, în săptămânile de după „incident", zicând:

— Cred că Dumnezeu o să-mi dea tot ce-mi doresc în viaţă, în afară de Rebecca Ng.

Aşa că, în clipa în care „a pus mâna pe ea", am fost uşurat - fiindcă însemna că, cel puţin o vreme, n-o să mai fie bântuit de îndoiala că ar exista la doi paşi de el o fericire mult mai mare. Privind acum în urmă, îmi închipui că zvonurile de la cantina şcolii legate de Claire Brinkman au fost cele care i-au trezit, din nou, interesul Rebeccăi Ng pentru el - pentru Jesse cel „bun de strâns în braţe" de odinioară. Zvonuri care l-au trimis la plimbare pe prietenul ei tocilar şi, din păcate, au măturat-o şi pe Claire.

Dar realitatea e că, dacă reuşeai să treci dincolo de înfăţişarea ei, ce-i drept, mortală, Rebecca Ng era o adevărată calamitate nucleară. Băga firile, adora

intrigile și nefericirea, era o creatură ce părea că-şi absoarbe oxigenul din spectacolul oamenilor care-și săreau la beregată unii altora, toţi daţi peste cap și vorbind despre ea. Asta reuşea să-i coloreze obrajii ăia scobiţi, de star de cinema.

Îl suna pe Jesse în toiul nopţii și-l tulbura cu tot felul de afirmaţii. Parcă începea să se răzgândească. Poate ar trebui „să se întâlnească" și cu alte persoane și să vadă dacă „sunt compatibili". Toate astea rezervate pentru ultimele secunde ale convorbirii. Era modul ei de a-l ţine pe fir. Nu suporta ca el să fie cel care spune „Trebuie să închid acum. Pa".

în felul ăsta s-au scurs ore întregi, conversaţii care-l lăsau zdruncinat şi-l făceau să se simtă de parcă ar fi avut nisip în ochi. Mă întrebam, îngrijorat, dacă o să-i lase cicatrici.

însă în Jesse exista o mică zonă pe care ea nu reuşise să pună stăpânire, un lucru pe care toţi ceilalţi băieţi i-l dăduseră şi pe care el, din ce motive nici azi nu înţeleg, i-l refuzase, o cămăruţă întunecoasă din casa sufletului său în care Rebecca nu avea acces, iar asta o obseda. Ştiai că în clipa în care va intra acolo cu o lanternă, în secunda în care va înţelege că e liberă să intre și să iasă când vrea, acea cămăruţă n-o să mai însemne nimic, el n-o să mai însemne nimic, iar ea avea să plece mai departe. însă, pentru moment, era o uşă închisă şi ea aştepta afară, încercând să găsească cheia cu care să descuie zăvorul.

în după-amiezile calde, când păsările ciripeau și maşinile de tuns iarba bâzâiau și ciocanele izbeau în biserica reconvertită, Rebecca Ng apărea pe veranda noastră, cu părul ei negru strălucind de sănătate şi vitalitate. Preţ de două-trei minute, făcea cu mine o conversaţie veselă şi impersonală, de genul celei la care te aştepţi de la un politician sau o persoană care adună fonduri de binefacere. Bla, bla, bla. Contact vizual fără urmă de teamă. Genul de fată care într-o zi o să conducă un lanţ de hoteluri de cinci stele.

Odată datoria făcută, cobora la subsol. Uşa din capătul scărilor se închidea cu un clic blând, dar ferm. Auzeam murmurul glasurilor tinere și apoi, întrebându-mă dacă ar trebui oare să-i amintesc lui Jesse să se spele pe dinţi sau să pună o faţă pernei (şi hotărând să n-o fac), mă retrăgeam într-o parte îndepărtată a casei, izolată fonic.

Ce succes, m-am gândit, ca Rebecca Ng cea „cu zece pe linie" să aibă o poveste de dragoste în toată regula cu un băiat care s-a lăsat de liceu. Ce altceva să fi avut în minte părinţii ei atunci când au fugit din Vietnam într-o barcă cu vâsle?

In după-amiezile când ea îşi surclasa colegii la un curs de practică managerială1 sau când pregătea o dezbatere cu reprezentanţii Tineretului Conservator, Jesse şi cu mine stăteam pe canapea şi ne uitam la filme. Văd după

cartonaşele mele galbene că ne-am petrecut câteva săptămâni cu „modulul" (iată un cuvânt detestabil, amintind de şcoală) numit Talentul va ieşi la lumină. Era pur şi simplu un mic grupaj de filme, uneori nu cine ştie ce strălucite, unde un actor necunoscut oferă o interpretare atât de bună, încât, ca s-o spun simplist, ştii că e doar o chestiune de timp până când el sau ea va deveni o mare stea a filmului. Gândiţi-vă la Samuel L. Jackson în rolul acela de drogat din filmul Febra iubiri? al lui Spike Lee (1991).

NS

1. În original manager-in-training course, curs intensiv de câteva luni, în care tinerii cu calităţi de manager fac practică la firma la care urmează să se angajeze, dovedindu-şi calităţile de buni organizatori şi lideri şi capacităţile de comunicare cu clienţii şi angajaţii.

2. Jungle fever.

Te uiţi treizeci de secunde: „Cine-i tipul ăsta?" Sau roli-şorul Winonei Ryder din Beetlejuice1 (1988).

Sau, firește, rolul de delincvent interpretat de Sean Penn în comedia sexuală cu liceeni Fast Times at Ridge-montHigh2 (1982). Fiţi atenţi cum se uită la oamenii care i se adresează. E ca și cum ar fi surzit de la zgomotul alb din cap şi ar avea o pernă prinsă între urechi. Nu e un rol principal, dar Penn e înfipt atât de solid în mijlocul filmului, talentul lui e atât de autentic, atât de orbitor, încât toţi ceilalţi sunt reduşi la un fel de cor de fundal (acelaşi efect de „grizare" pe care Gary Cooper îl avea asupra actorilor cu care juca).

— Dar eu am talent? a întrebat Jesse.

— Tone, am zis.

— Ce fel de talent? Ce spui acum?

— Cheia unei vieţi fericite, am zis, e să fii bun la ceva. Ai vreo bănuială cam la ce ai fi bun?

— Nu ştiu.

l-am spus despre Andre Gide, scriitorul francez, care scria în jurnalul său ce furios se simţea când, plimbându-se pe străzile Parisului la vârsta de douăzeci de ani, lumea nu-și putea da seama, doar uitându-se în ochii lui, ce capodopere o să scrie.

Jesse s-a aplecat în faţă pe scaun.

— Exact aşa mă simt și eu.

I-am arătat-o pe Audrey Hepburn în Vacanţă la Roma? (1953). Era primul ei rol principal în film; avea douăzeci

NS

1. Comedie fantasy-horror de Tim Burton.

2. Vremuri agitate la Ridgemont High, regia Amy Heckerling.

3. Roman Holiday, regia William Wyler.

şi patru de ani și nu prea avea experienţă, dar talentul ei comic şi sincronizarea lejeră cu Gregory Peck păreau să izvorască dintr-o inexplicabilă maturitate artistică. Cum ajunsese atât de bună atât de repede? Și, cu acel accent ciudat și un fel de intensitate emoţională, pare să aibă, în mod straniu, ceva din Nataşa, eroina romantică a lui Tolstoi. Insă Audrey Hepburn mai avea acel lucru pe care nu-l poţi învăţa, un raport intuitiv cu aparatul de filmat, iată de ce făcea un gest atrăgător după altul.

L-am rugat pe Jesse să se uite, din nou, la ce se în-tâmplă când camera se fixează asupra chipului ei; pare că s-a oprit acolo unde trebuia, de parcă ar fi fost atrasă de gravitaţie. Vacanţă la Roma i-a adus un Premiu Oscar.

In cadrul programului nostru talentul va ieşi la lumină, am ales debutul unui tânăr regizor. Până azi, acest filmuleţ de televiziune uitat rămâne unul dintre cele mai încântătoare exemple de regie tinerească, gen ia-uite-la-mine-ce-fac, pe care le-am văzut în viaţa mea.

Filmele de televiziune nu prea sunt în general un domeniu al excelenţei, dar, după câteva secunde din Duel pe autostradă^ (1971), îţi dai seama că aici se întâmplă ceva ciudat. Vezi, din punctul de vedere al şoferului, o maşină părăsind suburbia încântătoare a unui oraş american oarecare și îndreptându-se încet spre ieşirea din oraş. E o zi fierbinte, cerul e albastru, casele devin tot mai rare, traficul se linişteşte, maşina e singură pe şosea.

Apoi, ca din pământ, în oglinda retrovizoare apare un camion ruginit, cu optsprezece roţi. Nu-l vezi niciodată

NS

1. Duel, regia Steven Spielberg.

pe şofer. îi zăreşti cizmele de cowboy, mâna care salută pe geam, însă niciodată faţa.

Timp de şaptezeci și patru de minute, ca un monstru preistoric, camionul urmăreşte maşina prin peisajul ars de soare. E Moby Dick pornită în căutarea lui Ahab. Aşteptând la marginea drumului, ascuns în defilee, părând să-şi fi pierdut interesul ca să reapară brusc, camionul e un vector al răului iraţional; e mâna de sub pat, care te pândeşte ca să te apuce de gleznă. Dar de ce? (Sugestie: chiar și la vârsta lui de atunci, destul de fragedă, regizorul a avut inteligenţa de a nu răspunde la întrebare.)

Un camion și un automobil - fără dialog între ele. Rulând doar pe autostradă. Cum poate cineva, l-am întrebat pe Jesse, să animeze un asemenea material?

— E ca și cum ai stoarce vin din piatră seacă, a zis el.

I-am sugerat că răspunsul rezidă în atacul vizual al regizorului. Duel pe autostradă te obligă să te uiţi la el. Pare să spună publicului: Aici are loc un

lucru de importanţă primordială; te-ai temut și înainte de lucrul ăsta, și acum iată-l din nou.

Steven Spielberg avea douăzeci și patru de ani când a regizat Duel pe autostradă. Făcuse puţină televiziune (scrisoarea lui de recomandare era un episod din Columbo), însă nimeni nu se aşteptase să rupă gura târgului cu o asemenea delicatesă. Mai mult decât camionul, mai mult decât şoferul din ce în ce mai înspăimântat interpretat de Dennis Weaver, starul filmului este regizorul. Ca atunci când citeşti primele pagini ale unui mare roman şi simţi că te afli în prezenţa unui talent uriaş, care se avântă plin de îndrăzneală. N-a învăţat să se lase ghicit, să se dea deştept. Cred că la asta s-a referit acum câţiva ani Steven Spielberg când i-a spus unui intervievator că încearcă să revadă Duel pe autostrada la fiecare doi sau trei ani, ca să îşi amintească „cum făceam". Trebuie să fii tânăr, sugera, ca să fii atât de sigur pe tine, fără să-ţi pese de nimeni și de nimic.

E limpede de ce a fost suficient ca directorii studiourilor să arunce o singură privire la Duel pe autostradă ca să-i facă oferta de a regiza filmul Fălci1, câţiva ani mai târziu. Dacă Spielberg era în stare să înfricoşeze lumea cu o matahală de camion, imaginaţi-vă ce putea face cu un rechin (care, asemeni şoferului camionului, rămâne în general în afara cadrului. Vezi doar efectele, un câine care dispare, o fată trasă brusc în adâncuri, o geamandură explodând la suprafaţă, lucruri ce anunţă prezenţa unui pericol, dar nu-i dau niciodată un chip concret. Spielberg a intuit de la o vârstă timpurie că, dacă vrei să sperii lumea, trebuie să laşi imaginaţia să lucreze).

Ne-am uitat la making-of-ul filmului Duel pe auto-tradă, aflat pe un DVD. Spre mirarea mea, Jesse a fost intrigat auzindu-l pe Spielberg vorbind despre construcţia cadru-cu-cadru a filmului - cât se gândise la el, cât muncise. Storyboard-urile, filmarea cu mai multe camere simultan, chiar și probele pe care le făcuse cu şase camioane până când decisese care anume arată mai agresiv.

— Ştii, tată, a zis pe un ton vag mirat, până acum am fost mereu convins că Spielberg e genul cam fraier.

— E un tocilar, am zis. Sunt specii uşor diferite fraierii și tocilarii.

NS

1. Jaws.

l-am spus povestea cu tânăra actriţă, mare petrecăreaţă, care îi cunoscuse pe Spielberg, George Lucas, Brian De Palma şi Martin Scorsese în California, la începuturile lor. Era uimită, povestea mai târziu, că nu păreau deloc interesaţi de fete sau de droguri. Tot ce voiau era să petreacă cât mai mult timp împreună şi să discute despre filme. Cum am zis, nişte tocilari.

I-am pus Un tramvai numit dorinţă1 (1951). I-am povestit cum, în 1948, un tânăr actor relativ necunoscut, pe nume Marlon Brando, făcuse autostopul din New York până la casa lui Tennessee Williams din Provincetown, Massachusetts, ca să dea o probă pentru spectacolul de pe Broadway, și cum îl găsise pe celebrul dramaturg într-o stare de agitaţie maximă; căzuse curentul și toaletele nu mai funcţionau. Nu curgea apa. Brando a rezolvat problema punând nişte monede de un cent în spatele siguranţelor, după care, stând în patru labe, reparase instalaţia de la baie; când terminase, se ştersese pe mâini și se dusese în sufragerie ca să citească rolul lui Stanley Kowal-ski. Se spune că, după vreo jumătate de minut, Tennessee, care luase destul la bord, i-a făcut semn să tacă și a zis „E în regulă" - și l-a trimis înapoi la New York cu rol cu tot.

Cât despre interpretarea lui, ce pot să spun? Au fost actori care s-au lăsat de actorie când l-au văzut pe Brando în Un tramvai pe Broadway, în 1949. (Aşa cum vrusese să se lase păgubaşă de scris și Virginia Woolf când citise pentru prima oară Proust.) Dar studioul nu-l voia pe Brando pentru film. Era prea tânăr. N-avea dicţie bună.

NS

1. A Streetcar Named Deşire, regia El ia Kazan

Numai că Stella Adler, profesoara lui de actorie, prezisese amenințător că „flăcăul ăsta ciudat" o să fie cel mai mare actor al generaţiei lui. Lucru care s-a și întâmplat.

Mulţi ani mai târziu, cei care făcuseră cursuri de actorie cu Brando îşi aminteau de felul lui neortodox de a juca, de faptul că putea să recite un monolog din Shake-speare stând în cap, și monologul ăsta să fie mai adevărat şi mai emoţionant decât al oricui altcuiva care-l recitase în ziua aia.

— Un tramvai, i-am explicat lui Jesse, a fost piesa în care au lăsat duhul să iasă din lampă; a schimbat efectiv întregul stil de joc al actorilor americani. Simţeai ce se petrece, zicea peste mulţi ani Karl Malden, cel care-l jucase pe Mitch în montarea originală a piesei, de pe

Broadway. Publicul îl voia pe Brando; venise pentru Brando; și, când el nu era pe scenă, simţeai că-l aşteaptă să reapară.

Mi-am dat seama că sunt periculos de aproape de momentul în care o să i se facă lehamite de film dacă-l mai laud atât, aşa că am făcut efortul să mă opresc.

— OK, i-am zis lui Jesse, o să vezi ceva ieşit din comun azi. Pregăteşte-te.

Uneori suna telefonul; uram chestia asta. Dacă era Rebecca Ng, starea de spirit a lui Jesse avea să fie distrusă, ca un geam în care un vandal aruncă o piatră. în după-amiaza unei zile de august în care te topeai ca mierea, Jesse a dispărut să dea un telefon în mijlocul filmului Unora le place jazzulx (1959); a

lipsit douăzeci de minute, după care s-a întors absent şi nefericit. Am reluat filmul

NS

1. Some Like It Hot, regia Billy Wilder.

de unde rămăsese, dar am fost conştient, cât se poate de acut, că mintea lui e în altă parte. îşi fixase privirea asupra ecranului ca asupra unei ancore, astfel ca gândurile legate de Rebecca să-i zburde în voie.

Am închis nervos DVD-playerul. I-am zis:

— Ştii, Jesse, filmele astea au fost făcute cu multă trudă şi dragoste. Au fost făcute pentru a fi văzute într-o singură vizionare neîntreruptă, o scenă după alta. Aşa că am să institui o regulă. Din clipa asta, nu mai răspunzi la telefon în timpul filmului. E o lipsă de respect și o porcărie.

— OK, a zis.

— Nici măcar nu ne uităm să vedem cine a sunat, OK?

— OK, OK.

Telefonul a sunat din nou. (Chiar şi din partea opusă a oraşului, Rebecca părea să simtă atunci când atenţia lui era în altă parte.)

— Ai face bine să răspunzi. Doar de data asta.

— Sunt cu tata, i-a şoptit. Te sun eu. Un bâzâit ca de bondar prins în receptor. Sunt cu tata, a repetat.

A pus telefonul jos.

— Ce e? am spus.

— Nimic. Apoi, suflând exasperat, ca şi cum și-ar fi ţinut respiraţia, a zis: Rebecca îşi alege cele mai ciudate momente să discute despre diverse chestii.

Preţ de o fracţiune de secundă, mi s-a părut că i se înceţoşează ochii, că e pe punctul de a izbucni în lacrimi.

— Ce chestii?

— Relaţia noastră.

Am revenit la film, dar mi-am dat seama că nu mai e cu mine. Se uita la alt film, despre lucrurile nasoale pe care avea să i le facă Rebecca fiindcă o trimisese la plimbare. Am stins televizorul. S-a uitat la mine uimit, speriat c-o să aibă probleme.

— Am avut odată o prietenă, am zis. Nu făceam decât să vorbim despre relaţia noastră. Asta făceam, în loc să avem o relaţie. Devine tare plicticos. Sun-o, hai. Clarifică lucrurile.

CAPITOLUL 6

Într-o dimineaţă, după un val de căldură care a durat aproape o săptămână, atmosfera s-a schimbat pe neaşteptate. Pe capotele maşinilor era rouă; norii păreau nefiresc de vioi în procesiunea lor pe cer. începea toamna, ireversibil, nu

mâine și nici săptămâna viitoare, ci chiar azi. Tocmai o luasem pe scurtătură prin clădirea Manulife de pe Bloor Street, când l-am zărit pe Paul Bouissac, singur, în cafeneaua de lângă scara rulantă. Era un francez scund, cu faţa ca de bufniţă, care îmi predase un curs despre suprarealism la facultate în urmă cu treizeci de ani și care păstra o atitudine vag insultătoare la adresa carierei pe care o făcusem între timp în televiziune. Era sub demnitatea lui să mă urmărească, îmi dădea de înţeles, însă iubitul lui, genul ăla cu mâini umede, de coşmar, era mare fan. (Lucru de care mă îndoiam, dar nu contează.)

Bouissac a ridicat o mână durdulie și albă și a flutu-rat-o spre mine. M-am aşezat alături de el, ascultător. Am vorbit de una, de alta, eu punând întrebările {comme d'habitudex), iar el dând din umeri la adresa naivităţii celui care le punea. Aşa se desfăşura conversaţia noastră. Când am ajuns la subiectul Jesse (Et vous, vous tuez lajournee

NS

1. Ca de obicei (în fr. în original).

comment?1), m-am lansat în tirada mea, anume că să-ţi displacă şcoala nu e chiar „ceva patologic", ba chiar e, poate, quelque chose d'encourageant1, că aveam de-a face cu un puşti care nu se uita la televizor şi nu se droga. Că un copil fericit va avea o viaţă fericită etc. etc. etc. Am continuat în felul ăsta un timp și, tot vorbind, m-am trezit cu senzaţia ciudată că nu mai am aer, ca și cum tocmai aş fi alergat în sus pe nişte scări. Bouissac a fluturat din mână să mă opresc şi am simţit, ca să zic aşa, cum maşi-nuţa mea trage pe dreapta cu un viraj nu tocmai graţios.

— Încerci să-ţi găseşti scuze, a zis într-o engleză cu accent puternic. (Era de patruzeci de ani la Toronto şi încă vorbea ca Charles de Gaulle.) Am insistat că nu-i aşa, după care am continuat s-o fac. Am explicat lucruri care nu aveau nevoie de explicaţii, m-am apărat de critici care nici măcar nu mi se făcuseră.

— Există un timp pentru învăţătură. După aceea e prea târziu, a zis Bouissac cu fermitatea insuportabilă a intelectualului francez.

Prea târziu? Vrea să spună că a învăţa e ca şi cum ai stăpâni o limbă străină, trebuie să „prinzi" accentul înainte de o anumită vârstă (doisprezece sau treisprezece ani), sau n-o să mai reuşeşti niciodată? Foarte neplăcut gând. Oare ar fi trebuit să-l trimitem la o scoală militară?

Pierzându-și interesul (și arătând-o), Bouissac și-a ter-minat espressoul minuscul şi a plecat să caute nişte mănuşi de bucătărie. în seara aceea dădea o petrecere pentru un grup internaţional de semioticieni. întâlnirea m-a lăsat

NS

1. Şi tu cum îţi omori ziua? (fr.)

2. Destul de încurajator (fr.).

surprinzător de tulburat. Mă simţeam de parcă trădasem ceva, de parcă mă vândusem ieftin. Oare îmi căutam scuze pentru Jesse, sau pentru mine? Mă lăudam ca un puşti de zece ani în curtea scolii? Era un lucru chiar atât de evident? Poate că da. însă nu voiam ca lumea să creadă că-i fac un deserviciu lui Jesse. (N-am putut să scap de imaginea lui conducând un taxi, învăluit în nori de marijuana.)

Pe lângă mine au trecut în viteză trei adolescente mirosind a gumă şi a aer rece. Poate că influenţa pe care o exercităm asupra copiilor noştri e doar în mintea noastră, m-am gândit. Cum poţi forţa un adolescent de un metru nouăzeci să-şi facă temele? Nu, mama lui și cu mine am pierdut deja bătălia asta.

M-a cuprins un val de antipatie pentru Bouissac, ca o pală bruscă și neașteptată de vânt, și am avut sentimentul că nu va trece mult și bizarul meu comportament de elev, deferenta aceea, va suferi o transformare destul de neplăcută.

Chiar acolo, la masă, am scos un pix şi am făcut pe un şerveţel o listă cu toţi colegii mei de facultate care nu făcuseră mare lucru în viată. Era B., care murise în Mexic în urma unei come alcoolice, C, cel mai bun prieten al meu din adolescenţă, care împuşcase un bărbat în faţă cu o puşcă, la o beţie cruntă; M., un puşti genial la matematică, la sport, la tot, care acum îşi petrecea viaţa mastur-bându-se în faţa computerului, în timp ce nevastă-sa lucra la o firmă de avocatură din centru. O listă dramatică și care îmi aducea multă alinare. Era chiar și fratele meu, tristul, atât de tristul meu frate — stea a atletismului, rege al frăţiilor la universitate, care acum locuia în odaia de pe colţ a unei pensiuni, încă plângându-se, chiar și după toţi anii ăştia, de nedreptăţile din educaţia lui.

Dar dacă am greşit? Dacă Jesse n-o să iasă într-o zi din subsol, ca o vijelie, ca să „înşface lumea de rever"? Dacă îl lăsasem să-şi distrugă iremediabil viaţa pornind de la o teorie greşită, când de fapt era vorba pur și simplu de lene cu un oarece damf de inteligenţă? Am văzut, din nou, un taxi rulând încet pe University Avenue, într-o noapte cu ploaie şi mâzgă. Tura de noapte. Jesse, un tip pe care-l ştie toată lumea aici, la gogoşeria non-stop. „Hei, Jess. Ca de obicei? Las' că şi-a căutat-o cu lumânarea tipa."

Oare învăţase măcar un lucru în ultimul an, sub „tutela" mea? Oare sunt lucruri care merită ştiute? Păi să vedem. A aflat despre Elia Kazan şi chestia cu Comitetul pentru Activităţi Anti-americane, dar ştie, oare, ce sunt comuniştii? Ştie că Vittorio Storaro a luminat apartamentul din Ultimul tango la Paris punând luminile în afara ferestrelor, şi nu pe platou, dar ştie, oare, unde se află Parisul? Ştie că furculiţa se lasă cu dinţii în jos până când termini de mâncat, că vinul cabernet franţuzesc e uşor mai acru decât cel californian. (Amănunt important.) Ce altceva? Să mănânci cu gura închisă (asta mai uită), să te speli și

pe limbă, nu doar pe dinţi dimineaţa (începe să înveţe). Să speli zeama de ton cursă pe marginea chiu-vetei când ai terminat de făcut sendvişul (aproape ştie).

A, dar ascultaţi aici. I-a plăcut atacul psihotic al lui Gary Oldman pe hol, cu puşca, în Leon1 (1994). I-a plăcut cum mătura Brando cu mâna farfuriile de pe masă în Un tramvai numit dorinţă. „Eu mi-am făcut curat la

NS

1. The Professional, regia Luc Besson.

mine. Vrei să-ţi fac curat şi ţie?" I-a plăcut Omul şefului1 (1994), nu prima parte („Sunt doar nişte scheciuri"), ci ultima. („Aici, a zis, devine cu adevărat profund!") I-a plăcut Al Pacino în Scarface (1983). Iubea acel film aşa cum iubeam eu petrecerile din Marele Gatsby. Ştii că sunt indecent de opulente şi superficiale, dar tot ai vrea să fii acolo. A văzut Annie Hali de nu ştiu câte ori. Dimineaţa, găseam carcasa goală a DVD-ului pe canapea. îl ştia aproape pe de rost, replică cu replică, îţi putea cita oricând din el. Acelaşi lucru cu Hannah și surorile ei2 (1986). A căzut în cap după Lolita, filmul lui Adrian Lyne (1997). L-a vrut de Crăciun. Erau, oare, lucruri de care trebuia să mă simt mândru?

Adevărul e că da.

însă, pe de altă parte, într-o zi, când ne uitam a nu ştiu câta oară la Scarface, scena în care Al soseşte la Miami, în timp ce dincolo de geamul sufrageriei ninge, Jesse s-a întors spre mine și m-a întrebat unde e Florida.

— Hm?

— De aici. Cum ajungi acolo de-aici?

După o pauză judicioasă (oare glumea?), am zis:

— O iei spre sud.

— Spre Eglington sau King Street?

— King Street.

— Mda?

Am luat-o metodic, dar respectuos, pe tonul pe care și—1 ia cineva care se aşteaptă să fie, în orice clipă, subiectul unei farse. însă nu era o farsă.

NS

1. Swimming with Sharks, regia George Huang.

2. Hannah and Her Sisters, film de Woody Allen.

— O iei pe King Street şi te duci aşa până ajungi la lac; traversezi lacul și ajungi în Statele Unite.

Am aşteptat să mă oprească.

— Statele Unite e chiar dincolo de lac? a zis.

— Ihâmm. Pauză. O ţii aşa, prin State, vreo mie cinci sute de kilometri, Pennsylvania, Carolina de Nord și de Sud, Georgia - încă aşteptam să mă

oprească -, până ajungi într-un stat în formă de deget, care iese din apă. Ăla e Florida.

— A... Pauză. Şi dup-aia ce vine?

— După Florida?

— Da.

— Păi, stai să vedem. Cobori pe deget până ajungi la alt petec de apă, mai faci vreo sută şaizeci de kilometri și ajungi în Cuba. Iţi aminteşti de Cuba? Acolo am avut discuţia aia lungă despre Rebecca.

— A fost o discuţie grozavă.

— Ai răbdare, am zis. Treci de Cuba și, după ce mergi destul de mult, ajungi în America de Sud.

— E o ţară?

Pauză.

— Nu, e un continent. Continui aşa, mii și mii de kilometri, străbaţi jungle şi oraşe, jungle și oraşe şi cobori pe hartă până la capătul Argentinei.

A privit în gol. Vedea ceva foarte interesant cu ochii minţii, dar Dumnezeu ştie ce anume.

— Ala e capătul lumii? a întrebat.

— Aproximativ. Oare fac bine ce fac?

Era primăvară acum pe strada lui Maggie. Copacii, cu muguri nu mai mari ca unghia, păreau că-și înalţă ramurile către soare. In timp ce pusesem un film de artă ultrasnob, s-a întâmplat ceva foarte ciudat, o ilustrare perfectă chiar a lecţiei pe care filmul voia s-o ofere. începuse când am auzit că vecinii de alături îşi vând casa. Nu Elea-nor, cea cu care stăteam perete-în-perete -ea n-avea să-şi părăsească locuinţa decât cu picioarele înainte şi steagul naţional bine fixat pe sicriu -, ci cuplul de vizavi, femeia zveltă cu ochelari de soare și soţul ei cu chelie.

Din pură coincidenţă, în săptămâna aia am ales pentru vizionare filmul italian clasic Hoţii de biciclete1 (1948). Cea mai tristă poveste din lume. Un tip şomer are nevoie de o bicicletă pentru a se angaja și obţine cu mare greutate o slujbă; întreaga lui înfăţişare se schimbă, îşi regăseşte masculinitatea. însă a doua zi bicicleta îi e furată. E disperat. Actorul, Lamberto Maggiorani, are chipul unui copil distrus, incapabil să vorbească. Ce poate face? Fără bicicletă, n-are nici slujbă. E aproape insuportabil de privit în timp ce aleargă cu fiul său prin tot oraşul, în căutarea bicicletei pierdute. Apoi zăreşte o bicicletă nepăzită și o fură. Cu alte cuvinte, alege să-l facă și pe altul să sufere crunt, aşa cum a păţit el. îşi găseşte scuza că e pentru binele familiei lui - el nu e ca celălalt tip. Ideea de bază fiind, i-am explicat lui Jesse, că uneori ne calibrăm atitudinea morală, ce

e bine, ce e rău, în funcţie de necesităţile noastre de moment. Jesse încuviinţează; ideea îl prinde. îl vezi cum îşi răscoleşte

NS

1. Ladri di biciclette, regia Vittorio De Sica.

verde şi ochii i s-au umezit), altă discuţie cu Tipa zveltă de alături. Lucrurile arătau foarte bine.

Insă pe urmă, din motive pe care nu le-am putut pricepe, Tipa zveltă şi soţul ei cu cap de ou au hotărât să nu ne mai dea nici o primă şansă. Aveau să fie două vizionări, m-a informat el ţeapăn într-o seară, după care eram bine-veniţi să facem o ofertă. împreună cu toţi ceilalţi. Nu era o veste bună. Greektown începea să fie şi el la modă; preţurile erau înfiorătoare. Proprietarii obţineau și cu 200 000 de dolari peste preţul cerut.

Cu o zi sau două înainte de „ziua vizionării", l-am luat pe Jesse deoparte. L-am rugat să-şi cheme câţiva amici ca să-şi petreacă după-masa pe verandă. Făceam eu cinste cu bere și ţigări. Petrecerea începea la ora 2 după-amiaza.

Vâ puteţi imagina spectacolul. Când potenţialii clienţi au urcat grăbiţi scările de alături, au trecut pe lângă şase „haimanale" cu toci pe cap, cu ochelari de soare și feţe palide, care beau şi fumau pe veranda de alături. Noii lor „vecini", cei care aveau să se afle la un metru de ei. Unele maşini se opreau pentru o inspecţie rapidă, două feţe îngheţate la geamul pasagerului, şi apoi dispăreau.

Cam peste o oră, agentul imobiliar cu faţa de şobolan a ieşit din casă şi i-a întrebat pe băieţi dacă proprietarul e acasă. Mă făcusem mic în sufragerie, încercând să mă uit la televizor, cu maţele tremurându-mi, de parcă se declanşase o alarmă în mine. (Conştiinţa vinovată.)

— Nu, nu, i-am şoptit lui Jesse, spune-i că nu-s aici.

La ora patru vizionarea a luat sfârşit. Douăzeci de minute mai târziu, când tocmai mă furişam pe scările de la intrare ca să beau ceva la restaurantul grecesc şi să-mi calmez nervii, agentul a reapărut. Avea faţa mică și osoasă, de parcă nişte gânduri neplăcute îi făcuseră pielea să intre la apă şi-i dăduseră un luciu respingător. Mi-a zis că „domnii de pe verandă" cam „puneau o mare problemă". Am dat să schimb subiectul; l-am întrebat vesel cum merge cu imobiliarele, cum e cu cartierul nostru; poate am să apelez și eu la el - voiam să cumpăr o casă. Ha, ha, ha, râsul meu de pirat. N-a fost impresionat. Fără să zâmbească, mi-a zis că băieţii speriaseră nişte cumpărători cu înjurăturile lor. Nu se poate! am zis, de parcă mi-aş fi apărat regina.

A doua zi, duminică, a fost o nouă vizionare. începuse să burniţeze, cerul era de un cenuşiu blând, pescăruşii zburau la joasă înălţime peste parc, unii mergeau cu capetele date pe spate, cu ciocurile deschise, de parcă ar fi făcut gargară. în ciuda unei nelinişti profunde, am stăruit în strategia mea. Mai multă bere, mai

multe ţigări, mai multe haimanale ghemuite, cu privirea fixată undeva în zare. N-am avut puterea să asist şi am şters-o cu bicicleta peste pod, cu nu ştiu ce treabă imaginară. M-am întors abia la ora patru. Ploaia se oprise. Tocmai treceam pe lângă restaurantul grecesc unde mâneam adesea, când l-am văzut pe Jesse pe trotuar. Zâmbea, dar zâmbetul lui avea ceva prudent, aproape protector.

— Am avut o mică problemă, a zis.

La câteva minute după începerea vizionării, cheliosul se năpustise ca vijelia peste peluză - de data asta el purta ochelari de soare — și bătuse în uşă cu pumnii. Sub privirile haimanalelor, ceruse să mă vadă.

Pe mine?

— Nu-i aici, i-a spus Jesse.

— Ştiu ce face, a răcnit Cheliută. încearcă să-mi ucidă vânzarea.

Sâ-i ucid vânzarea? Grele cuvinte. Mai ales că erau adevărate. M-a cuprins un val brusc şi îngreţoşător de ruşine; și, mai rău decât atât, am avut senzaţia aia ado-lescentină, ca nişte flăcări care ling interiorul unei case, că sunt „în mare belea". Că am luat maşina tatei fără să am carnet şi am facut-o zob. în egală măsură, aveam sentimentul că Jesse ştia că am greşit, că o ştiuse tot timpul. Ca să nu mai zic că-l implicasem și pe elin poveste. Un exemplu epocal de îndrumare parentală. Cum să faci faţă unei crize. Cum să obţii ceea ce vrei. Lasă-l pe mâinile mele, Maggie, o să am grijă s-o ia drept în sus și să zboare cum trebuie.

— I-am băgat pe toţi în casă, a zis.

— Oare e bine să ne întoarcem?

— Eu unul aş aştepta un pic. E destul de ofticat. Câteva zile mai târziu, am rugat un prieten să „iasă la vedere", să spună că el era de fapt cumpărătorul şi să facă o ofertă pentru casă. Dar probabil că planul meu era destul de străveziu; abia dacă l-au salutat. Toate astea, maşinaţiile mele, faptul că am implicat un grup de puşti într-o schemă idioată și lipsită de etică fuseseră în zadar. Un cuplu gay care avea o florărie a obţinut casa în schimbul a aproape cinci sute de mii de dolari.

Oare episodul ăsta, m-am întrebat, avea să fie unul din lucrurile alea pe care Jesse o să le ţină minte tot restul vieţii? (Nu ştii niciodată când e deschisă fereastra. Si atunci când e, nu vrei să arunci un câine mort prin ea.) A doua zi l-am luat deoparte.

— Am făcut o greşeală monumentală, am zis.

— Nu e nimic greşit în a dori să stai lângă familia ta, a zis.

Dar l-am oprit. Am spus:

— Dacă mie mi-ar fi făcut vreunul asa ceva când încercam să-mi vând casa, m-aş fi dus la el cu o mitralieră.

— Eu tot cred c-ai făcut ce trebuia, a insistat el. Era dificil să-l fac să vadă altfel lucrurile. Am zis:

— Sunt exact ca tipul din Hoţii de biciclete. Zic că un lucru e drept doar fiindcă am eu nevoie de el.

— Şi dacă era drept să faci asta? nu s-a lăsat el.

Mai târziu, când am ieşit la o ţigară de după film, m-am trezit uitându-mă pe şest în jur, ca să mă asigur că Cheliuţă şi nevastă-sa nu sunt prin preajmă.

— Vezi consecinţele? am zis. Acum, de fiecare data când ies pe verandă, trebuie să mă uit după individ. Ăsta-I preţul. Ăsta-i preţul adevărat.

CAPITOLUL 7

Am ales câteva filme de văzut în cadrul modulului Tăcere. Era centrat pe felul în care poţi fura o scenă de la actorii din jurul tău pur şi simplu neracând nimic. Am început, firește, cu La amiază1 (1952). In anumite filme există accidente fericite, care fac ca totul să se lege cumva ca prin farmec. Scenariul adecvat, regizorul adecvat, distribuţia adecvată. Casablanca (1942) e unul dintre ele, Naşul (1972) altul, după care vine La amiază. Un şerif, Gary Cooper, tocmai se pregăteşte să plece din oraş cu proaspăta lui mireasă când aude că un tip foarte rău tocmai a scăpat din închisoare și, însoţit de trei prieteni, a pornit-o ca „să pună mâna" pe cel care l-a băgat la zdup. Vin cu trenul de la amiază. Cooper aleargă în tot oraşul, încercând să găsească ajutoare; însă toţi au un motiv întemeiat să-l refuze. în cele din urmă, rămâne doar el cu o stradă pustie şi patru bărbaţi înarmaţi.

Filmul a fost făcut într-o perioadă când westernurile erau de obicei color, iar protagonistul era în general un tip cu bărbia ca săpată în stâncă şi idealist, mai mult personaj de desene animate decât om. Şi deodată, a apărut La amiază, filmat într-un alb-negru aspru - fără apusuri

NS

1. High Noon, regia Fred Zinnemann.

superbe și lanţuri muntoase splendide; în loc de asta, avem un mic orăşel cu un aer destul de meschin. în centrul poveştii, un lucru de asemenea neobişnuit: un bărbat care se teme să nu păţească ceva - şi o arată.

I-am amintit lui Jesse că filmul a fost făcut la începutul anilor '50 și că puteai discerne în el o paralelă cu vânătoarea de vrăjitoare care avea loc cam în aceeaşi perioadă la Hollywood. Cei bănuiţi de simpatii de stânga se trezeau părăsiţi de prietenii lor peste noapte.

Acum e greu de crezut, dar când a apărut La amiază au protestat tot felul de oameni. L-au boicotat pentru anti-americanism. Avem de-a face, s-au plâns ei, cu o poveste cu un aşa-zis erou care, la finalul poveştii, îşi părăseşte concetăţenii și pleacă. Scenaristul filmului, Cari Foreman, a fost exilat în Anglia; fusese

etichetat drept „simpatizant comunist", şi nimeni nu mai voia să-l angajeze. Lloyd Bridges, care îl joacă pe tânărul smintit şi laş, n-a mai lucrat doi ani; verdictul a fost „anti-american".

I-am atras atenţia lui Jesse că în film există lucruri minunate, cât se poate de artistice, care trebuie remarcate. Uite cum sunt filmate şinele goale de tren. Le vedem iar și iar și iar. E modul în care, fără cuvinte și fără să se întâmple nimic, se creează senzaţia de pericol. De fiecare dată când vedem şinele, ne amintim că aceea e direcţia din care va veni răul. Acelaşi lucru cu ceasurile. Tic-tac, tic-tac. Ba chiar mişcarea acelor de ceasornic încetineşte uşor, pe măsură ce se apropie ora amiezii.

Şi apoi e Gary Cooper. Actorii care lucrau cu el erau adesea uimiţi cât de puţine lucruri făcea într-o scenă. Părea că abia dacă „joacă", părea că nu face aproape nimic, însă când îi vezi interpretarea pe ecran, toţi ceilalţi dispar în fundal. Actorii din jur îşi vedeau interpretarea înceţoşată de prezenţa lui.

— Fii atent unde ţi se concentrează privirea în scenele lui, i-am spus lui Jesse. Imaginează-ţi cum e să fii coleg

de scenă cu el și să încerci să concurezi cu asta.

Aşa, ca să nu ni se urce prea tare arta la cap, i-am pus Afaceri interne1 (1990), un film neortodox, dar extrem de haios. Richard Gere joacă rolul unui poliţist corupt. Când un coleg de poliţie labil psihic (William Baldwin) e chemat să depună mărturie, vedem ce ticălos minunat e în stare să creeze Gere. (Mai bine decât actorul din rolul principal.) Cu ochii lui mici, e Iago al poliţiei din Los Angeles. încremenirea lui Gere - şi auto-controlul psihic pe care-l sugerează — te hipnotizează la propriu. înţelegi cum acest personaj continuă să-şi influenţeze până şi fosta soţie. Şi înţelegi cum, dacă se simte ameninţat, e în stare de absolut orice. I-am cerut lui Jesse să urmărească scena în care, cu doar câteva propoziţii rostite pe un ton tăios, chiar amuzat, stârneşte o groază sexuală în imaginaţia lui Andy Garcia, poliţistul care urmează să-l investigheze.

— Nu te lăsa păcălit de aroganţa lui și de faptul că arată bine, nici de filozofeala lui de talk-show, am zis. Richard Gere e un actor de primă clasă.

Am văzut apoi Dead Zone1 al lui David Cronenberg (1983). Cristopher Walken ca medium singuratic, atât de trist, un veritabil prinţ al tăcerii. Apoi Naşul, Partea a Ii-a (1974). Ce poţi să spui despre „Marele Al" Pacino? II simţi ca pe o anghilă încordată, aflată exact în punctul de dinainte de-a se avânta în gura unei peşteri. Aşteaptă

NS

1. Internai Affairs, regia Mike Figgis.

2. Zonă moartă.

scena aia senzaţională cu senatorul care nu pricepe ce-i cu a doua ofertă a lui Pacino, mai joasă, pentru licenţa unui cazino.

I-am pus Inspectorul Bullittx (1968); a avut premiera acum aproape patruzeci de ani, dar e neatins de vreme, inoxidabil ca otelul. Cu ochii albaştri ai lui Steve Mc-Queen, mai frumos ca oricând. McQueen era un actor care înţelegea cât de important e să faci foarte puţin; iată-l cum ascultă cu liniştea incitantă a unui mare actor de rol principal. Am scormonit prin subsol după un vechi interviu cu volubilul regizor canadian Norman Jewison, care a făcut trei filme cu McQueen.

„Steve nu era genul de actor care să poată sta pe scenă cu un scaun și să-ţi facă show", zicea Jewison. Era un actor de film. Iubea camera de filmat, iar ea, la rândul ei, îl iubea. Era întotdeauna autentic, în mare măsură fiindcă se juca întotdeauna pe el însuşi. Nu-l deranja dacă îi suprimai o replică. Câtă vreme aparatul era fixat asupra lui era fericit, căci înţelegea că e un mediu vizual."

McQueen a avut o viaţă grea. A stat câţiva ani într-o casă de corecţie. După o scurtă perioadă petrecută în armată, destinul l-a adus la New York, unde a luat câteva lecţii de actorie. Cu alte cuvinte, i-am explicat lui Jesse, nu era genul snob, de preşedinte-al-clubului-de-dramă. Talentul, i-am spus, nu apare întotdeauna acolo unde crezi că ar trebui.

Ne-am uitat la Samuraiul1 (1967) cu Alain Delon, la Lauren Bacall în Somnul de veci3 (1946) și, firește, la impresionantul Clint Eastwood (un gram de neclintire

NS

1. Bullitt, regia Peter Yates.

2. Le Samourai, film de Jean-Pierre Melville.

3. The Big Sleep, regia Howard Hawks.

în plus, şi ar fi însemnat că e deja mort) în Pentru un pumn de dolari1 (1964). Puteai petrece mult timp cu Clint. Am început prin a enumera cinci lucruri pe care le iubeam la el.

1. Îmi place cum ridică patru degete la tâmplarul care face coşciuge, în Pentru un pumn de dolari, şi zice: „Am greşit. Faceţi patru coşciuge."

2. Îmi place că, aşa cum a remarcat criticul britanic David Thomson, atunci când Clint a stat în picioare lângă Prinţul Charles la Teatrul Naţional din Londra, în 1993, a fost limpede pentru toţi cei din public care din ei este de fapt prinţul cel adevărat.

3. Îmi place faptul că, atunci când Clint regizează un film, nu zice niciodată „Acţiune". Se mulţumeşte doar să spună calm şi încet: „Când eşti pregătit."

4. Îmi place să mă uit la Clint căzând de pe cal în Necruţătorul2 (1992).

5. Îmi place imaginea lui Clint ca Dirty Harry, coborând pe o stradă din San Francisco cu pistolul într-o mână şi un cremvurşti în cealaltă.

I-am povestit lui Jesse despre o scurtă discuţie pe care am avut-o odată, cu o ocazie festivă, cu William Goldman, cel care a scris scenariul pentru Butch Cassidy și Sundance Kid? (1969) şi care, mai târziu, a scris pentru Eastwood Puterea* (1997). Goldman îl adora. „Clint e cel mai bun, mi-a spus. Un profesionist desăvârşit într-o

NS

1. Per un pugno di dollari, regia Sergio Leone.

2. Unforgiven, regia Clint Eastwood.

3. Regia George Roy Hill.

4. Absolute Power, regia Clint Eastwood.

lume dominată de orgolii. Pe un platou unde regizează Eastwood, mi-a zis, vii la muncă, îţi faci treaba, te duci acasă; de obicei, te duci acasă devreme, fiindcă el vrea să joace golf. Şi la prânz mănâncă la cantină, împreună cu toţi ceilalţi."

Când i-a fost oferit scenariul de la Pentru un pumn de dolari, în 1964, Clint avea ceva experienţă. Charles Bronson refuzase rolul, era cel mai prost scenariu pe care-l văzuse vreodată. James Coburn n-a vrut să-l joace fiindcă urma să fie filmat în Italia, iar el auzise lucruri foarte rele despre regizorii italieni. Clint l-a acceptat pentru cincisprezece mii de dolari, dar - i-am subliniat acest lucru lui Jesse - a insistat să se taie la sânge scenariul, fiind de părere că o să fie mult mai interesant dacă tipul nu vorbeşte.

— Ai vreo idee de ce a făcut asta? am zis.

— Sigur. îţi imaginezi tot felul de chestii despre un tip care nu vorbeşte, a zis Jesse. în clipa când deschide gura, îşi pierde mult din statura iniţială.

— Exact.

După ce a stat pe gânduri câteva secunde, a spus:

— Ar fi drăguţ să fie asa și în viata reală.

— îhm?

— Să nu vorbeşti atât de mult. Să fii mai misterios. Fetelor le place asta.

— Unora le place, altora nu, am zis. Tu eşti genul vorbăreţ. Femeilor le plac şi vorbăreţii.

A durat trei ani până când Eastwood a văzut filmul terminat. Aproape că uitase de el. Şi-a invitat câţiva amici la o vizionare privată și a zis: „Probabil că e o porcărie cât casa, dar hai să-l vedem."

După câteva minute, unul dintre amicii lui a zis: „Băi, Clint, să ştii că e un film foarte mişto." Pentru un pumn de dolari a dat un suflu nou genului western, care la ora aia devenise un fel de azil pentru stelele de cinema de altădată.

După film, l-am rugat pe Jesse să-mi facă o mică favoare, să mă lase să mai pun o dată scena cu James Dean şi frânghia din Uriaşul. Dean înconjurat de oameni de afaceri lunecoşi care încearcă să-i forţeze mâna pentru o afacere, Rock Hudson punând o mie două sute de dolari pe masă. „Acum eşti bogat, băiete." Dean se mulţumeşte să stea aşa, aproape încremenit.

— Cine fură scena? am întrebat. Cine fură tot filmul?

Ba chiar am făcut un rapel rapid la televiziune - Edward James Olmos, ca şef al poliţiei, în costum negru, din Miami Vice (1984-l989). I-am spus:

— E un serial stupid, total neverosimil, dar fii atent la Olmos - dă dovadă de o măiestrie incredibilă. Fără să se mişte, pare că se află în posesia unui secret.

— Ce secret?

— Asta e iluzia tăcerii. Nu există nici un secret. Doar sugestia că există cineva care-l deţine.

începeam să am tonul unui scriitor de texte pentru promovarea vinurilor. Am oprit DVD-playerul.

— Nu m-ar deranja să văd şi restul episodului, a zis Jesse. Ai ceva împotrivă?

Aşa că, în timp ce constructorii bocăneau, tăiau cu fierăstrăul şi sudau la cel de-al doilea etaj al complexului de apartamente de vizavi (care creştea de la o zi la alta), Jesse şi cu mine am urmărit trei episoade consecutive din Miami Vice. La un moment dat, vecina noastră Eleanor

a trecut cu paşi apăsaţi pe lângă fereastră şi a aruncat o privire înăuntru. M-am întrebat ce-o fi zicând când ne vede că ne uităm aşa la televizor, zi după zi. Am simţit un soi de dorinţă cretinoidă de a fugi după ea ca să-i spun: Dar nu e televiziune, sunt filme. Constatasem că, în ultimul timp, am din când în când impulsul, total dezagreabil, de a da explicaţii în privinţa lui Jesse.

De unde stăteam în living, am văzut-o pe Rebecca Ng dând colţul către parcarea superioară. Jeanşi albi, geacă albă de jeans, tricou verde-gălbui, părul negru ca noaptea lăsat în voie pe spate. Muncitorii de la baza bisericii și-au făcut semn unul altuia şi, rând pe rând, au găsit fiecare o cale de-a se uita la Rebecca când s-a apropiat de ei. Un stol cenuşiu de porumbei s-a ridicat şi a zburat spre apus.

Tocmai făceam un scurt rezumat despre Noul Cinema german. în ziua respectivă vedeam filmul lui Werner Her-zog Aguirre, mânia zeilor (1972). (Să am grijă să-l pregătesc pentru scena în care conchistadorul îşi potriveşte degetele pe o pată de sânge de pe o stâncă.) Uneori învăţam toate astea cu o jumătate de oră înainte să pun filmul. Jesse era afară. Era mahmur. Nu-mi spusese nimic, dar îl mirosisem când urcase scările. Morgan, unul dintre prietenii lui, tocmai ieşise de la pârnaie seara trecută (treizeci de zile pentru comportament violent) și-i

făcuse o vizită. La patru dimineaţa fusesem nevoit să-l dau frumos afară din casă şi să-l trimit pe Jesse la culcare.

Chez nous1 era o linie de demarcaţie foarte fină și uneori simţeam că mă lupt contra haosului, dezordinii

NS

1. La noi acasă (în franceză, în original).

şi iresponsabilităţii doar cu un bici și un scaun. Şi chiar aşa era, părea că în jurul casei creşte o junglă care ameninţă în permanenţă să-şi strecoare ramurile și vrejurile pe ferestre, pe sub uşă, pe scările dinspre subsol. Trecuse mai bine de-un an de când Jesse părăsise şcoala (acum avea şaptesprezece ani) şi încă nu exista nici un semn că s-ar năpusti vijelios pe scări ca să „înşface lumea de rever".

Si totuşi aveam clubul de film. Cartonaşele galbene de pe frigider, filmele văzute tăiate cu câte o linie dreaptă mă linişteau că, totuşi, ceva se întâmpla. Nu mă îmbătăm doar cu apă rece. Ştiam că nu-i ofer o educaţie sistematică în domeniul filmului. Dar nu despre asta era vorba. Am fi putut la fel de bine să facem scufundări sau să colecţionăm timbre. Filmele erau doar o ocazie de a petrece timp împreună, sute de ore, şi totodată o poartă deschisă spre tot felul de subiecte de conversaţie - Re-becca, Zoloft, aţă dentară, Vietnam, impotenţă, ţigări.

în câte o zi, mă întreba despre cei pe care i-am intervievat: Cum era George Harrison? (Un tip drăguţ, deşi, când auzi accentul de Liverpool, e destul de greu să nu începi să ţopăi și să ţipi: „Ai făcut parte din Beatles. Cred că ai avut tone de gagici!"); Ziggy Marley (fiul lui Bob, o japiţă mică și posomorâtă cum n-am mai văzut în viaţa mea); Harvey Keitel (mare actor, dar un creier ca o friptură de porc nerumenită suficient); Richard Gere (un exemplu clasic de actor pseudo-intelectual care încă nu s-a lămurit că lumea îl ascultă fiindcă e o mare vedetă de film, nu fiindcă ar fi cine ştie ce inteligent); Jodie Foster (ca şi cum ai încerca să intri în Fon Knox); Dennis Hopper (cu gura spurcată, haios, un tip pe cinste); Vanessa Red-grave (caldă, statuară, ca şi cum ai vorbi cu Regina);

regizorul englez Stephen Frears (alt britanic care nu ştie că nu e cazul să se dea cu tot aftershave-ul odată; nu-i de mirare că o femeie nu-și poate pune capul în poala celor ca el); Yoko Ono (o plicticoasă stresată şi înţepată care, atunci când am întrebat-o despre una, alta, legat de ultimul ei „proiect", mi-a răspuns: „Pe Bruce Spring-steen l-ai întreba aşa ceva?"); Robert Altman (locvace, cult, relaxat; nu-i de mirare că actorii lucrau pentru el şi pe sume derizorii); regizorul american Oliver Stone (un tip foarte masculin, mai inteligent decât scenariile pe care le scrie: „Război și pace* Doamne Dumnezeule, ce întrebare mai e și asta? E ora zece dimineaţa!")

Am discutat despre anii '60, despre Beatles (prea des, dar nu mi-a scos-o pe nas), am băut la greu, am băut ca bărbaţii, apoi iar am vorbit despre Rebecca („Crezi că o să-mi dea papucii?"), Adolph Hitler, Dachau, Richard Nixon, infidelitate, Truman Capote, deşertul Mojave, Suge Knight, lesbiene, cocaină, modele androgine1, Back-street Boys (ideea mea), tatuaje, Johnny Carson, Tupac (ideea lui), sarcasm, haltere, mărimea penisului, actori francezi și e. e. cummings. Ce viaţă! Poate că aşteptam o slujbă, dar în mod sigur nu aşteptam să-mi trăiesc viaţa. Era chiar acolo, chiar lângă mine, pe scaunul de răchită. Ştiam în timp ce se întâmpla că e minunat - deşi înţelegeam oarecum că undeva pe drumul ăsta ne aşteaptă și linia de finis.

NS

1. În original heroin chic, tipologie de manechine popularizată la mijlocul anilor '90, cu pielea albă, cearcăne şi pomeţi foarte bine conturaţi.

Astăzi, când revin la Maggie acasă ca invitat la cină, mă opresc cu oarecare tandreţe pe verandă. Ştiu că Jesse și cu mine o să ieşim mai târziu afară cu cestile de cafea, însă nu va mai fi ca pe vremea clubului de film. Lucru curios, în restul casei, bucătăria, dormitorul, sufrageria, baia, nu regăsesc nimic din mine. Nu simt nici o rezonanţă, nici un ecou al timpului meu aici. Doar pe verandă.

Dar unde rămăseserăm? A, da, la vizita Rebeccăi din după-amiaza aia superbă de primăvară.

A urcat graţioasă treptele; Jesse a rămas aşezat. A avut loc un schimb de replici între ei; ea a rămas în picioare, cu mâinile în buzunarele gecii și cu o expresie pe faţă ca a unei stewardese care are senzaţia că tocmai a auzit ceva neplăcut, dar nu e sigură c-a auzit bine. Un zâmbet politicos, dar prudent. Se întâmpla ceva neobişnuit. în depărtare, am văzut cum unul dintre muncitori, încremenit, ţinându-se de laterala unei scări, privea spre noi.

Am auzit usa deschizându-se și au intrat.

— Bună, David, a zis Rebecca. Veselă, stăpână pe situaţie. Sau, cel puţin, aşa voia să pară. Cum te mai simţi azi?

M-a luat, din nou, prin surprindere.

— Cum mă simt? Bine, îmi dau seama acum. Bine, cred. Cum merge şcoala?

— Acum suntem într-o mică vacantă, asa că lucrez la Gap.

— O să ajungi să conduci lumea, Rebecca.

— Pur şi simplu îmi place să am banii mei, a zis. (Oare era o împunsătură la adresa mea?) Jesse aştepta în spatele ei.

— Îmi pare bine să te revăd, Rebecca.

— Şi mie, David, a spus.

Niciodată „domnule Gilmour". Şi au dispărut pe scările spre subsol.

M-am dus la etaj. Am dat drumul la computer şi mi-am verificat mesajele pentru a treia oară pe ziua aceea. Maggie era ultima persoană de pe pământ care încă mai folosea o conexiune dial-up, aşa că de fiecare dată trebuia să aştept să bâzâie, să necheze şi să-mi sfredelească urechea înainte să se facă legătura.

Am citit ziarul de dimineaţă online. M-am uitat pe fereastra din spate și am văzut-o pe vecina noastră Eleanor lucrând în grădina din spate cu o sapă. Pregătindu-se pentru un nou sezon de plantat. Cireşul îi înflorise. După un timp, m-am dus în capul scărilor. Auzeam murmurul vocilor discutând la subsol. Glasul Rebeccăi, animat; apoi al lui, ciudat de serios, prea egal, ca şi cum ar fi încercat să vorbească din piept. Un stil de a vorbi care implica o atitudine.

Apoi tăcere, urmată de paşi la etajul de dedesubt, două rânduri de paşi. Nu s-a rostit nici un cuvânt. Uşa de la intrare s-a deschis și s-a închis cu grijă, de parcă cineva nu voia să mă deranjeze. In clipa când am ajuns jos, l-am văzut pe Jesse. Era aplecat în faţă, posomorât. In depărtare, am zărit o siluetă minusculă, Rebecca, care dispărea la capătul parcării. Băieţii de pe şantier aveau capetele întoarse după ea.

M-am aşezat, iar scaunul a scos un scârţâit. O clipă, am stat pur şi simplu acolo. Apoi am zis:

— Ce s-a întâmplat?

Jesse s-a întors spre mine, ţinându-şi mâna în aşa fel încât nu puteam să-i văd ochii. M-am întrebat dacă nu cumva plânsese.

— Tocmai ne-am despărţit.

Era exact lucrul de care mă temusem. Un tip nou, cu maşină și un megaapartament, agent de bursă, un avocat tânăr. Un public mai adecvat pentru aspiraţiile profesionale ale Rebeccăi.

— Ce-a zis? am spus.

— A zis că o să moară fără mine.

O clipă am crezut că n-am înţeles eu bine.

— Ce-a zis? A repetat.

— Tu i-ai dat papucii? A încuviinţat.

— De ce?

— Cred că a venit să vorbim despre relaţia noastră de cam prea multe ori.

M-am uitat lung la el, la tenul lui palid, la ochii împăienjeniţi. După un moment, am zis:

— îmi pare rău să te întreb asta, dar trebuie. Eşti mahmur?

— Un pic, dar n-are nici o legătură cu asta.

— Dumnezeule.

— Pe bune, tată, n-are nici o legătură.

Am început să vorbesc cu maximă precauţie.

— Jesse, în decursul anilor, am învăţat că nu e niciodată o idee bună să iei o decizie legată de viaţa ta sub influenţa alcoolului. (A deschis gura să vorbească.) Chiar și atunci când e o influenţă indirectă. Cum ar fi o mahmureală.

A rămas cu privirea în gol, undeva departe.

— Există vreo cale să repari ce-ai făcut? am zis.

— Nu vreau.

I-au căzut ochii pe echipa de muncitori. A fost ca și cum vederea lor i-a întărit o anume convingere. Am spus:

— OK, lasă-mă să-ţi zic asta și pe urmă poţi să faci orice doreşti, de acord?

— De acord.

— Atunci când părăseşti o femeie, se întâmplă lucruri despre care tu crezi că n-o să conteze. Insă, atunci când se întâmplă, se dovedeşte că de fapt contează enorm.

— Ca de pildă alţi ţipi?

Am zis:

— Nu vreau să fiu prea brutal în legătură cu asta, dar există anumiţi factori pe care trebuie să-i iei în considerare înainte de a te despărţi de cineva. Iar unul dintre ei, cel mai important, cum se dovedeşte adesea, e că persoana respectivă o să fie cu altcineva. Şi asta, crede-mă, poate să fie o experienţă ingrată.

— Ce înseamnă ingrată?

— Neplăcută. în cazul ăsta, îngrozitoare.

— Ştiu că Rebecca o să aibă alt iubit, dacă la asta te referi.

— Eşti convins? Te-ai gândit efectiv la asta?

— Da.

— Pot să-ţi spun o poveste? Te superi?

— Nu, nu.

Avea un aer absent. Dumnezeule, m-am gândit. Asta e doar începutul.

— Am avut un prieten în facultate, am început. De fapt, îl și ştii. Stă pe Coasta de Vest. Arthur Cramner.

— Îmi place de Arthur.

— Ei da, bine, multora le place de Arthur. Asta a și fost, cel puţin în parte, problema. Am avut odată o prietenă - a fost cu mult timp în urmă; eram, poate, cu câţiva ani mai mare decât eşti tu acum. O chema Sally Buck-man. Si într-o zi i-am zis lui Arthur - era cel mai bun prieten al meu: „Cred c-o să mă despart de Sally." Şi el a zis: ‚A, da?" O plăcea. I se părea sexy. Şi chiar era. Aşa că am spus: „Dacă vrei, mă-nţelegi, să te vezi cu ea după, eu n-am nimic împotrivă." Şi chiar o credeam. Nu mai era nimic între noi. Aşa că, peste câteva săptămâni, poate o lună, m-am despărţit de Sally și am plecat în weekend la căsuţa de lângă lac a unui prieten. Mă urmăreşti?

— Da.

Am continuat:

— La ora aia, Arthur şi cu mine cântam într-o trupă de doi bani; eu cântam Ia tobe, el la muzicuţă plus vocal; ce mai, ne credeam ditamai starurile rock. Nişte hipioţi irezistibili, traşi prin inel. în seara aia de duminică m-am întors direct în oraş de la căsuţă, unde-mi petrecusem

weekendul fierbând rădăcini de marijuana şi atârnându-le cu capul în jos, fără să-mi fie absolut deloc dor de Sally. De fapt, din când în când, mă străbătea câte un val de uşurare la gândul că nu e acolo. M-am dus direct la repetiţia trupei. Şi acolo l-am găsit pe Arthur. Arthur

Cramner cel adorabil şi simpatic, care cânta la muzicuţă, chibiţa cu basistul, adică era o bomboană de băiat. Era pur şi simplu Arthur. Tot timpul repetiţiei m-am uitat la el, având pe buze întrebarea: „Te-ai văzut cu Sally în weekend, când am fost eu plecat?" însă n-am găsit mo

mentul. Şi deveneam tot mai nervos. Un lucru despre

care eram curios devenise ceva de care mă temeam. Deci se termină repetiţia, ceilalţi ţipi se cară, şi eu rămân în maşină cu Arthur. în cele din urmă, mă întorc spre el și-i zic destul de vesel: „Deci te-ai văzut cu Sally în weekend?" Iar el, cât se poate de relaxat, zice: „Da, m-am văzut", de parcă era o întrebare interesantă la care avea un răspuns interesant. Aşa că zic - şi aici cuvintele mi s-au rostit parcă singure - „Şi s-a întâmplat ceva?' La care el spune, cât se poate de solemn: „Da, s-a întâmplat."

îţi spun, Jesse. A fost ca și cum cineva ar fi dat filmul de zece ori mai repede. Lumea a părut că goneşte pe lângă noi. Abia dac-am reuşit să îngaim ceva, cu glasul spart. Mi-a zis: „Ia o ţigară." Ceea ce a înrăutăţit şi mai tare lucrurile. Am început să vorbesc, foarte, foarte repede, să spun că „totul" e OK din punctul meu de vedere, dar nu-i asa că viata e ciudată, cum se schimbă lucrurile în viteză... Pe urmă l-am rugat să mă ducă acasă la Sally. M-a lăsat în faţa apartamentului ei de pe Brunswick Street. încă îmi amintesc numărul. Am urcat scările în fugă, de parcă ar fi fost un incendiu, și am bătut cioc, cioc, cioc; Sally a venit la uşă în capot, cu o mină, cum să zic, viclean-timidâ. Ceva de genul: ‚A era o bombă în pachetul pe care ţi l-am trimis?"

Aşa că am sfârşit în lacrimi, spunându-i cât o iubesc și că văzusem lumina. Toate chestiile astea. Le-am vărsat pur și simplu din mine, ca pe un torent. Şi am fost convins că sunt foarte sincer. îţi imaginezi scena, da?

Deci acum mă împac cu ea. O fac să arunce la gunoi toate aşternuturile și să-mi spună tot ce s-a întâmplat. Ai făcut asta, ai făcut ailaltă? întrebări dezgustătoare; răspunsuri la fel de dezgustătoare. (Aici, Jesse a râs.) Mi-a luat cam o lună să-mi amintesc ce plicticoasă era şi s-o părăsesc din nou. De data

asta, definitiv. Insă m-am asigurat că Arthur e plecat din oraş când am făcut-o. Aveam sentimentul că o să apeleze iar la vechile ei trucuri și nu voiam ca el să fie prin preajmă.

— Si a făcut-o?

— Da. L-a căutat pe dementul de frate-meu şi și-a pus-o cu el. Era poamă rea, dar nu asta vreau să-ţi spun. Ce vreau eu să-ţi spun e că uneori pur și simplu nu ştii cum o să te simţi în legătură cu lucrurile astea decât atunci când e prea târziu. Nu e bine să te pripeşti în chestiile astea.

Eleanor a ieşit pe veranda ei și a strecurat o sticlă de vin în coşul de gunoi reciclatul. Privirea i-a coborât uşor îndurerată spre stradă, ca şi cum ar fi văzut jos ceva care nu-i plăcea, nori de ploaie sau vandali, după care ne-a zărit la un metru și ceva de ea.

— A! a tresărit. Bună. Vad că sunteţi la birou. Un zâmbet furios, cu toţi dinţii.

Jesse a aşteptat până a plecat.

— Nu cred că vreunul din prietenii mei o să se cupleze

cu Rebecca.

Am spus:

— Ideea, dragă Jesse, e că o să se cupleze cu cineva

şi, crede-mă, o să aibă grijă să ştii. La asta te-ai gândit?

A zis cu vocea lui de adult, uşor mai coborâtă decât cea obişnuită:

— Cred că o să fie rău câteva săptămâni, după care

o să uit şi-o să merg mai departe.

Am insistat.

— Bine atunci, e chiar ultimul lucru pe care ţi-l spun,

după care n-o să-ţi mai spun nimic pe tema asta. Poţi să

repari ce-ai făcut. Poţi să iei telefonul chiar în secunda asta și s-o chemi înapoi aici și să te scuteşti de o groază de neplăceri ulterioare. I-am lăsat timp să cugete la ce i-am zis. Asta în afară de cazul în care chiar nu mai vrei să fii cu ea.

O clipă de tăcere.

— Nu mai vreau să fiu cu ea.

— Eşti sigur?

A privit şovăitor spre biserică, spre siluetele care se foiau la baza ei. Am crezut că începe să se îndoiască. După care a spus:

— Crezi că a fost o lipsă de bărbăţie din partea mea că am plâns?

— Poftim?

— Când ne-am despărţit. Şi ea a plâns.

— îmi imaginez.

— Dar crezi că m-am purtat ca un copil sau ceva de genul ăsta?

Am zis:

— Cred că ar fi fost ceva ciudat cu tine, că ai fi fost rece și destul de antipatic dacă n-ai fi plâns.

Pe lângă noi a trecut o maşină.

— Ai plâns vreodată în faţa unei fete? a întrebat.

— întrebarea e dacă există vreo fată în faţa căreia să nu fi. plâns, am zis.

Când l-am auzit râzând, când am văzut, fie şi doar pentru o clipă, cum îi dispare nefericirea de pe chip (a fost ca atunci când vântul suflă scrumul de pe o masă superbă), m-am simţit mai uşor, ca şi cum mi-ar fi trecut o uşoară greaţă. Ce bine-ar fi dacă aş putea să-l ajut să rămână senin ca acum, m-am gândit. însă vedeam în depărtare imagini cu el trezindu-se la trei dimineaţa şi gândindu-se la ea, un zid de ciment către care se îndrepta în viteză.

Dar deocamdată nu era cazul. Deocamdată eram pe verandă, starea lui de spirit se eliberase temporar din sicriul ei, la care avea să se întoarcă iar, ca o stafie, la asfinţit, o ştiam. Avusesem de gând să-i pun din nou Ultimul tango la Paris, dar nu mi s-a părut o idee aşa de bună. Poate că scena cu untul îi va stârni cine ştie ce fantasme nefericite. Şi atunci ce să-i pun? Tootsie1 (1982), prea romantic; Unchiul Vanea de pe strada 422, prea rusesc; Rart', prea bun ca să risc să nu fie atent la el. în cele din urmă am găsit ce căutam, un film care te face să-ţi vină să iei o puşcă și să tragi câteva gloanţe bune în portiera propriei maşini. Un film gen lua-v-ar dracu' pe toţi.

Am băgat în DVD-player Hoţul4 (1981)'al lui Michael Mann ca şi cum aş fi armat un pistol de calibrul nouă milimetri. A început să curgă genericul de început (unul dintre cele mai bune făcute vreodată, cu doi ţipi care sparg un seif). Muzica aparţine trupei Tangerine Dream, o coloană sonoră în care parcă se aude apa curgând prin nişte ţevi de sticlă. Verde pastel, roz electric, albastru de neon. Priveşte cum sunt filmate maşinăriile, am zis, uită-te la dragostea cu care sunt luminate și filmate aparatele de sudură şi bormaşinile. Camera se fixează asupra lor cu dragostea cu care un tâmplar îşi priveşte sculele.

NS

1. Regia Sydney Pollack.

2. Vanya on 42nd Street, regia Louis Malle.

3. Regia Akira Kurosawa.

4. Thief.

Şi James Caan, fireşte. Mai bun ca niciodată. Uită-te la acel moment minunat când intră în biroul unui rechin de cămătar ca să ia nişte bani, şi tipul se face că nu pricepe ce vrea să spună. Priveşte pauza pe care o face Caan. E ca şi

cum e atât de furios, încât trebuie să facă o pauză ca să poată scoate o propoziţie. „Sunt ultimul om din lume cu care vrei să te pui", îi zice.

— Pregăteşte-te, am zis. începe.

Rebecca s-a întors a doua zi după-masă. Se îmbrăcase extrem de elegant, cu o cămaşă de mătase neagră, butoni micuţi aurii, jeanşi negri. îi oferea posibilitatea de a admira pentru ultima oară desertul înainte să i-l ia definitiv din faţă. S-au aşezat pe verandă și au vorbit puţin. Eu am trântit oalele și cratiţele în bucătăria din spate, am dat radioul tare. Cred că am și fredonat.

Conversaţia n-a durat prea mult. Când m-am strecurat în living să arunc o privire („șterg puţin praful"), am văzut un spectacol ciudat. Jesse stătea pe scaunul lui de răchită, aplecat în faţă, într-o atitudine de disconfort fizic, de parcă ar fi aşteptat să se aşeze pe ultimul scaun din autobuz, în timp ce jos, pe trotuar, o Rebecca extrem de vioaie (îmbrăcată, mi s-a părut acum, ca un păianjen vă-duvă-neagră) discuta cu un grup de adolescenţi, prieteni de-ai lui Jesse, care trecuseră pe la el. Atitudinea ei sugera o relaxare graţioasă şi fericită, nu o persoană care tocmai pierduse un apel în instanţă, și mi-am dat seama brusc că are în ea ceva periculos. Jesse simţise şi se săturase. M-am trezit cugetând că e un specimen mai sănătos decât mine. Eu nu i-aş fi putut niciodată întoarce spatele unei fete atât de frumoase, dată fiind plăcerea, ca o dependent de cocaină, de a avea o iubită mai atrăgătoare decât a tuturor celorlalţi. Meschin, oribil, demn de milă, ştiu. Știu. In curând, veranda s-a umplut de adolescenţi. Rebecca dispăruse. L-am chemat pe Jesse înăuntru și am închis încet uşa. I-am zis liniştit:

— Ai grijă ce le spui băieţilor, OK?

Chipul lui palid m-a fixat. Ii simţeam înflăcărarea prin toţi porii.

— Ştii ce mi-a zis? Mi-a zis: „N-o să mă mai vezi niciodată."

Am fluturat din mână.

— Foarte bine. Dar promite-mi c-o să fii atent ce spui.

— Sigur, sigur, a zis iute, dar mi-am dat seama din felul în care a zis-o că deja spusese prea multe.

CAPITOLUL 8

Am avut un festival de filme de groază. Acum, când mă gândesc, îmi dau seama că se poate să nu fi fost o alegere prea inspirată din partea mea - probabil că Jesse era mai fragil decât pretindea că e -, dar am vrut sâ-i dau ceva care să nu-i permită introspecţia obişnuită, virând uneori în tristeţe, cum se întâmplă cu anumite filme care îţi lasă loc de reverie. Am început cu Copilul lui Rosemary1 (1968), un coşmar gotic despre o newyorkeză (Mia Farrow) inseminată de diavol. I-am spus lui Jesse:

— Fii atent la un cadru celebru cu o bătrână - Ruth Gordon - vorbind la telefon. Cu cine vorbeşte? Insă, și mai important, fii atent la compoziţia cadrului. Femeia se află lângă uşă, în semiîntuneric. De ce nu o vedem în întregime? Oare regizorul, Roman Polanski, a făcut o greşeală, sau a vrut să obţină un anumit efect?

Ii spun lui Jesse câte ceva despre viaţa cumplită a lui Polanski; despre moartea mamei sale la Auschwitz, când era mic; despre căsătoria lui cu Sharon Tate, care era gravidă când a fost ucisă de adepţii lui Charles Manşon2;

NS

1. Rosemary's Baby.

2. Criminal american şi conducător al unui grup de hipioţi, condamnat împreună cu adepţii săi pentru uciderea tuturor persoanelor aflate în reşedinţa familiei Polanski şi în cea a fa-miliei LaBianca, din Los Angeles, în nopţile de 8 şi 9 august 1969. In timpul procesului, criminalii au mărturisit că aceste crime avuseseră menirea de a provoca un război între americanii albi şi cei de culoare.

despre fuga lui din Statele Unite după ce a fost condamnat pentru violarea unei fete de treisprezece ani. Jesse a zis:

— Crezi că dacă faci sex cu o fată de treişpe ani trebuie să fii condamnat?

— Da.

— Dar nu crezi că depinde de fata de treişpe ani? Ştiu fete de vârsta asta care au mai multă experienţă decât mine.

— Nu contează. E împotriva legii și aşa şi trebuie să fie.

Schimbând subiectul, i-am povestit amănuntul stra-niu că, atunci când a intrat cu maşina pe porţile de la Paramount Pictures, în chiar prima zi de filmare la Copilul lui Rosemary - o producţie hollywoodiană de proporţii, cu vedete adevărate, Mia Farrow, John Cassavettes, dovada faptului că „reuşise" -, îl copleşise o depresie ciudată. I-am citit lui Jesse pasajul respectiv din autobiografia lui Polanski: „Aveam şaizeci de tehnicieni la cheremul meu și răspunderea unui buget uriaş - cel puţin în comparaţie cu standardele mele anterioare -, dar singurul lucru la care mă gândeam era noaptea aia de insomnie din Cracovia, cu mulţi ani în urmă, din ajunul filmării primului meu scurtmetraj, Băiatul care vrea să cumpere o bicicletă1. Nimic nu va egala niciodată emoţia acelei prime filmări."

— Ce înţelegi din povestea asta? am întrebat.

NS

1. Cunoscut sub ridurile Rower, The Bicycle, The Boy Who Wants to Buy a Bicycle (1955).

— Că lucrurile nu ies aşa cum crezi că o să iasă.

— Şi altceva? am insistat.

— Că s-ar putea ca acum să fii mai fericit decât crezi. Am zis:

— Pe vremuri, credeam că viaţa mea o să înceapă atunci când o să termin facultatea. Pe urmă am crezut că o să înceapă când o să-mi public primul roman sau când devin celebru sau o prostie de genul ăsta. I-am mai zis că fratele meu îmi spusese odată o chestie care m-a lăsat mască - și anume că el crede că viaţa lui o să înceapă la cincizeci de ani. Dar tu? l-am întrebat pe Jesse. Tu când crezi că o să înceapă viaţa ta?

— A mea? a zis Jesse.

— Da. A ta.

— Eu nu cred în chestiile astea, a spus ridicându-se în picioare brusc, cu însufleţirea pe care ţi-o dă o idee. Ştii ce cred eu? Cred că viaţa ta începe când te naşti.

A rămas în picioare în mijlocul livingului, abia reuşind să-și tină în frâu surescitatea.

— Crezi că aşa e? Crezi că am dreptate?

— Cred că eşti o fiinţă foarte înţeleaptă.

Şi atunci, cu un gest de plăcere greu de controlat, a bătut din palme, poc!

— Ştii ce cred eui am zis. Cred că locul tău e la facul-tate. Cu asta se ocupă lumea acolo. Stau toată ziua și discută despre lucruri de genul ăsta. Doar că, spre deosebire de livingul tău, unde nu e decât taică-tu, acolo sunt un milion de fete.

La asta a ridicat capul.

— Serios?

Şi, ca în acea primă zi - mi se părea că trecuseră secole de atunci - cu Cele patru sute de lovituri, am ştiut că e bine să mă opresc aici.

Apoi i-am pus Tatăl vitreg1 (1987), un film făcut cu buget mic, cu o intrigă secundară absolut stupidă, dar, maică-măiculiţă, stai să vezi scena în care agentul imobiliar - tocmai și-a făcut harcea-parcea întreaga familie - conduce un cumpărător într-un tur al casei goale; priviţi-i chipul pe măsură ce înţelege încet-încet că nu vorbeşte cu un client, ci cu un psihiatru; apoi Masacrul din Texas2 (1974): o foarte proastă punere în scenă, însă cu o idee care te cufundă într-o asemenea stare de groază, cum doar subconştientul e în stare s-o facă; apoi filmul de început al lui David Cronenberg, Shivers3 (1975). într-un zgârie-nori banal din Toronto, un experiment ştiinţific cu paraziţi o ia razna. Nişte maniaci sexuali invadează holurile. Shivers a fost prototipul stomacului explodat de câţiva ani mai târziu, din Alien4 (1979). îi atrag atenţia lui Jesse să aştepte cadrul final şi înfricoşător cu maşinile ca nişte larve ieşind ameninţătoare din apartament și stârnind haosul. Acest film cu buget foarte scăzut, erotic într-o manieră stranie, anunţa intrarea în arena

NS

1. The Stepfather, regia Joseph Ruben.

2. The Texas Chain SawMassacre, regia Tobe Hooper, film din-tr-o serie de filme independente horror bazate pe întâmplări adevărate şi pe viaţa reală a ucigaşului în serie Ed Gein. Prezintă în amănunt viaţa crudă şi sângeroasă a unor canibali din statul Texas.

3. Fiori.

4. Regia Ridley Scott.

a sensibilităţii unice a lui Cronenberg: un tip inteligent cu o minte perversă.

Am ajuns apoi la Psycho al lui Hitchcock. Unul dintre lucrurile care ţi se întâmplă când eşti profund marcat de un film este că îţi aminteşti unde anume l-ai văzut. Eu am văzut Psycho la cinematograful Nortown din Toronto în 1960, când a apărut. Aveam unsprezece ani și, deşi uram filmele de groază şi le trăiam cu o intensitate care-i neliniştea pe părinţii mei, de data asta m-am dus fiindcă se ducea şi prietenul meu cel mai bun, un puşti cu pielea groasă ca de rinocer.

Există momente când eşti atât de înspăimântat, încât paralizezi, când îţi trece un curent electric prin tot corpul de parcă ţi-ai fi băgat degetul în priză. Asta mi s-a întâmplat la câteva scene din Psycho: nu la scena duşului în sine, fiindcă la ora aia aveam deja capul îngropat în mâini, ci în momentul chiar de dinainte, când vezi prin perdeaua duşului că a intrat cineva în baie. îmi amintesc cum am ieşit în după-amiaza aia de vară din cinematograful Nortown gân-dindu-mă că e ceva în neregulă cu lumina soarelui.

Ca observaţie academică, i-am spus lui Jesse că filmul a fost turnat - și luminile puse - în aşa fel, încât să arate ca un film de duzină. I-am sugerat, de asemenea, că Psycho era dovada faptului că e posibil ca o capodoperă să nu fie totuşi perfectă. însă, pentru moment, nu i-am spus în ce fel. (Mă gândeam la finalul ăla cu îngrozitor de multă vorbărie, dar voiam să-şi dea seama singur.)

Apoi am trecut la un film cu totul deosebit, Onibaba1 (1964). Este un film de groază alb-negru, a cărui acţiune

NS

1. Regia Kaneto Shindo.

are loc într-o lume cu aer ireal de stufăriş şi mlaştini, în Japonia secolului XIV, şi este despre o femeie şi nora ei, care supravieţuiesc omorând soldaţi rătăciţi și vânzându-le armele. Insă adevăratul subiect al filmului e sexul, magnetismul său maniacal și violenţa pe care o poate stârni în oricine se află în apropiere. în timp ce vorbeam, vedeam că atenţia lui Jesse nu păleşte, ci mai curând se interiorizează. Se gândea oare la Rebecca, la ce-o mai fi făcând, cu cine și unde?

— La ce te gândeşti? am întrebat.

— La O.J. Simpson, a zis. Mă gândeam că, dacă ar mai fi aşteptat şase luni, nu i-ar mai fi păsat deloc cu cine e nevastă-sa.

L-am avertizat pe Jesse să se pregătească pentru scena cumplită în care bătrâna încearcă să-şi scoată o mască de diavol de pe faţă. (I se strânsese de

la ploaie.) Femeia trage, sfâşie şi încearcă s-o desprindă, în timp sângele îi curge pe gâtlej, iar nora ei izbeşte cu forţă, poc, poc, poc, în masca aceea cu o piatră spartă. Ii aduc la cunoştinţă că masca asta e cea care l-a inspirat ulterior pe William Fried-kin să-şi imagineze înfăţişarea diavolului în marele şlem al tuturor filmelor de groază, cel mai înfricoşător film făcut vreodată, Exorcistul1 (1973). Acesta era următorul de pe listă și ne-a pus efectiv capac.

Prima dată când am văzut Exorcistul aveam douăzeci și patru de ani și m-a speriat atât de tare, că am fugit de la cinematografia o jumătate de oră după începerea filmului. Câteva zile mai târziu, m-am furişat iar în sală şi am încercat din nou. Am rezistat cam până la jumătate,

NS

1. The Exorcist.

dar, când fetiţa a început să-şi rotească încet capul, în timp ce se auzea cum îi pocnesc tendoanele, am simţit cum îmi îngheaţă sângele în vine și am ieşit în viteză din sală, pentru a doua oară. Abia a treia oară am reuşit să rămân până la capăt, trăgând cu ochiul printre degete şi băgân-du-mi degetele mari în urechi. De ce m-am tot dus înapoi? Fiindcă aveam sentimentul că e un film „mare" -nu din punct de vedere intelectual, fiindcă sunt sigur că nici măcar regizorului nu-i păsa câtuşi de puţin de ideile vehiculate, ci fiindcă era o realizare artistică clasa întâi. Opera unui regizor ultraînzestrat, aflat la apogeul maturităţii sale artistice.

I-am atras de asemenea atenţia lui Jesse că Friedkin, care tocmai terminase de regizat Filiera franceză, era, potrivit relatărilor multora, un tip foarte agresiv şi un psihopat cu tulburare de personalitate tip borderline. Când se refereau la el, cei din echipă îi spuneau „Willie cel diliu". Era un regizor de şcoală veche, care ţipa la lume, făcea spume la gură, concedia personalul dimineaţa şi-l reangaja după-masa. Trăgea cu pistolul pe platou ca să bage actorii în sperieţi și asculta benzi cu sunete demente -broaşte de copac din America de Sud sau coloana sonoră din Psycho — la un volum care te scotea din minţi. Toţi erau cu nervii în piuneze.

Luând decizii exclusiv de capul lui, a reuşit să ridice bugetul Exorcistului - care trebuia să fie de patru milioane de dolari iniţial - la uriaşa sumă de douăsprezece milioane. Se spune că într-o zi, la New York, a filmat un plan-de-taliu cu nişte slănină care se prăjea pe grătar și nu i-a plăcut cum se răsucea slănina spre interior; a oprit filmarea și au început să caute în tot New Yorkul nişte slănină fără

conservanți, care să rămână plată. Friedkin lucra atât de lent, încât un membru al echipei, care se îmbolnăvise, i-a găsit, când s-a întors peste trei zile la lucru, filmând acelaşi cadru cu slănina.

Producătorii au vrut ca Marlon Brando să joace rolul Părintelui Merrin, exorcistul cu experienţă, însă Friedkin era îngrijorat, paranoic ar spune unii, că asta l-ar putea transforma în „filmul lui Brando", şi nu al lui. (Anumite persoane cu suflete lipsite de generozitate îi spuseseră acelaşi lucru lui Francis Ford Coppola despre Naşul, care tocmai apăruse.)

Ani de zile s-a povestit că, în timpul unei scene în care rolul preotului era jucat de un cineva care nu era actor (bărbatul respectiv era chiar preot în viaţa reală), Friedkin tot nu reuşea să obţină de la acesta interpretarea dorită. Aşa că l-a întrebat pe preot: ‚Ai încredere în mine?" Slujitorul Domnului a zis da, la care Willie s-a dat un pas înapoi și i-a tras o ditamai palma peste faţă. Şi a obţinut „dubla" pe care o voia. E scena din film în care preotul Damien spune ultimele rugăciuni, la baza scării. Mâinile preotului tremură încă.

Aşa cum îi spusesem mai demult lui Jesse, talentul se naşte în cele mai ciudate și uneori în cele umile locaşuri. Da, se poate ca Friedkin să fi fost un cretin, dar nu-i poţi contesta simţul vizual. De fiecare dată când aparatul porneşte în susul scărilor către camera copilului, ştii că se va întâmpla ceva nou și oribil şi mai rău decât data trecută.

In noaptea aia Jesse a dormit pe canapea cu două veioze aprinse. Dimineaţă, relativ stânjeniţi amândoi de grozăviile serii trecute, am căzut de acord să suspendăm un timp festivalul. Să vedem supercomedii, fete sexy, Woody Allen, Noul Val, orice. în afară de horror. Există momente în Exorcistul, atunci când fetiţa stă aşezată pe pat nemişcată şi vorbeşte calm cu glas de bărbat, când simţi că te afli într-un echilibru fragil pe buza unui loc pe care n-ar trebui să-l vizitezi niciodată.

CAPITOLUL 9

Recitind ce-am scris până acum, îmi dau seama că e posibil să fi lăsat impresia că în viaţa mea nu se mai întâmpla nimic altceva în afară de a vedea filme şi a chibiţa în marginea vieţii fiului meu. Insă lucrurile nu stăteau aşa. Intre timp găsisem de lucru, recenzii de cărţi, un documentar pe care trebuia să-l stilizez un pic, chiar și câteva zile ca profesor suplinitor (ceea ce nu mi-a picat prea bine, fireşte, însă nici vorbă de acea experienţă zdrobitoare pentru orgoliul meu de care mă temusem).

Mi-am vândut loftul din fabrica de dulciuri și, cu suma considerabilă pe care am luat-o, eu și soţia mea ne-am cumpărat o casă victoriană la marginea cartierului China-town. Maggie s-a întors, în fine, acasă. Ce bucurie; trecuse peste un an. Şi totuşi, încă simţea că Jesse are nevoie să „stea cu un bărbat". Si eu la fel. Si la fel, slavă Domnului, simţea și nevastă-mea. La o petrecere de familie de Crăciun, o mătuşă micuţă și cu voce de vrăbiuţă, fostă directoare de liceu, îmi spusese: „Nu te lăsa păcălit. Băieţii adolescenţi au nevoie de tot atâta atenţie ca nou-născutii. Doar că au nevoie s-o primească de la taţi."

Jesse ne-a urmat pe mine și pe Tina în partea opusă a oraşului, cărând după el trei saci rezistenţi, industriali, de gunoi, plini cu haine și zeci de CD-uri fără carcasă.

S-a mutat în dormitorul albastru de la etajul al doilea, de unde se vedea tot oraşul până la lac. Era cea mai bună cameră din casă, cea mai liniştită, cea mai bine ventilată. I-am cumpărat o reproducere după fecioarele dezbrăcate ale lui John Waterhouse înotând în iaz și i-am atârnat-o pe perete, printre afişe cu Eminem (una peste alta, un tip destul de banal), Al Pacino cu un trabuc (Scarface) și un malac cu un dres de supraelastic pe cap, cu un pistol de nouă milimetri îndreptat spre mutra ta și un text care zicea: SAY HELLO TO DA BAD GUYZ1.

De fapt, când scriu toate astea, doar un hol de câţiva metri mă desparte de dormitorul albastru al lui Jesse, care acum e gol - una dintre cămăşile lui vechi încă mai atârnă de cuierul pus pe uşă. Camera e mai ordonată acum, pe noptiera lui zace un DVD cu Chungking Express1 (1994), lângă Middlemarch (încă necitit), Glitz al lui Elmore Leo-nard (cel puţin nu l-a vândut), Cazacii de Tolstoi (ideea mea) şi The Nasty Bits de Anthony Bourdain, pe care a lăsat-o aici ultima oară când el şi prietena lui au petrecut noaptea la noi. Prezenţa acestor lucruri mă liniştește, de parcă încă ar mai locui aici, cel puţin cu spiritul; de parcă, într-adevăr, într-o zi se va întoarce.

Totuşi, şi nu vreau să devin prea sentimental, sunt nopţi când mă duc în dormitorul albastru în drum spre biroul meu și arunc o privire înăuntru. Lumina lunii cade pe patul lui, încăperea e cufundată în tăcere şi nu-mi vine să cred că a plecat. Mai aveam și alte lucruri de făcut cu

NS

1. „Salută-i pă băieţii răi."

2. Film de Kar Wai'Wong.

camera asta, alte afişe, alt cuier de pus pe perete. însă n-a mai fost timp.

Toamna în Chinatown; frunzele devenind roşietice în pădurea uriaşă din nordul oraşului. Pe mâinile femeilor care treceau pe bicicletă pe lângă casa noastră apăruseră mănuşi. Jesse îşi luase o slujbă part-time ca operator telefonic la doi jegosi cu o firmă de telemarketing, care strângeau bani pentru „o revistă destinată pompierilor".

Intr-o seară, devreme, m-am oprit pe la „biroul" lui, o mică speluncă dărăpănată cu şase sau şapte compartimente în care stăteau un puşti alb în impas existenţial, un pakistanez, o femeie supraponderală cu o doză de Cola în faţă, toţi la telefoane. Dumnezeule, m-am gândit. Asta e firma în care l-am aruncat. Asta e viitorul.

Şi l-am văzut, în spate de tot, cu telefonul la ureche, cu vocea răguşită de câţi oameni în vârstă, imobilizaţi în casă sau creduli fraierise la vremea cinei. Era bun la vânzările prin telefon, îţi dădeai seama. Prindea lumea - și-i ţinea pe fir şi-i vrăjea şi-i făcea să râdă și glumea cu ei până înghiţeau găluşca.

Erau și şefii acolo, un limbric cu o geacă galbenă impermeabilă și partenerul lui cu un papagal de invidiat, un escroc foarte arătos pe nume Dale. M-am prezentat. Jesse era băiatul lor de aur, mi-au zis. „Cel mai tare din parcare." In spatele nostru, am auzit frânturi dintr-o engleză abia inteligibilă, o voce est-europeană cu un accent atât de pronunţat, încât ziceai că e dintr-un sitcom; dinspre altă nişă au ajuns până la mine nişte modulaţii bengaleze; apoi o voce nazală de femeie, punctată de zgomotul făcut de cineva care suge nişte cuburi de gheaţă cu paiul. Ziceai că dă cu lopata în ciment.

Jesse a venit la mine cu pasul vioi pe care-l avea când era fericit şi s-a uitat în stânga şi-n dreapta. A zis „Hai să ieşim afară să vorbim", ceea ce însemna că nu voia să discut prea mult cu şefii lui, să mă interesez de „revista pompierilor". Cum ar fi să întreb: aveţi cumva vreun exemplar, să mă uit şi eu prin el? (Nu aveau.)

în seara aia l-am invitat la restaurantul Le Paradis. (Dacă eram dependent de ceva, nu era de băutură, cocaină sau reviste pentru bărbaţi; ci să iau masa la restaurant, chiar și când eram lefter.)

— Ai văzut vreodată revista aia de pompieri? l-am întrebat.

A mestecat o clipă, cu gura deschisă, cotletul de vacă. Poate nu-mi făcusem bine somnul de după-masă, dar simplul fapt de a-l vedea mâncând

cu gura deschisă după ce îi spusesem de o mie de ori să nu facă asta m-a aruncat în ghearele disperării celei mai crunte.

— Jesse, am zis, te rog.

— Ce? a spus.

Am făcut un gest destul de explicit cu gura.

în mod normal, ar fi râs (chiar dacă nu era amuzant), și-ar fi cerut scuze și și-ar fi văzut de-ale lui, însă în seara asta am văzut pe chipul lui o ezitare. L-am văzut cum păleşte uşor. S-a uitat în jos la farfurie de parcă lua o hotărâre, una dificilă, cea de a-și înfrânge o pornire. Apoi a zis simplu: „OK." Dar încă mai simţeai în aer tensiunea. Era ca și cum aş fi deschis uşa unui cuptor şi pe urmă aş fi închis-o.

— Dacă nu vrei să-ti corectez manierele la masă... am început.

— E în regulă, a zis, fluturând din mână. Fără să se uite la mine.

M-am gândit: O, Doamne, am făcut mişto de el. L-am atins în orgoliul lui făcând strâmbătura aia stupidă. Am rămas aşa amândoi o clipă, el mestecând, cu ochii în farfurie, iar eu uitându-mă la el și simţind cum mă înmoi brusc.

— Jesse, i-am zis blând.

— Hâmm? A ridicat ochii, dar nu aşa cum te uiţi la tatăl tău, ci mai degrabă aşa cum se uita Al Pacino la un ticălos în Carlito1. Trecuserăm, se pare, de o etapă. Se săturase să-i fie teamă de mine și voia ca eu să ştiu asta. De fapt, balanţa se înclina și mai dramatic. Eu începeam să fiu intimidat de mina lui iritată. Am spus:

— Vrei să ieşim la o ţigară, să te calmezi?

— Sunt calm.

— A fost urât din partea mea. îmi pare rău.

— E în regulă.

— Vreau să mă ierţi - OK?

N-a răspuns. Se gândea la altceva.

— OK? am repetat cu blândeţe.

— OK, sigur. S-a marcat.

— Ce-i? l-am întrebat, și mai blând. îşi legăna şervetul în mână, măturând cu el în faţă și-napoi, absent, o pată de pe masă. Oare îşi amintea scena cu James Dean învârtind frânghia? Zicând nu la orice îi cerea cineva?

— Câteodată am sentimentul că ai o influenţă prea mare asupra mea, a zis.

NS

1. Carlito's Way, 1993, regia Brian de Palma.

— Ce vrei să spui?

— Nu cred că alţii de vârsta mea sunt atât de - a căutat cuvântul potrivit - paralizaţi de o ceartă cu tatăl lor. Unii dintre ei le spun taţilor să se ducă naibii.

— Nu vreau ca noi să ajungem vreodată aşa, am zis, cu respiraţia aproape tăiată.

— Nu, nici eu. Dar n-ar trebui să fiu un pic mai puţin afectat de tine?

— Eşti chiar atât de afectat?

— De-asta nu intru în nici o belea. Mă îngrozeşte gândul că te-ai supăra pe mine.

Nu era conversaţia pe care o planificasem atunci când îl invitasem la o cină pe care nu mi-o permiteam.

— Dar ce anume te îngrozeşte? Nu te-am bătut niciodată. Niciodată n-am...

Am tăcut.

— Parc-aş fi un puşti de cinci ani. Ochii i s-au întunecat de frustrare. N-ar trebui să fiu asa stresat când sunt cu tine.

Mi-am pus jos furculiţa. Am simţit cum mi se duce tot sângele din obraji.

— Ai mai multă putere asupra mea decât crezi.

-Da?

-Da.

— Când?

— Uite-acum, în clipa asta.

— Dar tu nu crezi că ai prea multă putere asupra mea? a zis.

Făceam mari eforturi să-mi regăsesc suflul. Am spus:

— Cred că vrei să am o părere bună despre tine.

— Deci nu crezi că sunt doar un copilaş care se teme de tine?

— Jesse, ai un metru nouăzeci. Dacă vrei, poţi oricând să - te rog scuză-mi limbajul - să mă baţi de să-mi sune apa-n cap.

— Crezi că aş putea?

— Ştiu că ai putea.

L-am văzut cum i se destinde tot corpul. A zis: „Acum vreau ţigara aia" și a ieşit. L-am văzut cum se plimbă încoace şi-ncolo prin faţa uşilor de sticlă; după o vreme, a intrat şi i-a zis ceva barmanului, care a râs, după care a traversat încăperea, sub privirea atentă a unei fete brunete cu aer de

studentă. Am văzut că e fericit, se uită în stânga şi-n dreapta, cu pasul redevenit vioi, şi se aşază din nou la masă, îşi ridică şervetul şi se şterge la gură. M-am gândit: deocamdată i-am dat ce avea nevoie, dar în curând o să-i trebuiască mai mult de atât.

Am spus:

— Putem să vorbim despre revista pompierilor?

— Sigur, a zis, turnându-şi încă un pahar de vin. (De obicei, eu turnam.) îmi place mult restaurantul ăsta, a zis. Dacă aş fi bogat, aş mânca aici în fiecare seară.

Era limpede, relaţia noastră se schimba. Ştiam că la un moment dat, nu peste mult timp, o să avem o con-fruntare finală şi eu o să pierd. Ca toţi ceilalţi taţi din istorie. Am ales următorul nostru film cu gândul ăsta în minte.

Vă amintiţi cuvintele „Ştiu la ce te gândeşti - a tras şase gloanţe, sau cinci? Ei bine, sincer să fiu, cu toată agitaţia asta le-am pierdut şi eu şirul. Dar, fiindcă ăsta e un Magnum patruzeci şi patru, cel mai puternic pistol din lume, cu care ţi-aş putea zbura creierii în două secunde, trebuie să-ţi pui întrebarea: «Oare o să am noroc?» Ce crezi, băieţaş, o să ai?"

Când Cel de Sus îl va chema pe Clint Eastwood la el, discursul ăsta o să apară la ştirile de la ora şase din toată lumea, Dirty Harry privind de-a lungul ţevii pistolului la un spărgător de bancă şi frecându-i ridichea. Filmul ăsta1 - dacă nu cumva chiar discursul cu pricina - l-a propulsat pe Clint Eastwood în primele rânduri ale actorilor americani, chiar lângă John Wayne şi Marlon Brando. Peste o vreme, în 1973, un scenarist l-a sunat pe Clint Eastwood şi i-a spus că a citit despre echipele morţii din Brazilia, poliţişti corupţi care-i ucideau pe răufăcători fără să se mai obosească să-i trimită în fata instanţei. Ce-ar fi dacă Dirty Harry ar descoperi că există şi în poliţia din LA asemenea echipe ale morţii? Aveau să-i spună Forţa pistolului2.

Studiourile au îmbrăţişat imediat ideea; la scurt timp după premieră, care a avut loc în luna decembrie a anului viitor, pelicula respectivă a vândut mai multe bilete decât Inspectorul Harry; de fapt, în primele săptămâni le-a adus celor de la Warner Bros. mai mulţi bani decât orice alt film de până atunci.

Forţa pistolului este, de departe, cea mai bună dintre urmările Inspectorului Harry şi a cimentat povestea de

1. Inspectorul Harry, titlu original Dirty Harry, 1971, regia Don Siegel.

2. Magnum Force, 1973, regia Ted Post.

dragoste dintre public şi arma care putea „să arunce în aer de la o sută de metri blocul motor al unei maşini".

— Dar, i-am zis lui Jesse, nu de-asta ţi-l pun.

— Nu?

Am oprit filmul în stop-cadru chiar imediat după ce începuse, la scena în care inspectorul „Dirty" Harry Callahan păşeşte pe trotuarul unei străzi însorite din San Francisco și se apropie de maşina victimei unei crime, al cărei cadavru se află înăuntru, cu o rană cumplită la cap. în spatele lui Eastwood, pe trotuar, se vede un tip bărbos, cu părul lung.

Am zis:

— Îl recunoşti? -Nu.

— E fratele meu, am spus.

Era, într-adevăr, fratele meu cel înstrăinat de familie, care s-a întâmplat să treacă prin San Francisco chiar când se turna filmul. Condusese ca un dement patru zile ca să se alăture unei secte religioase, am uitat care. Dar, atunci când le bătuse la uşă, nu-l lăsaseră să intre. Aşa că îşi cumpărase un bilet pentru o înregistrare cu public a emisiunii The Merv Griffin Show și se mulţumise cu atât. Şi apoi, la fel de în viteză cum venise, se întorsese la Toronto. Insă la un moment dat, în prima zi, nimerise pe un platou de filmare.

— Asta-i unchiul tău, am zis.

Ne-am uitat amândoi cu atenţie la ecran; în spatele părului vâlvoi și al bărbii era un tânăr chipeş, de douăzeci și cinci de ani, care semăna cu Kris KristofFerson.

— Eu l-am cunoscut vreodată? m-a întrebat Jesse.

— Odată, când erai mic, a apărut la noi la uşă. Voia ceva, şi-mi amintesc că te-am trimis înapoi în casă.

— De ce?

M-am uitat din nou la ecran.

— Fiindcă, am zis, fratele meu era un geniu la stârnit zâzanie între oameni. Nu voiam să-ţi bage tot felul de prostii în cap la paişpe ani, când abia aşteptai să auzi nişte lucruri nasoale despre mine. Aşa că l-am ţinut departe de tine.

Pe urmă am reluat filmul; stop-cadrul s-a animat, filmul a pornit mai departe, iar fratele meu a dispărut de pe ecran.

— Dar ăsta nu e singurul motiv, am spus. Adevăratul motiv e că, fiind mai mic decât el, îi plăcea la nebunie să mă bage în sperieţi. Şi ajungi să-i urăşti pe cei care te sperie. Pricepi ce-ţi spun?

— Da.

— Nu vreau să ni se întâmple asta, am zis. Te rog.

Acel simplu „te rog" i-a oferit mai mult decât ar fi fă- cut-o o sută de scuze sau explicaţii.

Nu exista nici o revistă destinată pompierilor; era o escrocherie. Peste câteva săptămâni, când Jesse s-a dus la „serviciu", biroul era încuiat, Dale și limbricul dispăruseră, îl păcăliseră cu câteva sute de dolari, însă nu părea să-i pese. Slujba îşi atinsese scopul: primii paşi către desprinderea de părinţi. (Cred că înţelegea intuitiv că dependenţa financiară cimentează dependenţa emoţională.)

Erau și alte slujbe, mai rele, pe lume; n-a durat mult și şi-a găsit una. Altă chestie cu telemarketing, de data asta una care vindea cărţi de credit familiilor sărace din sud, din Georgia, Tennessee, Alabama, Mississippi. N-am fost invitat să-l cunosc pe şef. In unele seri, când Jesse se întorcea acasă cu vocea distrusă de atâta vorbit și fumat, îl luam la întrebări. îi ziceam: „Explică-mi de ce le-ar încredinţa MasterCard unor puşti cu şepci de baseball sarcina de a vinde cărţi de credit. Nu pricep."

— Nici eu, tată, zicea, dar funcţionează.

Intre timp, nu auzeam nimic despre Rebecca - că ar li văzut-o în vreun club sau pe stradă, că ar fi vorbit la telefon, nimic. De parcă ea avea un soi de radar care o avertiza când Jesse se află în apropiere şi se evaporase, pur și simplu. Zisese „N-o să mă mai vezi niciodată" și se ţinuse de cuvânt.

Într-o noapte, m-am trezit, fără un motiv anume. Soţia mea dormea lângă mine având o expresie de parcă încerca să rezolve în minte o problemă de matematică. Cât se poate de treaz și uşor neliniştit, am privit pe fereastră. în jurul lunii era un cerc de ceaţă. Mi-am pus halatul și am coborât scările. Pe sofaua impozantă de piele zăcea un DVD. Probabil că Jesse venise târziu și se uitase la un film după ce noi ne culcaserăm. M-am dus la aparat să văd ce era, dar în timp ce mă apropiam am avut un soi de presentiment, ca și cum aş fi traversat graniţa unui teritoriu peri-culos, că o să găsesc ceva ce n-o să-mi placă. Poate vreun film porno de ultima speţă, ceva care să-mi dărâme încrederea în eficienţa educaţiei pe care i-am oferit-o.

însă perversitatea, iritarea, un sentiment de nerăbdare autoritară, nu ştiu ce anume, mi-au înfrânat prudenţa şi am apăsat pe eject. Şi ce-a ieşit? Nu ce mă aşteptam. Era Chungking Express, filmuleţul din Hong Kong pe care i-l pusesem lui Jesse cu câteva luni în urmă. Imagini cu o fată asiatică subţire ca o grisină, care dansa singură în apartamentul unui străin. Care era cântecul? A, da, „California Dreamin'", hitul celor de la The Mamas and the Papas, care părea proaspăt şi mare, cum nu fusese în anii '60.

Am simţit o alarmă ciudată, ca şi cum mă trăgea cineva de mânecă, ca și cum mă uitam la ceva, dar nu-mi puteam da seama ce este. Ca timbrele de o valoare uriaşă din filmul Şarada al lui Stanley Donen (1963). Ce era?

Undeva, în casă, auzeam un sunet foarte slab, un ţăcănit. Am urcat scările; s-a auzit mai tare; am continuat spre etajul al doilea. Tocmai voiam să ciocănesc - nu intri în dormitorul unui tânăr în toiul nopţii neanunţat -, când l-am văzut prin crăpătura uşii.

— Jesse? am şoptit.

Nici un răspuns. Camera era scăldată în lumină verde, Jesse se afla la computer, cu spatele la mine. Dinspre căştile de pe urechile lui venea un bâzâit ca de insecte. Scria cuiva. Un moment privat, clic-clic, clic, clic-clic, însă unul cât se poate de singuratic, la ora patru dimineaţa, scri-indu-i altui copil ca el, aflat la kilometri depărtare; vorbind despre ce? Rap, sex, sinucidere? Şi l-am văzut din nou în fundul unui puţ ud şi lucitor, mortar şi cărămizi de jur împrejur, fără nici o posibilitate de a urca (prea alunecos), nici de a sparge zidul (prea dur), doar eternitatea aşteptării ca deasupra capului său să apară ceva, un nor, un chip, o frânghie bălăbănindu-se spre el.

Si am înţeles brusc de ce îmi atrăsese atenţia filmul, de ce se uitase taman la acel film, Chungking Express. Fiindcă fata cea frumoasă din film îi amintea de Rebecca; și, văzând filmul, fusese un pic ca și cum ar fi fost cu ea.

Am coborât scările și m-am dus Ia culcare. Vise îngrozitoare. Un băiat într-un puţ ud, aşteptând.

Nu s-a sculat decât după-masă, la cea de-a treia chemare. Am urcat și l-am scuturat uşor de umeri. Dormea prea adânc. I-a luat douăzeci de minute să coboare. Frunzele cădeau din copaci în lumina soarelui de amiază târzie. Era o privelişte aproape marină, cu atâta auriu şi verde, de parcă am fi fost sub apă. De un cablu de deasupra atârna o pereche de adidaşi (de cioacă). Mai încolo, pe stradă, erau și mai multe. Un băiat cu tricou roşu a trecut pe

lângă noi pe bicicletă, ocolind micile mormane de frunze. Jesse părea că n-are stare.

Voiam să-i spun „Cred c-ar trebui să începi să te duci la sală", dar n-am făcut-o.

Şi-a scos o ţigară.

— Te rog, nu înainte de micul dejun.

S-a aşezat pe marginea scaunului, mişcându-și încet capul înainte şi înapoi.

— Crezi c-ar trebui s-o sun pe Rebecca?

— încă te mai gândeşti la ea? (Ce întrebare idioată.)

— În fiecare clipă a fiecărei zile. Cred c-am făcut o mare greşeală.

Un moment mai târziu, am zis:

— Cred că Rebecca a fost o mare pacoste și ai reuşit să scapi înainte să-ţi ia foc casa.

Vedeam că are chef de o ţigară, că n-o să se concentreze până nu fumează una. Am zis:

— Aprinde-ţi una dacă vrei. Ştii că chestia asta îmi face rău.

Mai calm odată ce plămânii i s-au umplut de fum (și, mi s-a părut, şi tenul i s-a făcut mai cenuşiu), a spus:

— Aşa o să fie mereu?

— Ce anume?

— Să-mi fie dor de Rebecca.

M-am gândit la Paula Moors, o veche iubită de-a mea; slăbisem zece kile în două săptămâni din cauza ei.

— O să continue până când o să găseşti pe cineva care o să-ţi placă la fel de mult ca ea, am zis.

— Nu o prietenă oarecare, nu?

— Nu.

— Şi dacă ar fi doar o fată drăguţă? Asta zice mama.

Remarca asta - cu implicaţiile ei subînţelese, că o fată „drăguţă" o să-l facă pe Jesse să uite că jinduieşte sexual după Rebecca - exemplifica o latură a lui Maggie care era deopotrivă adorabilă și înnebunitoare. Vorbim despre o femeie care predase la un liceu dintr-o mică comunitate rurală din Saskatchewan și care, la vârsta de douăzeci și cinci de ani, se hotărâse să se facă actriţă, aşa că îşi părăsise slujba, îşi luase, în gară, un la revedere înlăcrimat de la familia ei și venise la Toronto - la trei mii două sute de kilometri - pentru asta.

Când am cunoscut-o, avea părul verde şi juca într-un musical punk. Insă, cumva, când vorbea cu fiul nostru despre viaţa lui, mai ales despre „viitorul" lui, uita toate astea şi începea să debiteze nişte sfaturi de un simplism care te lăsa pur şi simplu mască. („Poate-ar trebui să te duci într-o tabără de matematică vara asta.") Grijile, preocuparea ei pentru binele lui îi paralizau inteligenţa, în mod normal intuitivă și remarcabilă.

Cel mai bine îi arăta lui Jesse ce e de făcut prin puterea exemplului, purtându-se cu o blândeţe democratică, adoptând o atitudine gen nu-te-grăbi-să-i-judeci-pe-alţii pe care tatăl lui, uneori prea pripit în a-l pune la punct, n-o avea.

Pe scurt, îi îndulcea sufletul.

— Mama ta are cele mai bune intenţii, am zis, dar aici greşeşte.

— Tu zici că sunt dependent de Rebecca? a întrebat.

— Nu neapărat.

— Şi dacă n-o să găsesc niciodată pe nimeni care să mă atragă atât de tare?

M-am gândit iar la Paula Moors și la ieşirea ei din scenă, care-mi topise kilogramele cu viteză supersonică; era o brunetă cu dinţii uşor strâmbi, genul de defect care-i poate da unei femei un sex-appeal aparte. Doamne, ce dor îmi fusese de ea. Ce mai tânjisem după ea. Ce închipuiri groteşti îmi provocase, care mă făceau să-mi schimb tricoul în toiul nopţii.

Am zis:

— O mai ţii minte pe Paula? Aveai zece ani când m-a părăsit.

— Ştiu că-mi citea.

— Am crezut că imaginea ei o să mă bântuie tot restul vieţii, indiferent cu cine sunt. Că întotdeauna am să zic Da, dar nu e Paula.

— Şi?

îmi aleg cuvintele cu grijă, nevrând să mă bag singur într-o fundătură.

— Nu era nici prima, nici a doua şi nici a treia femeie din viaţa mea. Dar când s-a întâmplat, când chimia dintre mine și noua mea iubită a fost asa cum trebuia și lucrurile au mers bine, nu m-am mai gândit niciodată la Paula.

— Ai fost atunci destul de varză o vreme.

— Îţi aminteşti asta? am spus.

— Da.

— Ce-ţi aminteşti?

— îmi amintesc cum adormeai pe canapea după masa de seară.

Am zis:

— Luam somnifere. Mare greşeală. Pauză. A trebuit să te pregăteşti singur de culcare de câteva ori, aşa-i?

M-am gândit la primăvara aia cumplită, la lumina prea puternică a soarelui, la cum mă plimbam prin parc ca un schelet, iar Jesse, aflat lângă mine, îmi arunca priviri sfioase. Odată mi-a luat mâna și mi-a zis: „începi să te simţi mai bine, tată?" Un băieţel de zece ani purtându-i de grijă tatălui său. Doamne sfinte!

— Sunt ca tipul din Ultimul tango la Paris-, a zis Jesse.

Care se întreba dacă nevastă-sa face cu tipul în halat aceleaşi lucruri pe care le făcea cu el. L-am simţit cum mă priveşte confuz, neştiind cum să continue. Crezi că asa e? a întrebat.

Ştiam la ce se gândeşte.

— Nu cred că are nici un rost să te gândeşti la chestia asta, am spus.

însă avea nevoie de mai mult. Ochii lui mi-au cercetat chipul de parcă ar fi căutat un punctuleţ. Mi-am amintit de nopţile în care stăteam întins în pat şi mă forţam să îmi închipui cele mai pornografice imagini cu putinţă, Paula făcând asta, Paula făcând ailaltă. Mă străduiam să-mi tocesc neuronii, să mă precipit spre linia de finiş, până în punctul în care n-avea să-mi mai pese nici cât negru sub unghie ce face cu degetele sau ce bagă în gură. Etc. etc.

— Jesse, sunt femei care se uită uşor şi femei care se uită greu. Până şi unghiile cresc în ritmul lor. Poţi să faci ce vrei, să iei pastile, să te duci cu alte fete, să mergi la sală, să nu mergi la sală, să bei, să nu bei, nu pare să conteze prea tare. Nu ajungi pe partea cealaltă nici cu o se

cundă mai repede.

S-a uitat peste drum; vecinii noştri chinezi munceau în grădină, strigându-se unul pe altul.

— Trebuia să aştept până aveam altă iubită, a zis.

— Se putea să-ţi dea ea papucii prima. Gândeşte-te la asta.

A rămas o clipă cu privirea în gol, cu coatele lungi pe genunchi, gândindu-se la Dumnezeu ştie ce.

— Ce-ai zice dac-as suna-o?

Am dat să răspund. Mi-am amintit cum mă trezisem într-o dimineaţă cenuşie de februarie după ce Paula plecase, mă uitasem la zăpada moale alunecând pe geamuri și mă gândisem c-o să mor până când ziua nesfârşită ce se întindea în faţa mea avea să se termine. Ai de-a face cu o fiinţă foarte fragilă. Păşeşte cu grijă.

— Ştii ce-o să facă, nu? am zis.

— Ce?

— O să te pedepsească. O să te aducă încetişor tot mai aproape de ea și, exact în clipa când o să crezi că ai ajuns cu bine acasă, o să lase cortina să cadă.

— Zici tu?

— Nu e proastă, Jesse. Ştie exact ce vrei. Şi n-o să-ţi dea ce doreşti.

— Nu vreau decât să-i aud vocea.

— Mă îndoiesc, am spus, dar pe urmă m-am uitat la chipul lui nefericit, la umerii căzuţi, la trupul resemnat.

l-am zis cu blândeţe: Cred c-o să-ţi pară rău dacă te împaci cu ea. Aproape ai ajuns la linia de finiş.

— Ce linie de finiş?

— Aproape ai uitat-o.

— Nu. Nici vorbă. Mai e mult până atunci.

— Stai mai bine decât crezi.

— Dar tu de unde ştii? Nu vreau să fiu obraznic, tată, dar tu de unde ştii?

—Ştiu fiindcă eu am păţit-o de vreo trei milioane de ori, de-aia ştiu, am zis tăios.

— N-o s-o uit niciodată, a zis, lăsându-se pradă disperării.

Simţeam înţepături de iritare, aproape ca sudoarea, pe piele - nu fiindcă mă luase la întrebări, ci fiindcă era nefericit şi eu nu puteam face nimic, absolut nimic, ca să-i uşurez povara. Asta m-a făcut să-mi sară muştarul, aşa cum îţi vine să baţi un copil care cade şi se loveşte. Mi-a aruncat o privire, una dintre privirile pe care mi le aminteam din anii trecuţi, o privire îngrijorată care zicea Hait, uite că s-a înfuriat pe mine.

Am spus:

— E ca în cazul tipului care se lasă de fumat. Trece o lună, se îmbată, se gândeşte: Ce naiba? îşi aprinde o ţigară. Pe la jumătatea celei de-a doua ţigări îşi aminteşte de ce s-a lăsat. însă acum deja fumează iar. Aşa că mai fumează vreo zece mii de ţigări până când ajunge exact

în punctul în care se afla înainte s-o aprindă.

Jesse mi-a pus o mână pe umăr, stângaci și tandru, şi a zis:

— Nici de fumat nu pot să mă las, tată.

CAPITOLUL 10

Peste doar câteva zile, am luat cina cu Maggie. Venisem cu bicicleta la casa ei din Greektown, însă după masă, după vin, nu mai aveam nici un chef să risc traversând podul înapoi spre oraş abia ţinându-mă în şa. Aşa că m-am urcat în metrou, cu bicicleta după mine.

N-am făcut mult până acasă, zece sau cincisprezece minute, dar străbătusem drumul ăsta de atâtea ori, că mi s-a părut un timp irosit complet aiurea și mi-a părut rău că nu-mi luasem o carte de citit. Mă uitam la reflexia mea în geam, la pasagerii care intrau şi ieşeau, la tunelele care treceau în viteză pe lângă noi, când... pe cine văd? pe Paula Moors în persoană! Stătea în faţa mea, la cinci sau sase rânduri de bănci distantă. Nu ştiam de când era acolo sau unde urcase. I-am privit o clipă profilul, nasul îngust, bărbia ascuţită. (Auzisem că şi-a îndreptat dinţii.) Avea părul mai lung acum, însă părea neschimbată, exact ca atunci când rostise acele cuvinte cumplite: „înclin să cred că nu te mai iubesc." Ce frază! Ce cuvinte putuse să aleagă!

Vreme de şase luni, poate un an, nu mai ştiu, îi simţisem absenta cu acuitatea unei dureri de dinţi. Ne deda-serăm împreună la asemenea acte de intimitate în toiul nopţii, eu și ea, spuseserăm lucruri doar ale noastre, făcuserăm lucruri doar ale noastre, iar acum stăteam, fără să ne vorbim, în acelaşi vagon de metrou. Ceea ce mi s-ar fi părut tragic dacă aş fi fost mai tânăr, însă acum mi se părea, nu ştiu cum, mai degrabă dureros de „ca-n viaţă". Nu ieşit din comun sau trist sau obscen sau hilar, ci un fel de rutină a vieţii, misterul faptului că cineva intră și iese din viaţa ta, dar nu cine ştie ce mister, până la urmă. (Trebuie să se ducă și ei undeva.)

Şi cum, m-am întrebat (la staţia Broadview a coborât o indoneziancă), cum să-l fac pe Jesse să înţeleagă asta, cum să fac să-i treacă mai repede următoarele câteva luni, poate chiar un an, până în acel punct final încântător când, într-o bună zi, te trezeşti și, în loc să-i simţi lipsa (a durerii de dinţi), te trezeşti căscând, îţi pui mâinile sub cap și te gândeşti: azi trebuie să-mi fac o copie la cheia casei. E prea periculos să am doar o cheie. Gânduri minunat de banale, eliberatoare (oare am încuiat fereastra de la parter?), căldura arsurii deja trecută, amintirea durerii atât de îndepărtată că nici nu mai ştii exact de ce a durat atât sau pentru ce atâta agitaţie sau cine ce face cu trupul său. (Uite - vecinii plantează un mesteacăn.)

Ca și cum lanţul unei ancore ar fi plesnit (nu-ţi aminteşti exact unde erai sau ce făceai), începi brusc să observi că eşti din nou stăpân pe gândurile tale; patul tău nu mai e gol, ci pur și simplu al tău, e patul tău, în care poţi

citi ziarul, dormi sau... vai de mine, ce trebuia neapărat să fac azi? A, cheia de la intrare! Da.

Cum să-l ajut pe Jesse să ajungă aici?

Privind în jur în vagonul de metrou (tocmai se urcă o tânără care mănâncă nişte chipsuri dintr-o pungă), am remarcat că Paula dispăruse. Coborâse la o staţie dinainte. Mi-am dat seama, uşor mirat, că uitasem că se afla acolo, fiecare cu ale lui, fiecare atât de absorbit, cu gândurile în altă parte, că ne obişnuiserăm — eram sigur că era valabil şi pentru ea - și apoi deveniserăm indiferenţi la prezenţa celuilalt, totul în doar cinci minute. Cât de -cum? Cit de ciudat. Bănuiesc că ăsta e cuvântul. însă chiar și acel gând a fost imediat înlocuit de altul. în timp ce am pornit cu bicicleta alături pe peron şi trenul s-a îndepărtat, am remarcat că fata cu chipsurile purta aparat dentar. Mânca cu gura deschisă.

Intr-o zi, Jesse s-a trezit înainte de prânz, eveniment pe care l-am sărbătorit punându-i Dr. No1 (1962). Era primul film cu Bond. Am încercat să-i explic ce entuziasm au stârnit aceste filme cu Bond când au apărut prima oară. Aveau un aer atât de urban, erau atât de ironice. I-am explicat că, atunci când eşti tânăr, filmele au un anume efect asupra ta: îţi oferă o experienţă imaginativă cum nu vei mai avea decât foarte rar la alte vârste. „Faci priză" cu ele într-un mod în care nu vei mai putea face, cu adevărat, niciodată mai târziu.

Când mă duc acum la un film, mi se pare că sunt atent la mult mai multe lucruri: la bărbatul aflat la câteva rânduri de mine, care vorbeşte cu nevastă-sa, la cineva care termină floricelele și aruncă punga pe intervalul dintre scaune; sunt conştient de montaj, de dialogul prost şi de actorii de mâna a doua. Uneori mă uit la o scenă cu mulţi figuranţi și mă întreb: oare sunt chiar actori, oare se bucură că sunt figuranţi sau sunt nefericiţi că nu sunt ei piua întâi? De exemplu, în centrul de telecomunicaţii de

NS

1. Regia Terence Young.

la începutul lui Dr. Noeo tânără. Are o replică sau două, după care n-o mai vezi niciodată. M-am întrebat, în prezenţa lui Jesse, ce s-o fi întâmplat cu toţi oamenii ăia din scenele de mulţime, cu cei din cadrele de la petrecere: ce se alesese de ei? Renunţaseră la actorie şi se apucaseră de alte meserii?

Toate lucrurile astea influenţează modul în care re-ceptezi un film; altădată, ai fi putut să tragi cu pistolul lângă capul meu şi asta nu mi-ar fi

întrerupt concen-trarea și participarea la ceea ce se desfăşura pe ecran. Mă întorc la filmele de odinioară nu doar pentru a le revedea, ci și în speranţa că mă voi simţi aşa cum m-am simţit când le-am văzut prima oară. (Nu doar legat de filme, ci de tot.)

Când a venit afară pe verandă, Jesse părea că tremură uşor. Era din nou noiembrie, peste doar câteva zile împlinea optsprezece ani. Cum era posibil? Parcă ziua lui era la fiecare patru luni, parcă timpul se grăbea realmente să mă trimită în mormânt.

L-am întrebat cum şi-a petrecut seara; da, totul a fost în regulă, nu s-a întâmplat nimic special. A trecut pe la un prieten. Ihâmm. Ce prieten?

Pauză.

— Dean.

— Eu nu-l cunosc pe Dean ăsta, aşa-i?

— E un gagiu.

Un gagiu? (Când auzi un limbaj care nu i se potriveşte persoanei care vorbeşte, îţi vine să chemi poliţia.) Simţea că mă uit la el.

— Şi ce-aţi făcut?

— Nu mare lucru; ne-am uitat la televizor; a fost cam plicticos.

Simţeai în răspunsurile lui că încearcă să se ţină departe de ecranul radarului, că nu vrea ca discuţia să se agate de un cuvânt ca o cămaşă de un cui. Pe trotuar a trecut o femeie cu faţa îmbătrânită prematur.

— Ar trebui să se vopsească, a zis Jesse.

— Pari cam cu capsa pusă azi, am zis. Ce-ai băut azi-noapte?

— Doar bere.

— Si tărie nu?

— Un pic, da.

— Ce anume?

— Tequila. Am spus:

— Tequila îţi dă o mahmureală foarte urâtă.

— Asta asa-i.

Alt moment de tăcere. Era o zi ciudat de liniştită. Cerul alb ca o coală de hârtie. Am zis:

— Au existat cumva şi droguri la această seară cu tequila?

— Nu, mi-a tăiat-o scurt. Apoi: Da, au fost.

— Ce fel de droguri, Jesse?

— Nu vreau să te mint, OK?

— OK.

Pauză. Pregătirea. Apoi lansarea.

— Cocaină.

Femeia cu chipul îmbătrânit se întorcea cu o punguţă de plastic cu cumpărături.

— Mă simt atât de groaznic, a zis.

O clipă am avut impresia că o să izbucnească în lacrimi.

— Cocaina te poate face să te simţi murdărit, am zis încetişor şi i-am pus mâna pe umărul firav.

S-a ridicat repede, de parcă l-ar fi strigat cineva la catalog.

— Exact, chiar aşa e, cum spui. Mă simt tare murdărit.

— Şi unde s-a întâmplat asta, la Dean acasă?

— Nu-l cheamă Dean. Pauză. II cheamă Choo-choo. Ce dracu de nume mai e și ăsta?

— Şi cu ce se ocupă Choo-choo ăsta? am zis.

— E un rapper alb.

— Serios?

— Da. Categoric.

— Chiar se ocupă cu muzica?

— Nu tocmai.

— Deci e traficant de cocaină?

Altă pauză. Altă adunare de trupe care-și luaseră deja tălpăşiţa.

— Aseară m-am întors la el acasă. Şi a adus întruna.

— Şi ai continuat să iei?

A încuviinţat, privind în gol spre stradă.

— Ai mai fost acasă la Choo-choo?

— Nu prea am chef să vorbesc despre asta acum, a zis.

— Mi se rupe dacă vrei sau nu să vorbeşti despre asta acum. A mai fost şi altă dată acasă la Choo-choo?

— Nu. Pe bune.

— Ai mai luat cocaină și altă dată?

— Nu aşa.

— Nu aşa?

— Nu.

După o clipă, am spus:

— N-am discutat despre chestia asta?

— Despre coca? Am zis:

— Ştii la ce mă refer.

— Ba da, am discutat.

— Că, dacă te prind că te droghezi, înţelegerea noastră cade. Chiria, banii de buzunar, toate astea s-au terminat. Iti aminteşti?

— Da.

— Credeai că glumesc?

— Nu, dar un singur lucru vreau să-ţi spun, tată. Nu m-ai prins. Eu ţi-am spus.

La asta n-am avut răspuns imediat. După un timp, am zis:

— Ai sunat pe cineva? A părut mirat.

— De unde ştii?

— Asta face lumea când ia cocaină. Vorbeşte la telefon. Şi întotdeauna le pare rău. Pe cine ai sunat? Ai su-nat-o pe Rebecca?

— Nu.

— Jesse?

— Am încercat. Nu era acasă. S-a prăbuşit pe marginea scaunului. Cât o să mai tină chestia asta?

— Cât ai prizat?

— Toată noaptea. A adus întruna.

Am intrat în casă, am luat un somnifer din sertarul meu cu şosete şi i-am adus și un pahar de apă. Am zis:

— E singura dată când fac asta, OK? Dacă o mai faci vreodată, te las să te chinui ca un câine.

I-am dat pastila și i-am spus s-o înghită.

— Ce e? a zis.

— N-are importanţă.

Am aşteptat până a înghiţit şi a devenit iar atent la mine. Am spus:

— N-o să vorbim despre asta acum, OK? înţelegi ce spun?

— Da.

I-am ţinut companie până i s-au împăienjenit ochii de la somnifer. I-a dezlegat un pic limba.

— Îți aminteşti discursul din documentarul Vulcanul7? m-a întrebat. Atunci când consulul vorbeşte despre mahmureală, despre cum aude lumea venind și plecând la fereastra lui și repetându-i numele cu dispreţ? Am zis că da, îmi amintesc.

— Asta mi s-a întâmplat dimineaţă. Exact când mă trezeam. Crezi c-o să sfârşesc şi eu ca tipul ăla?

— Nu.

Apoi a urcat în dormitor. L-am învelit bine cu pătura. Am zis:

— Când te trezeşti, o să fii puţin deprimat.

— Eşti supărat pe mine?

— Da. Sunt.

În după-masa aia mi-am făcut de lucru prin casă. La un moment dat, după lăsarea întunericului, a coborât. Era lihnit de foame. Am comandat de la Chicken Chalet. Când am terminat, și-a şters grăsimea de pe buze și de pe degete și s-a culcat pe spate pe canapea.

— Am zis nişte prostii cât casa aseară, a zis. După care a continuat, de parcă simţea nevoia să se tortureze. O vreme, am crezut că sunt un soi de star rock. A gemut.

Ai făcut vreodată asa ceva?

Nu i-am răspuns. îmi dădeam seama că vrea să mă ademenească într-un fel de complicitate. însă nu-și găsise omul.

A zis:

— Tocmai se lumina de ziuă când am plecat de la Choo-choo. Şi peste tot erau cutii de pizza, prin tot apartamentul ăla de de rahat, te rog să-mi scuzi limbajul, o adevărată cocină. M-am văzut în oglindă. Ştii ce purtam pe cap? Nu ştiu ce bandană idioată.

A mai rămas o clipă pe gânduri.

— Nu-i spune mamei, OK?

— N-o să am secrete faţă de mama ta, Jesse. Dacă-mi spui ceva, îi spun şi eu ei.

M-a privit calm. încuviinţând uşor din cap. Fără surpriză, fără să opună rezistenţă. Nu ştiu la ce se gândea; îşi amintea ceva spus noaptea trecută, vreo postură gro-tescă, vreo chestie neplăcută care nu-ţi cade bine la orgoliu şi pe care e prudent s-o păstrezi pentru tine. Dar voiam să-i alin sufletul, să-l fac să uite priveliştea cutiilor de pizza şi a apartamentului sordid şi toate lucrurile urâte pe care probabil le-a gândit despre sine în timp ce se întorcea acasă cu metroul în zori, cu toţi din jurul său odihniţi și gata să dea piept cu o nouă zi. Voiam să-l întorc pe dos și să-i spăl maţele cu apă caldă.

Dar cât de senin e oare înăuntrul lui? m-am întrebat. Băiatul ăsta cu mers sprinţar. Oare am cea mai mică idee cum arată cu adevărat încăperile din locuinţa aia? îmi închipui că da, însă uneori, când îl aud vorbind la telefon la subsol, disting în glasul lui o anume distanţă, o asprime, uneori chiar o anume brutalitate, şi mă întreb: oare ăsta e el? Sau e doar o poză? Sau, poate, chipul pe care-l întoarce spre mine e o poză? Cine era puştiul

drogat cu cocaină în apartamentul ăla sordid, care se credea mare star rock, deci îndreptăţit să fie agresiv? îl văd vreodată pe individul ăla! Am spus:

— Hai să-ţi arăt ceva, şi m-am dus la DVD-player.

Cu o voce foarte fragilă, o voce de om care nu vrea

să aibă probleme cu nimeni, o voce de om care se aşteaptă ca oameni pe care nu-i cunoaşte

să-l plesnească peste faţă, mi-a zis:

— Nu cred că sunt în stare să mă uit la un film acum, tată.

— Ştiu că nu eşti. Aşa că n-am să-ţi pun decât o singură scenă. E dintr-un film italian. Preferatul mamei mele. Asculta la nesfârşit coloana lui sonoră la căsuţa noastră de vară. Mă apropiam dinspre doc şi auzeam muzica asta venind din casa noastră şi ştiam că mama stă pe veranda închisă, bea un gin tonic şi ascultă discul. De fiecare dată când aud melodia asta mă gândesc la ea. Mă face întotdeauna fericit, nu ştiu de ce. Trebuie să fi fost o vară superbă. în fine, o să-ţi pun doar ultima scenă din film. Cred că o să-ţi dai seama rapid de ce. Tipul ăsta -rolul e jucat de Marcello Mastroianni - și-a pierdut vremea cu băutura şi curvele și, în general, și-a irosit viaţa aiurea noapte după noapte. Acum a ajuns pe o plajă, la răsăritul soarelui, cu un grup de petrecăreţi. Mi-am amintit scena când mi-ai spus povestea aia cu cutiile de pizza zăcând prin tot apartamentul lui Choo-choo.

Deci iată-l pe plajă, mahmur, încă în hainele de petrecere, și deodată aude că-l strigă o fată foarte tânără. Se uită în direcţia de unde vine glasul, o vede, însă nu aude ce spune. E atât de frumoasă, de pură, parcă ar fi însăşi întruchiparea mării și a dimineţii însorite, poate chiar întruchiparea propriei lui copilării. Vreau să te uiţi la scena asta și s-o ţii minte. Tipul ăsta, petrecăreţul ăsta, a trecut de culmea vieţii lui și se află acum pe panta descendentă; o ştie, fata de pe plajă ştie şi ea. Pe când tu -viaţa ta abia începe și se află în faţa ta. Tu hotărăşti dacă vrei să-ţi baţi joc de ea.

Am băgat în aparat La Dolce Vita de Federico Fellini (1960) şi am sărit la ultima scenă, Mastroianni mergând în nisip până la glezne, fata la cincizeci de metri de el, strigându-l de dincolo de un ochi de apă. El ridică din umeri, face un gest cu mâinile; nu înţeleg, spune gestul lui. Pleacă; îl aşteaptă prietenii. Ii face cu mâna un semn de la revedere fetei, cu o mică fluturare comică, ţinând degetele uşor îndoite. E ca și cum mâna i-ar fi paralizat. Ele paralizat. Fata îl priveşte îndepărtându-se; încă zâmbeşte, mai întâi cu blândeţe, cu înţelegere, apoi cu fermitate. Pare să spună: OK, daca

aşa vrei. Şi pe urmă, foarte încet, îşi întoarce privirea spre cameră. Dar tu, spune privirea ei aţintită asupra publicului, tu ce faci cu viaţa ta?

— Singurul lucru pe care vreau să ţi—l spun despre cocaină, am zis, e că întotdeauna se termină aşa.

A doua zi dimineaţă ne-am uitat la O viată minunată1 (1946). Am ştiut că la început o să-l urască, o să-i displacă stilul exagerat de energic de joc, artificialitatea, drăgălăşenia conştientă a lui James Stewart. Pe Jesse o să-l enerveze toate astea. Mai ales în starea lui, în care vede lumea ca pe un fel de - oare cum îi spuneam noi când eram de

NS

1. It's a Wonderful Life, regia Frank Capra.

vârsta lui? - a, da, în care vede lumea ca pe un fel de „pivniţă cosmică plină cu mărfuri la preţ redus".

însă când filmul devine dramatic, iar James Stewart intră într-un carusel al dramei (priviţi-l cât e de tulburător, asemeni unei persoane care aruncă o băutură în obrazul cuiva la petrecerea părinţilor tăi), am ştiut că Jesse o să fie captivat fără să vrea. Va simţi nevoia să ştie cum se sfârşeşte, va trebui să ştie asta pentru că va fi implicat, pentru că în momentul acela povestea de pe ecran va fi devenit deja povestea lui. Şi poate oare cineva, fie el și un adolescent deprimat, mahmur de la cocaină și tequila, să reziste finalului acestui film?

S-a angajat spălător de vase într-un restaurant de pe St. Clair Avenue, chiar la marginea cartierului în care am crescut. îi făcuse rost de slujbă ajutorul de bucătar, un băiat înalt cu obrajii roşii. Jack nu-ştiu-cum. Un „rapper". (Se pare că toată lumea era „rapper".) Nici acum nu-i ştiu numele, dar, câteodată, după ce ieşea din tura de noapte, apărea în uşa casei noastre din Chinatown; îi auzeai pe amândoi repetând aceeaşi frază muzicală, făcând rime și „fiind răi" în subsol. Nişte versuri inimaginabil de violente și de vulgare (şi pe deasupra „împrumutate" de la alţii.) Bănuiesc că trebuie să începi de undeva. N-avea nici un rost să le pun / Want to Hold Your Hand.

Am crezut că n-o să reziste nici patru zile ca spălător de vase. Nu că ar fi fost genul care se dă bătut uşor sau că ar fi un pămpălău, dar slujba aia... - cea mai de jos pe scara de joburi necruţătoare dintr-un restaurant, opt ore pe zi de spălat vase şi cratiţe cu cruste întărite -, pur şi simplu nu mi-l puteam imagina dându-se jos din pat, îmbrăcându-se, luând metroul ca să facă slujba aia până la miezul nopţii.

însă, aşa cum se întâmplă adesea când e vorba de copiii tăi, mă înşelam din nou. Ai zice că îi cunoşti mai bine decât oricine altcineva, după toţi anii ăia când ai urcat scările către dormitorul lor, i-ai acoperit cu pătura, când i-ai văzut trişti, veseli, senini sau îngrijoraţi - dar nu e aşa. Până la urmă, constaţi că au mereu un as în mânecă -ceva ce nu ţi-ai fi închipuit niciodată.

Peste şase săptămâni, mai că nu mi-a venit să cred, într-o după-masă s-a trezit, a năvălit în bucătărie cu mersul lui vioi, cu pasul greu, și a zis:

— Am fost promovat.

După câte se părea, Jack îşi dăduse demisia, plecând la alt restaurant, iar el, Jesse, era noul ajutor de bucătar. Ceva în mine s-a destins atunci în privinţa lui. Greu de spus ce anume. Bănuiesc că era pur și simplu conştiinţa faptului că, atunci când e nevoie, e în stare să facă chiar și cea mai oribilă slujbă şi să meargă mai departe. (Spre deosebire de tatăl lui.)

A venit iarna, şi întunericul a început să păteze ferestrele tot mai devreme. In mijlocul nopţii, am observat un praf fin de nea pe acoperişuri; dădea caselor un vag aer de basm, ca de prăjituri pudrate cu zahăr într-o vitrină. Dacă un pieton s-ar fi apropiat de ferestrele mele de la subsol după miezul nopţii, ar fi auzit glasurile mânioase a doi adolescenţi înalţi, ziua bucătari, noaptea rapperi, care dădeau glas umilinţelor de-a creşte în ghetou, injectându-ţi heroină, jefuind prăvălii, vânzând arme; taică-miu e dealer, maică-mea o curvă care trage coca pe nas. Un portret perfect al copilăriei lui Jack! (Tatăl lui era creştin renăscut şi un foarte conştiincios credincios practicant.)

De unde stăteam, în capul scărilor către pivniţă (şi trăgeam un pic cu urechea), nu puteam să nu remarc că încep să sune oarecum - nu ştiu cum să zic - mişto. Făceau echipă bună băieţandrii ăştia „de cartier", cu hainele lor lălâi. Dumnezeule, m-am gândit, poate că are talent.

într-o seară senină și răcoroasă, dinspre subsol s-a auzit larma unei agitaţii fericite. Muzică dată tare, voci stridente. Membrii trupei Corrupted Nostalgia (aşa aveau să-şi spună) au explodat pe scări cu şepcile lor de baseball, cu bandane, pantaloni cu turul lăsat, ochelari de soare și hanorace de trei ori cât ei. Doi ţipi răi de tot în drum spre prima lor cântare.

Pot să vin şi eu?

Nici o şansă. Nici măcar una mică de tot.

Şi s-au dus, doar ei ştiau unde, iar Jesse și-a aruncat capul pe spate ca un negru care vorbeşte cu un poliţist din Los Angeles.

Şi foarte repede, mi s-a părut, au cântat iar, şi pe urmă iar şi iar, în cluburi sordide, cu tavane joase, unde nimeni nu se obosea să respecte legea care interzicea fumatul.

— Ce părere ai de versurile noastre? m-a întrebat într-o zi Jesse. Ştiu că ne-ai ascultat.

De săptămâni întregi eram pregătit pentru clipa asta. Am închis ochii (metaforic) și m-am aruncat în apă.

— Cred că sunt excelente. (Mulţumeşte-te să uzi plantele şi păstrează-l pe T.S. Eliot pentru tine.)

— Pe bune? Ochii lui căprui s-au fixat asupra chipului meu, vrând să se asigure că nu spun asta doar aşa, de complezenţă.

— Pot să-ţi dau o sugestie? am zis.

S-a întunecat la faţă, bănuitor. Ai mare grijă ce spui acum. E genul de chestie pe care lumea şi-o aminteşte -şi scrie despre ea - cincizeci de ani mai târziu. Am spus:

— Poate că ar trebui să încerci să scrii despre ceva un pic mai apropiat de viaţa ta.

— Cum ar fi?

M-am făcut că rămân o clipă pe gânduri. (Repetasem partea asta.)

— Ceva despre care ai sentimente foarte puternice.

— De exemplu.

— Cum ar fi, să zicem, îhm... Rebecca Ng?

— Poftim?

— Scrie despre Rebecca.

— Tată. Asta pe un ton pe care-l păstrezi de obicei pentru un unchi beat, care vrea să-şi scoată familia la o „tură" cu maşina în toiul nopţii.

— Ştii ce-a zis Lawrence Durell, Jesse. Dacă vrei să uiţi o femeie, fă-o personaj literar.

Peste câteva săptămâni, s-a întâmplat să mă aflu în capul scărilor când el şi Jack discutau despre ce o să cânte în seara aia. Un spectacol de după miezul nopţii (împreună cu alte vreo şase numere artistice), într-un loc în care, în urmă cu treizeci de ani, mă duceam după fete.

Am aşteptat până după unsprezece jumate, după care m-am strecurat afară, în aerul îngheţat. Am tăiat-o prin parc (m-am simţit ca un hoţ), prin Chinatown (noaptea în care nu se ridica gunoiul, pisici peste tot), apoi am luat-o în susul străzii, până când aproape am ajuns la uşa clubului. Acolo se

aflau vreo şase ţipi care stăteau afară și fumau, trimiţând nori de fum în aerul nopţii și râzând zgomotos. Şi scuipând. Toţi scuipau.

Şi printre ei, şi el, cu un cap mai înalt decât cei mai mulţi dintre prietenii lui. M-am strecurat într-o cafenea de vizavi, de unde puteam vedea ce se întâmplă fără să fiu văzut. Era sâmbătă seara în Chinatown: balauri de un verde-electric, invazie de pisici, localuri non-stop iluminate cu neoane oribile.Vizavi, amărâţii oraşului se în-ghesuiau, înfăşuraţi în pături, în faţă la Scott Mission.

Au trecut cinci minute, apoi un sfert de oră; unul dintre băieţi s-a aplecat în faţă - se pare că vorbea cu cineva de pe scări, aflat chiar la intrarea în club. Pe urmă a ieşit Jack. Un puşti cu chipul atât de proaspăt. Ziceai că e băiat de cor. Toate capetele s-au întors spre el. Respiraţii îngheţate. Tremurat de frig. Apoi, brusc, întregul grup s-a grăbit să intre, iar ultimul băiat și-a aruncat chiştocul de ţigară, într-un arc lung și graţios, pe carosabil.

Am aşteptat până au plecat cu toţii, după care m-am strecurat pe strada înţesată de lume. Am urcat prudent scările; simţeam cum se schimbă aerul; cu fiecare pas, atmosfera devenea tot mai caldă și mai impregnată de mirosuri (iz de căţeluşi și de bere stătută). De undeva, din spate, se auzea muzică înregistrată. încă nu urcaseră pe scenă. Planul era să aştept până încep, după care să mă strecor în sală. Am ajuns la capătul scărilor şi am dat colţul; un tânăr care vorbea la telefonul public a ridicat privirea şi și-a fixat-o chiar între ochii mei. Era Jesse.

— Te sun eu înapoi, a zis în receptor și a închis. Tată, a spus, de parcă m-ar fi salutat de bun venit. S-a îndreptat spre mine zâmbind, blocându-mi cu trupul accesul către sală. Am încercat să văd peste umărul lui.

— Ăsta e locul? am zis.

— Nu poţi să vii în seara asta, tată. In altă seară da, dar în seara asta nu se poate.

M-a răsucit cu blândeţe spre ieşire și am început să coborâm scările.

— Cred că Rolling Stones au cântat aici, am zis, privind cu speranţă peste umăr, în timp ce braţul lui puternic mă conducea spre parter, treaptă cu treaptă, până pe trotuar.

— Nu pot să rămân măcar la un singur cântec? m-am rugat de el.

— Te iubesc, tată, dar seara asta nu e seara ta, a zis. (Oare nu auzisem replica asta în Pe chei, Brando vorbind cu fratele lui pe bancheta din spate a taxiului?) Altă dată... promit, a spus.

Când, peste douăzeci de minute, m-am strecurat în pat, nevastă-mea s-a întors spre mine în întuneric. —Te-a prins, aşa-i? a zis.

CAPITOLUL 11

Într-o seară, Jesse a făcut o remarcă în treacăt; ne întorceam acasă de la restaurant şi am zăbovit un pic în faţa unei case şubrede, fără etaj, în care locuiserăm când el era doar un băieţaş cu părul roşu și-avea o prietenă ca o grisină, de pe aceeaşi stradă.

— Te opreşti vreodată aici? am întrebat.

— Nu. Nu-mi prea place, dat fiind că trăiesc alţii în ea. De fiecare dată mi se pare că a fost invadată.

Casa nu se schimbase deloc - n-avea nici măcar un singur unghi drept, iar gardul de ţăruşi din faţă abia se mai ţinea în picioare.

— N-am ştiut niciodată cât e de mică. Când eram copil, mi se părea uriaşă, a zis.

Am mai rămas o vreme, vorbind despre mama lui și despre ziua când fusese arestat pentru că vopsise cu spray zidul şcolii de peste drum, după care, înduioşaţi de toate astea, am luat-o spre sud, către casă.

în noaptea aceea, încă sub imperiul conversaţiei noastre, am dat o fugă până la centrul video şi am închiriat American Graffitix (1973). Nu i-am spus ce e - ştiam că ar protesta sau ar vrea să se uite la disc, după care ar găsi

NS

1. Regia George Lucas.

ceva care să nu-i placă la toată povestea sau care să facă filmul să pară „prea demodat". Nu-l văzusem de douăzeci de ani și mă temeam că s-ar putea ca farmecul şi lejeritatea lui să nu fi trecut cu brio testul timpului. M-am înşelat. E un film captivant, profund într-un fel care îmi scăpase mai demult. (Filmele bune sunt mai intelectuale decât credeam mai demult, cel puţin ca formă de creaţie.)

American Graffiti nu e doar despre un grup de puşti într-o seară de sâmbătă. Când foarte tânărul Richard Dreyfuss trece pe la o staţie locală de radio, există un moment absolut splendid, cel când îl prinde pe Wolfman Jack fâcându-şi numărul, cu vocea lui cu modulaţii aspre. Dreyfuss înţelege brusc care este cu adevărat centrul universului: Nu e un loc, ci întruchiparea unei dorinţe de a nu rata absolut nimic - cu alte cuvinte, nu un loc unde să te duci, ci mai degrabă un loc în care vrei să fii. Şi-mi plăcea mult ce spune şoferul vitezoman despre cum altădată îi trebuia un rezervor întreg să „facă"

tot bulevardul, dar acum îi ia doar cinci minute. Fără să ştie, vorbeşte despre sfârşitul copilăriei. Lumea s-a micşorat în timp ce tu te uitai în altă parte. (Aşa cum păţise Jesse cu casa cea dărăpănată.)

N-am vrut să întind prea tare coarda vorbind despre Proust şi American Graffiti, dar cum altfel te poţi uita la fata aia frumoasă în Thunderbird, care tot apare și dispare în raza privirii lui Dreyfuss, decât ca la un exemplu de meditaţie proustiană după care posesia şi dorinţa se exclud una pe alta, astfel că, pentru ca fata să rămână Fata, ea trebuie să dispară mereu?

— Crezi că-i adevărat, tată, că nu e posibil să ai o femeie şi să o şi doreşti în acelaşi timp? a zis Jesse.

— Nu, nu cred. Dar aşa credeam când eram de vârsta ta. Nu puteam să iau pe nimeni în serios prea mult timp dacă mă plăcea prea tare.

— Şi ce s-a schimbat?

— Capacitatea mea de a fi recunoscător, de exemplu, am spus.

S-a uitat posomorât la ecranul gol al televizorului.

— Rebecca Ng e ca fata aia din Thunderbird, aşa-i?

— Da, dar trebuie să ţii minte că e o sabie cu două tăişuri. E ca atunci, cu fosta ta prietenă Claire Brinkman, cea cu rolele. Cum crezi că te-a văzut ea după ce v-aţi despărţit?

— Ca pe un tip în Thunderbird?

— Probabil.

— Dar, tată, asta nu înseamnă că, dacă nu mă despărţeam de ea, nu m-ar mai fi plăcut atât de mult?

— Asta înseamnă că faptul că-i erai inaccesibil se poate s-o fi făcut să te placă mai mult decât te-ar fi plăcut în mod normal.

Altă pauză meditativă.

— Nu cred că Rebeccăi Ng îi pasă dacă sunt sau nu disponibil.

— Să sperăm că nu, am zis și am avut grijă să ne îndreptăm apoi atenţia asupra altor lucruri.

într-o zi l-am întrebat pe David Cronenberg dacă are vreo „plăcere vinovată" când vede filme -lucruri care ştie că sunt de prost gust, și totuşi îi plac. Am pregătit terenul recunoscându-mi slăbiciunea pentru Pretty Woman1 (1990) cu Julia Roberts. E o poveste trasă de păr de la

NS

1. Film de Gany Maishall. A circulat la noi şi sub titlul Frumuşica.

un capăt la altul, dar e dezarmant de bine spusă, o scenă plăcută urmată de alta la fel de plăcută, și e foarte greu să-ţi desprinzi ochii de pe ecran din

clipa în care filmul te-a prins în mrejele lui ridicole.

— Televiziunea creştină, mi-a răspuns Cronenberg fără şovăială.

Imaginea unui predicator din sud, cu faţa buhăită, adresându-se unei mulţimi care-l soarbe din ochi avea ceva care-l hipnotiza.

Temându-mă că cineclubul nostru a devenit un pic cam scorţos (văzuserăm cinci filme din Noul Val unul după altul), am întocmit o listă de plăceri vinovate pentru prima săptămână din februarie. Voiam totodată ca nu cumva Jesse să devină obtuz, nemaifiind în stare să se distreze la un film „de public". Trebuie să înveţi să te dedulceşti și la lucruri din astea.

Am început cu Rocky IIf (1982). I-am atras atenţia asupra atracţiei ieftine, însă irezistibile a sudorii lui Mr. T când face abdomene şi tracţiuni la bară în spaţiul lui atât de mic şi sufocant. I se rupe lui de mocheta mucegăită și de cafeaua cu lapte a poponarilor! Am trecut apoi la filmul noir2

NS

1. Regia Sylvester Stallone.

2. Film negru, termenul se referă la stilul hollywoodian al filmelor poliţiste din anii '40 şi '50, influenţate din punctul de vedere al iluminării de expresionismul german şi care îşi plasează eroii într-o lume percepută ca fiind iremediabil coruptă şi potrivnică lor. Genul acesta de filme a fost lansat odată cu Şoimul maltez, realizat în 1941 după romanul lui Dashiell Hammett. Termenul a fost folosit prima oară, pentru filmele hollywoodiene, în 1946 de criticul de film francez Nino Frank, fiind preluat și de alte cinematografii. Regizorii francezi s-au numărat, după cei americani, printre primii care au realizat asemenea filme.

Pericol în noapte1 (1975) cu Gene Hackman, în care apare Melanie Griffith la optsprezece ani, într-un rol de nimfetă lascivă. Privind-o de la distanţă, prietenul ei „mai în vârstă" îi spune lui Hackman „Ar trebui să existe o lege". La care Hackman îi răspunde, cât se poate de serios: „Păi există deja."

Am continuat cu Nikita1 (1990). Un film ridicol de-spre o drogată superbă care devine asasin de stat - film cu o anume atracţie primară, probabil pentru că nu-ţi poţi lua ochii de la ecran. Luc Besson era un tânăr regizor francez de mare succes care părea să simtă cu fiece fibră a corpului unde trebuie să plaseze aparatul, care a ales bang-bang-ul experienţei vizuale şi a facut-o cu un asemenea impact emoţional, încât îi ierţi povestea stupidă și neverosimilă.

Priviţi cum începe filmul - trei ţipi venind pe stradă, trăgându-şi tovarăşul după ei. E ca un clip de muzică rock, ca o halucinaţie provocată de LSD a lui La amiază cu Gary Cooper. Că tot vorbim despre violenţa în audio-vi-zual: priviţi schimbul de împuşcături din magazin - simţi, efectiv, suflul gloanţelor.

Insă Nikita era doar încălzirea. Acum eram în fine pregătiţi pentru el, regele plăcerilor vinovate, o porcărie absolut îngrozitoare, care te face să te ruşinezi dacă te vede cineva că-l ai în casă. Desfrânat, inept, produs al unei minţi care nu vede pic de frumuseţe în jur, Showgirls1 (1995) e un film care se agită în gol. Lasă publicul clătinând din

NS

1. Night moves, regia Arthur Penn.

2. La Femme Nikita, regia Luc Besson.

3. Film de Paul Verhoeven.

cap, nevenindu-i să creadă; te întrebi: oare ce se mai poate petrece în povestea asta despre o fată care pleacă de acasă (și ce mai casă!) pentru a da lovitura la Las Vegas, ca dansatoare în trupa de balet? E multă carnalitate pentru cei care savurează asta, însă, la finalul filmului, nici că-ţi pasă. Nu se poate să-ţi pese.

— Showgirls, i-am spus lui Jesse, e un soi de bizarerie cinematografică, o plăcere vinovată fără nici măcar o singură interpretare notabilă.

La premieră, filmul a fost întâmpinat cu huiduieli de uimire și batjocură de critici și public deopotrivă. I-a torpilat cariera actriţei principale, Elizabeth Berkley, înainte ca măcar să înceapă; experimentatul actor Kyle Mac-Lachlan {Catifeaua albastră, 1986) s-a făcut de râs cu interpretarea pe care o dă unui „regizor de divertisment" pervers, o caricatură de răufăcător care-şi răsuceşte mustaţa. Peste noapte, Showgirls a sărit în vârful tuturor listelor cu cele mai proaste filme ale anului 1995. Vizionările au devenit interactive, cu necunoscuţi care făceau comentarii obscene.

Insă complimentul final a venit de la comunitatea homosexualilor din New York: travestirii au început să joace scene din film, mimând din buze replicile, în timp ce în spatele lor, pe un ecran uriaş, rula capodopera originală. Era pur şi simplu cel mai distractiv film de la Draga mea mamă1 (1981) încoace.

L-am rugat pe Jesse să numere de câte ori fuge domnişoara Berkley indignată din cameră. I-am atras atenţia

NS

1. Mommie Dearest, regia Frank Perry.

asupra unei scene în care scoate briceagul împotriva unui taximetrist. Un moment foarte special de actorie.

— Oribilitate instructivă, a zis Jesse.

Vocabularul i se îmbunătăţea.

— Showgirls, am conchis eu, e un film care ne face pe toţi proctologi. Poate că unii o să susţină că Plan 9 from Outer Space1 e cel mai prost film făcut vreodată, dar aceştia nu gândesc cu capul lor. Eu votez pentru filmul ăsta.

La un moment dat, în timp ce domnişoara Berkley lingea de zor bara din localul de striptease, mi-am dat seama că făcusem pentru Showgirls o introducere mai substanţială decât pentru Cele patru sute de lovituri și tot Noul Val francez.

Am continuat sarabanda plăcerilor vinovate vizionând Sechestraţi în larg1 (1992), o prostioară savuroasă care se mândrea cu doi ticăloşi, Gary Busey și Tommy Lee Jones, doi actori superbi, ambii peste scenariu. Două trufandale. Pur şi simplu ştii că, între duble, se prăpădeau de râs. I-am cerut lui Jesse să fie atent la scena când Busey, acuzat că şi-a înecat propriii tovarăşi de echipaj, răspunde: „Oricum nu mă plăceau."

In încheiere, am închiriat câteva episoade din serialul TV Familia Walton (1972—'81). Am vrut ca Jesse să asculte monologurile de la sfârşitul fiecărui episod, când naratorul rezumă povestea, în stilul unei cărţi de memorii, din punctul de vedere al adultului. De ce sunt atât de eficiente? l-am întrebat.

— Hâmm?

NS

1. Planul 9 din cosmos, film de Edward D. Wood Jr., din 1959.

2. Under siege, regia Andrew Davies.

— Cum de reuşesc să-ţi trezească nostalgia pentru o viaţă pe care n-ai cunoscut-o niciodată?

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, tată.

Nu mi-a picat deloc bine ideea ca Jesse să plece cu trei prieteni la un concert rap la Montreal. I-am dat o sută de dolari, i-am spus că-l iubesc şi l-am privit cum iese surescitat pe uşa. L-am strigat când traversa curtea, iar cei trei băieţi aşteptau cu o mină serioasă în maşina tatălui unuia dintre ei.

Nu ştiu ce i-am zis, dar vorbele mele l-au făcut să se întoarcă, străbătând iar curtea îngheţată. Voiam doar să mai întârzie puţin, cincisprezece,

douăzeci de secunde, astfel încât, dacă moartea avea să-l aştepte undeva pe drum, la cotitură, să rateze întâlnirea - cu câţiva metri, cu câteva secunde - și s-o rateze exact graţie acestor momente.

În seara zilei de luni s-a întors acasă cu o poveste ciudată. Arăta groaznic, ziceai că mai are puţin şi se băşică tot. Mi-a zis:

— Unul dintre tipii care au venit cu noi era prieten cu Jack. Un tip negru şi gras. Nu l-am văzut în viaţa mea. Stăteam lângă el în maşină și, când am ajuns la vreo sută şaizeci de kilometri de Toronto, i-a sunat mobilul. Ştii cine era? Rebecca. Era Rebecca Ng. Acum stă la Montreal, e la facultate acolo.

— Dumnezeule.

— Negrul începe să discute cu ea, chiar lângă mine. Am încercat să citesc sau să mă uit pe geam - nu ştiam ce să fac. Nu puteam să gândesc limpede. Am crezut că fac infarct acolo și-mi explodează capul, exact ca individului ăla din film...

— Scanners1.

— Şi pe urmă tipul zice la telefon: „Sunt cu Jesse Gilmour. Vrei să vorbeşti cu el?" și-mi dă telefonul. Şi la telefon era ea. N-am mai văzut-o un an, nu mai ştiam nimic despre ea, şi acum era la capătul firului. Rebecca. Rebecca mea.

— Si ce ti-a zis?

— A glumit şi a flirtat, în fine, cum e ea. Zice: Oho, ce surpriză. Nu mă aşteptam la aşa ceva. După care mă întreabă unde o să stau la Montreal. I-am spus că la un hotel, la care ea a zis: Ce faci diseară? Sper că nu-ţi pierzi vremea aiurea, pe la hotel. La care i-am spus: Nu ştiu.

Depinde ce vor băieţii. Şi ea zice: Uite, eu o să fiu la un club - ce-ar fi să veniţi și voi acolo?

Am făcut vreo şase-şapte ore până la Montreal. Poate mai mult - ningea. Ajungem şi ne cazăm; e un loc cam prăpădit, un soi de Holiday Inn de mâna a doua, dar e chiar în centrul cartierului studenţesc.

— Şi v-aţi dus și aţi cumpărat o tonă de bere...

— Şi ne-am dus și am cumpărat o tonă de bere și am adus-o la hotel; stăteam cu toţii în aceeaşi cameră, iar negrul care o ştia pe Rebecca dormea pe un pat pliant. Pe la zece-unşpe seara...

— Când toţi luaserăti binişor la bord...

— Când toţi luaserăm binişor la bord, am pornit spre bar. Clubul de care vorbise Rebecca. Undeva pe Saint Catherine Street. Peste tot numai

studenţi. Ar fi trebuit să înţeleg ce înseamnă asta. Dar n-am înţeles. Am ajuns la club și un malac cu mustaţă ne cere legitimaţiile. Ne

NS

1. Aprox. Cititorii de minţi, 1981, regia David Cronenberg.

cere buletinul. Pe care eu nu-l am la mine. Ceilalţi îl arată. Şi intră cu toţii. însă individul nu vrea să mă lase să trec. I-am spus chiar și că fosta mea iubită e acolo, că n-am mai văzut-o de mult timp. I-am zis o groază de chestii. Degeaba. Şi iată-mă, rămas ca papagalul pe trotuar, în timp ce toţi prietenii mei erau înăuntru, Rebecca era înăuntru, şi mă gândeam că e cel mai nasol lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

Insă pe urmă Rebecca vine la uşă. Arată mai bine ca niciodată, pur și simplu... ţi se face rău când o vezi. Vorbeşte cu portarul, înţelegi ce vreau să spun, începe să-i turuie diverse chestii foarte aproape de el, privind în sus spre el, dând din gene. Adică îşi face numărul, aşa cum numai ea ştie. Şi individul, paznicul, începe să zâmbească uşor jenat şi, fără să se uite nici la mine și nici la ea, ridică cordonul de acces și mă lasă să intru.

— Uau. (Ce altceva să spui?)

A continuat.

— M-am aşezat pe un scaun de la bar lângă Rebecca și am băut o groază, de ziceai că mă fugăreşte cineva...

— A băut și ea cu tine?

— Nu cât mine, dar a băut. Se-mbată destul de repede.

— Şi?

— Şi m-am făcut praştie. Praştie de tot. Şi-am început să ne certăm. Şi să strigăm unul la altul. A intervenit barmanul, să mă facă să tac; pe urmă a venit paznicul şi ne-a spus să plecăm amândoi. Aşa că acum eram amândoi afară pe trotuar, nu mai ningea, dar era frig, frig ca la Montreal, îţi vedeai respiraţia, și continuam să ne certăm. Şi am întrebat-o dacă mă mai iubeşte. Mi-a zis: „Nu pot să am discuţia asta cu tine, Jesse. Pur și simplu nu pot. Locuiesc cu cineva." Opreşte un taxi și se urcă.

— Ai mai văzut-o?

— Nu te teme... s-au mai întâmplat și altele.

A tăcut şi a privit în direcţia străzii, de parcă și-ar fi amintit ceva, ca atunci când recunoşti subit pe cineva din fata ta.

— Ce? am zis alarmat, luându-mi o faţă supărată.

— Crezi că am fost prea pămpălău că am întrebat-o asta? Că am întrebat-o dacă mă mai iubeşte?

— Nu. Dar ştii... Am rămas pe gânduri o clipă, gân-dindu-mă cum s-o spun.

— Ce să ştiu? m-a întrebat grăbit, de parcă aveam un sis sub haină.

— E vorba de ce-ţi tot spun întruna de vreun an. Şi anume că nu e bine să porţi discuţii importante după ce bei. (Doamne, ce aiurea sună cuvintele astea, m-am gândit.)

— Dar e singurul moment când chiar vrei să le porţi, a replicat.

— Da, asta-i problema. Mă rog, zi mai departe.

Si a zis.

— Ne-am întors toţi patru la hotel. Cineva avea o sticlă de tequila.

— Dumnezeule.

— A doua zi dimineaţă, m-am trezit în camera de hotel cu o durere de cap cumplită. Peste tot numai sticle de bere, eram încă în hainele de ieri, nu mai aveam nici un ban. îmi tot aminteam cum am întrebat-o pe Rebecca dacă mă mai iubeşte și cum ea zisese „Nu pot să port discuţia asta" și se urcase în taxi.

— Groaznic.

— Am încercat să adorm la loc.

— Aşa.

— Cred că mă gândisem de mii de ori ce-o să-i spun când dau peste ea prin oraş, şi pe urmă se întâmplă chestia asta.

S-a uitat lung la casa de peste stradă.

— Ai făcut vreodată aşa ceva? a întrebat.

— Şi pe urmă ce s-a întâmplat? am zis.

— Ne-am dus la micul dejun. Probabil că eram încă beat, fiindcă imediat ce ne-am întors la hotel am vomitat tot.

— Şi cu ce-ai plătit?

— Am împrumutat nişte bani de la Jack. Nu-ţi face griji... o să i-i dau înapoi.

A tăcut şi și-a aprins o ţigară. A suflat fumul într-o parte.

— Nu mai ştiu ce-am făcut a doua zi - cred că ne-am dus la Mont Royal, dar era mult prea frig. Nu-mi luasem haina potrivită și n-aveam nici mănuşi. Am bântuit un pic pe-acolo - era un fel de miting studenţesc şi ne-am gândit că poate fi un loc bun de agăţat fete -, dar vântul sufla aşa de tare, că-mi umfla pantalonii. Seara ne-am dus la concertul rap, care a fost bun, doar că eu mă tot uitam în jur după Rebecca. Ii simţeam prezenţa în sală, ştiam că e acolo, dar n-o vedeam nicăieri. A doua zi dimineaţă, negrul cel

grăsan a zis că trebuie să se ducă până la Rebecca, să-i ducă ceva, un pachet.

— Şi te-ai dus și tu?

— Voiam s-o văd. Aşa că ce rost avea să mă ascund? (M-am gândit: e mai curajos decât mine.)

— Ne-am dus acasă la ea. Acolo unde stă, cu iubitul ei. Şi, când urcam cu liftul, mi-am zis: Asta e liftul cu care merge în fiecare zi; şi ăsta e holul pe care păşeşte în fiecare zi; şi asta e uşa ei...

— Dumnezeule mare, Jesse.

— Nu era acolo; şi nici iubitul ei, doar o colegă de cameră, o fată oarecare, care ne-a lăsat să intrăm. Insă eu m-am dus și am aruncat un ochi în dormitorul ei. Nu m-am putut abţine. M-am gândit: aici e locul în care doarme, aici se îmbracă dimineaţa. Şi atunci apare ea. Rebecca. Arătând de parcă și-ar fi petrecut o oră în faţa oglinzii alegându-şi hainele.

— Probabil că aşa și făcuse.

— Am rămas în colţul camerei, privind-o cum vorbeşte cu băieţii. Fiind Rebecca. Pălăvrăgind și glumind și vorbind cu toţi în afară de mine.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă m-am ridicat şi am plecat și am venit cu toţii acasă.

— Cred că a fost un drum foarte lung.

A încuviinţat absent. Mintea lui se întorsese deja la Rebecca pe strada aceea îngheţată şi o întreba dacă îl mai iubeşte.

CAPITOLUL 12

Şi apoi a ieşit soarele. S-a întâmplat chiar după un film de Kurosawa. Probabil că fusese Ratt . Jesse părea mult mai implicat decât de obicei, îi plăceau scenele de război, îi plăcea descăpăţânarea amantei trădătoare; scena finală, în care Idiotul cel orb se chinuie să-şi găsească drumul, împiedicându-se de obstacole, către marginea stâncii, l-a marcat profund.

In ultimele zile, mina lui Jesse se schimbase. Avea acea însufleţire tipică a tinerilor care abia aşteaptă să se întâmple un anume lucru. Ceva destul de la îndemână. M-am întrebat dacă o fi de la vreme, dacă zilele superbe de primăvară, zilele acelea galbene, dacă mirosul pământului ud, dacă mohoreala iernii care bătea în retragere l-au binedispus atât de vizibil. Mi-am dat seama că, indiferent despre ce e vorba, e ceva personal; şi totuşi, în acelaşi timp, ardea de dorinţa de-a povesti cuiva. Ştiam că o întrebare directă i-ar tăia avântul şi l-ar face să se închidă în sine, aşa că a trebuit să

mă resemnez la pasivitate, să aştept momentul când aveam să-i surprind privirea şi o să-i extrag povestea ca pe un peşte prins în cârligul undiţei.

Stăteam pe verandă, emoţiile filmului Ran se disipau uşor, păsările ciripeau, vecina noastră chinezoaică muncea

NS

1. Film din 1985.

în grădina ei, punea araci la viţa-de-vie şi fructele ei misterioase; avea spre optzeci de ani și purta superbe tunici de mătase. Deasupra noastră, soarele cel rotund se pogora generos peste acest anotimp nefiresc.

— Problema cu luna martie, am zis pe tonul cel mai banal de care am fost în stare, este că ai impresia că iarna s-a terminat. N-are importanţă de câţi ani trăieşti aici, an de an faci aceeaşi greşeală. Vedeam că Jesse abia dacă mă ascultă, aşa că am ţinut-o pe-a mea. Zici: ei, gata -

i-am venit de hac și iernii ăsteia. Şi, dragul meu Jesse, nici n-apuci bine să-ţi închei fraza, că ghici ce se întâmplă?

N-a zis nimic.

— Îţi spun eu ce se întâmplă. începe să ningă. Şi ninge fără să se mai oprească.

— Am o nouă iubită, a zis.

— Primăvara e o perioadă tare ciudată, am spus. (Mă plictiseam şi eu când mă auzeam.)

— Mai ştii povestea aia pe care mi-ai spus-o despre Arthur Cramner, vechiul tău prieten? Tipul care ţi-a luat iubita?

Mi-am dres glasul.

— Nu că ar conta, fiule - sunt atâţia ani de-atunci —, dar nu mi-a luat nici o iubită. Eu i-am dat-o înainte să fiu pregătit de pasul ăsta, atâta tot.

— Ştiu, ştiu, a zis. (Oare îşi înăbuşea un zâmbet?) Dar cam acelaşi lucru mi s-a întâmplat și mie.

M-a întrebat dacă-l mai ţin minte pe amicul lui, Morgan.

— Prietenul tău de la serviciu.

— Tipul cu şapcă de baseball.

— A, da, el.

— Avea o prietenă, Chloe' Stanton-McCabe; erau împreună din liceu. El nu făcea mare caz de ea. Eu îi tot spuneam: „Ar trebui să ai grijă cu ea, Morgan - e frumoasă rău." Şi el zicea - aici a imitat o voce de tembel - „Mda, mă rog".

Am încuviinţat.

— Face facultatea la Kingston. Studiază economia.

— Şi e cu Morgan?

— Morgan e un tip mişto, a zis el repede (spre mirarea mea). In fine, cam acum un an, s-au despărţit. Şi câteva zile mai târziu, Jack, tipul din formaţia mea...

— Altul cu şapcă de baseball.

— Nu, ăla-i Morgan.

— Glumesc.

— Jack e tipul cu obrajii roşii.

— Ştiu, ştiu. Zi mai departe.

— Jack m-a sunat într-o seară și a zis că a cunoscut-o la bar pe fata asta, Chloe Stanton-McCabe, şi ea l-a înnebunit vorbind întruna despre mine, că ce drăguţ sunt, că ce haios pot să fiu. Numai calităţi, ce mai.

— Serios?

— Şi partea ciudată, tată, e că în seara aia, când m-am băgat în pat, am stat aşa în întuneric întrebându-mă cum ar fi să fiu cu ea, să fiu însurat cu ea. Abia dac-o cunoşteam. O văzusem la petreceri și la vreo câteva baruri, dar nu vorbisem niciodată cine ştie cât și nu era niciodată singură.

— Cred că ţi-a prins tare bine telefonul ăla la starea în care erai.

— Mi-a prins. Categoric. Dar o săptămână mai târziu, ea şi Morgan s-au împăcat. Ceea ce nu mi-a căzut prea bine. Dar nici cine ştie ce rău. Aveam şi eu prietenele mele. Dar da, am fost un pic dezamăgit. Ba, sincer să fiu, destul de tare.

A privit spre clădirea din faţă; la etajul întâi, de o sârmă improvizată, atârnau nişte aşternuturi, un şort de copil. Simţeai adierea caldă venind dinspre stradă.

A continuat.

— Şi, într-o zi, Morgan îmi zice - era după serviciu, era un pic cherchelit -, îmi zice „Prietena mea a fost îndrăgostită de tine cam o săptămână", şi a râs, de parcă toată povestea era o glumă bună. Şi am râs și eu.

— După asta am văzut-o pe Chloe de câteva ori; n-avea treabă, flirta de zor cu mine, dar era tot cu Morgan. De pildă, stăteam la bar şi simţeam o mână pe fund și, când mă întorceam, o vedeam pe blonda asta îndepărtându-se de mine. La un moment dat, l-am întrebat pe Morgan - l-am întrebat ce-ar zice dacă aş invita-o în oraş, iar el a zis „E-n regulă, n-am nici

o problemă. îmi place să mă culc cu ea, atâta tot". Doar că nu ăsta-i cuvântul pe care l-a folosit.

— Pun pariu.

— Dar am avut mare grijă să nu-i fac de-adevăratelea avansuri. Nu voiam să râdă Morgan de mine, zicând: „Eu nici măcar n-o vreau, şi tu nu eşti în stare nici să te dai la ea."

— Drăguţ.

— Aşa. S-a uitat din nou spre stradă, de parcă ar fi vrut să se adune, să stabilească nişte premise clare, care să pună în lumina adecvată noul capitol al povestirii. La sfârşitul săptămânii trecute, m-am dus într-un bar de pe Queen Street. Parcă eram în scena aia din Crimele din Mica Italie. Tocmai făcusem un duş şi mă spălasem pe cap, mă îmbrăcasem cu haine curate şi mă simţeam foarte bine. Şi m-am dus la bar, și-acolo cânta o melodie care chiar îmi plăcea şi am simţit că aş putea să obţin orice mi-aş dori pe lume. Şi-acolo am dat peste Chloe; venise în weekend. Stătea la o masă cu prietenele ei și au început toate să facă „Ooooo, Chloe, ia uite cine-i aici!".

— Aşa că m-am dus și am pupat-o pe obraz şi am zis: Bună, Chloe. Dar n-am rămas cu ele. M-am dus în capătul barului și am băut ceva singur. Peste puţin timp, ea a venit la mine; mi-a zis: „Hai să ieşim să fumăm o ţigară." Am ieşit afară; ne-am aşezat pe balustrada din faţa barului și am zis, aşa, din senin: Mi-ar plăcea foarte mult să te sărut.

— Şi ea a zis: Serios?

— Şi eu am zis: Da.

— La care ea a zis: Şi Morgan?

— Mă ocup eu de Morgan, am zis.

— Si el a aflat?

— I-am spus a doua zi. A zis... Jesse şi-a coborât glasul cu o octavă... Faceţi ce vreţi. Nu mă interesează. Dar în seara aia ne-am dus să bem o bere după serviciu şi s-a îmbătat criţă foarte repede și a zis: Te simţi nasol că te-ai cuplat cu Chloe, nu?

Dar a doua zi dimineaţă m-a sunat: ţi se strângea un pic inima și era şi un gest curajos din partea lui, şi a spus: Uite ce e, omule, mă simt un pic aiurea că eşti cu ea. Iar eu am zis: Da, şi eu la fel.

Şi-a aprins o ţigară și a ţinut-o după spătarul scaunului de lângă mine.

— Aşa poveste mai rar, am zis (rufele se legănau uşor în adierea vântului).

S-a lăsat pe spate, privind drept în faţa lui, imagi-nându-și Dumnezeu ştie ce, ore de Lamaze cu Chloe, un turneu cu Eminem.

— Crezi că Morgan și cu mine o să supravieţuim? Vreau să zic prietenia noastră. Tu şi Arthur Cramner aţi supravieţuit.

— Trebuie să fiu cinstit cu tine, Jesse. Femeile sunt un sport destul de sângeros.

— Cum aşa? a zis.

Voia să mai vorbească despre Chloe Stanton-McCabe. Mai erau multe amănunte pe care nu apucase, în graba lui, să mi le spună.

A fost o vară frumoasă pentru amândoi. Eu mi-am găsit de lucru ici și colo (mi se părea că începe să se coaguleze ceva), câteva apariţii la talk-show-uri, o deplasare la Halifax pentru o emisiune radiofonică despre cărţi, alt interviu cu David Cronenberg, un articol pentru o revistă de bărbaţi, pentru care a trebuit să ajung în Manhattan. Nu eram fix pe fix, cheltuiam mai mult decât câştigam, însă nu mai aveam sentimentul că mi se scurg banii printre degete, că peste cinci ani mă aşteaptă ceva trist, poate chiar tragic.

Şi apoi s-a întâmplat un lucru care mi s-a părut ca un punct la capătul unei propoziţii. M-a făcut să simt că perioada mea de ghinion a ajuns la final. In ochii cuiva din afară nu era cine ştie ce. Am fost invitat să scriu o cronică de film pentru un ziar naţional. Plăteau puţin, era vorba de un singur articol, dar - cum să explic asta - era ceva ce vrusesem dintotdeauna să fac. Uneori, lucrurile astea au o miză mult mai mare decât valoarea lor concretă, e ca atunci când un profesor universitar visează să ţină o conferinţă la Sorbona sau un actor îşi doreşte să joace cu Marlon Brando. (Poate că e un film groaznic. Nu prea contează.)

Jesse lucra în tura de seară. Era tot ajutor de bucătar, spăla și tăia legumele, spăla calmarul, însă uneori îl lăsau să se ocupe de grătar, activitate care avea aceeaşi atracţie disproporţionată ca și recenzia de film pentru mine. Lucrurile astea sunt consternant de arbitrare.

Tipii de la grătar sunt duri, foarte macho; le place să asude şi să înjure și să bea şi să lucreze la ore imposibile și să discute despre „pizdoance" și „trântorii ăia de şomeri". Acum, Jesse era unul dintre ei. Când i se termina tura -momentul lui preferat -, îi plăcea să mai zăbovească în hainele albe de bucătar, să fumeze și să treacă în revistă evenimentele serii, vorbind despre cum au fost loviţi tare imediat după ora nouă (mulţi clienţi sosiţi odată),

cum au pus o chelneriţă pe „banca de pedeapsă" (i-au întârziat comenzile). Nu te pui niciodată cu băieţii de la bucătărie.

In bucătărie era o atmosferă ciudată, de mistocăreală pseudo-gay - în toate bucătăriile e la fel, mi-a zis -, tipii se fac unii pe alţii poponari, vorbesc despre cine și-o ia la buci etc. etc. Singurul apelativ pe care nu-l puteai da cuiva era cel de „găozar". Asta era ceva serios - o adevărată insultă.

îi plăcea când Chloe, această Marilyn Monroe cu belciug în nas, venea să-l ia de la serviciu. Toţi băieţii din jur deveneau atenţi.

— îţi place de ea? m-a întrebat într-o seară, cu faţa foarte aproape de-a mea.

— Da, am zis.

— Ai ezitat.

— Ba nu, deloc. Mi se pare extraordinară.

— Serios?

— Serios.

O clipă de gândire.

— Dacă s-ar despărţi de mine, ai mai zice asta?

— Ţi-aş ţine partea.

— Cum adică?

— Adică ţi-aş spune orice e nevoie să-ţi spun ca să te simţi mai bine.

Pauză.

— Crezi că o să se despartă de mine?

— Dumnezeule, Jesse.

Continuam să ne uităm la filme, însă nu ca înainte. Poate de două ori pe săptămână, uneori mai puţin. Mă simţeam de parcă lumea se străduia să ne dea pe amândoi afară din living și aveam sentimentul că un lucru preţios se apropie de încheierea sa firească. Fin de jeu. Linia de finiş.

I-am prezentat lui Jesse un nou ciclu de filme, Comori îngropate.

I-am pus Cine ştie câştigă1 de Robert Redford (1994), care e tot mai bun și mai plin de sensuri cu fiecare nouă vizionare. E povestea unui profesor universitar chipeş şi fermecător, Charles Van Doren (Ralph Fiennes), care se trezeşte implicat în scandalul emisiunilor de jocuri și concursuri din anii '50, în care, după cum s-a dovedit ulterior, concurenţii primeau răspunsurile dinainte. Asemeni aranjamentelor de la Campionatul Mondial din 1919, a fost un pumnal împlântat în inima naivului, dar

1. Quiz Show.

încrezătorului public american. Gândul că unul dintre băieţii săi de aur - și fiu al unui cărturar strălucit, Mark Van Doren (jucat de marele Paul Scofield) - poate fi părtaş la asa ceva a făcut ca rana să fie și mai dureroasă.

Ca și Marele Gatsby, Cine ştie câştigă te introduce într-o lume lunecoasă din punct de vedere moral, însă o face atât de frumos, încât înţelegi ce-i ademeneşte pe oameni acolo și de ce aleg să rămână. I-am atras atenţia lui Jesse asupra extraordinarei relaţii dintre Rob Morrow, care-l joacă pe anchetatorul din partea congresului SUA, şi Ralph Fiennes, care spune o dată da la ceva la care ar fi trebuit să spună nu.

Cele mai bune momente de actorie din film, cele mai puternice, sunt oferite de privirea lui Ralph Fiennes. (In unele scene, pare chiar să aibă un machiaj suplimentar.) L-am îndemnat pe Jesse să fie atent la un schimb de replici în care cineva îl întreabă pe Fiennes cum s-ar descurca „Onorabilul Abe Lincoln" la o emisiune TV de jocuri și concursuri. Priviţi ce face Fiennes cu ochii. Priviţi cum și-i mişcă întruna când vorbeşte cu Rob Morrow: zici că se joacă de-a cucu-bau; se uită la tânărul din faţa lui de parcă şi-ar spune încetişor sieşi: Oare cât de mult ştie? Oare cât de mult ştie?

E o secvenţă în care cei doi joacă pocher: Fiennes pariază, iar Morrow spune: „Ştiu că minţi." Parcă auzi bătăile inimii lui Fiennes când îi răspunde, aproape sugrumat de paranoia: „Blufezi. Cuvântul corect e blufezi." Iţi aminteşte de Raskolnikov din Crimă și pedeapsă a lui Dostoievski.

— Ţi-e dor vreodată de televiziune? m-a întrebat Jesse când s-a terminat filmul.

— Uneori, am zis.

I-am explicat că mi-e dor de banii de-atunci, dar cel mai mult îmi lipsesc conversaţiile total superficiale, de treizeci de secunde, din fiecare emisiune, cu cele vreo zece persoane, oameni pe care abia dacă-i cunoşteam. Chestia asta îţi face ziua un pic mai specială, am zis, fie că o crezi, fie că nu.

— Dar regreţi, efectiv, că nu mai eşti la televizor?

— Nu, asta nu regret deloc. Tu?

— Dacă regret că taică-miu nu mai e la televizor? Nu, nu regret. Nici măcar nu mă gândesc la asta.

Si s-a ridicat și a urcat în camera lui, iar ţinuta lui, firescul mişcărilor - cel puţin pe moment - nu mai erau cele ale unui adolescent.

Şi alte Comori îngropate. Ca și cum ai mânca plăcintă cu cremă de banane direct din frigider. (Nu te mai oboseşti să-ţi iei o farfurie.) Ultima misiune1 (1973).

— Iată cinci motive, am zis, pentru care îl iubim pe Jack Nicholson.

1. Fiindcă, aşa cum zice el: „Nu e greu să ajungi în vârf. Greu e să rămâi acolo, sus." Jack face film de patruzeci și cinci de ani. Nimeni nu poate să fie „pur și simplu norocos" sau să se prefacă atâta timp. Trebuie să fii ieşit din comun.

2. Îmi place că Jack Nicholson joacă rolul unui detectiv - în cea mai mare parte a filmului Cartierul chinezesc2 (1974) - cu un bandaj pe nas.

NS

1. The Last Detail, regia Hal Ashby.

2. Cbinatown, regia Roman Polanski.

3. Îmi place momentul ăla din Strălucirea când Jack îşi surprinde soţia citindu-i paginile demente din roman şi o întreabă: Ce părere ai?

4. Îmi place faptul că Jack a aşteptat până la cincizeci de ani ca să se apuce de golf.

5. Îmi place când Jack îşi trânteşte pistolul pe tejgheaua barului din Ultima misiune şi zice: „Eu sunt nenorocita aia de pază de coastă!"

Unii sunt de părere că cea mai bună performanţă actoricească a lui Nicholson e cea din Ultima misiune. îl joacă pe „Belea mare" Buddusky, un marinar de meserie, care fumează trabuc și proferează obscenităţi non-stop - un tip căruia îi sare foarte uşor ţandăra - şi care vrea să mai câştige un ban escortând un puşti prin ţară, către locul de detenţie. Jack vrea să-l scoată în oraş, să-l îmbete și să-i facă cinste cu o partidă de sex înainte de a-și începe executarea pedepsei.

La premiera filmului, Roger Ebert a scris că „Nicholson creează un personaj atât de complet și de complex, încât nu ne mai gândim la film, ci ne uităm doar să vedem ce mai face în continuare." Există filme care transformă înjurăturile în artă pură. Vă mai amintiţi sergentul artile-rist din Platoşa de metal1? Ca şi ouăle, cuvântul care începe cu/poate fi folosit în nenumărate variaţiuni, iar în Ultima misiune auzi foarte multe dintre ele. Directorii studiourilor au vrut să tempereze cât de cât scenariul înainte de filmare. Au fost îngroziţi de numărul mare de înjurături și ştiau, şi nu se

înşelau deloc, că Jack Nicholson o să le scuipe cu o plăcere dementă. Unul dintre directorii

NS

1. Full Metal Jacket, regia Stanley Kubrick.

executivi de la Columbia îşi aminteşte: „în primele şapte minute, se spunea fuck de trei sute patruzeci și două de ori. La Columbia nu puteam avea genul ăsta de limbaj." RobertTowne (Cbinatowri), care a scris scenariul, povestea: „La Columbia, dacă personajele făceau dragoste, trebuiau filmate de la trei sute de metri. însă filmele începeau să se deschidă către viaţă, iar asta era o ocazie de a-i înfăţişa pe marinari vorbind ca în realitate. Şeful studioului m-a rugat să iau loc și mi-a zis: «Bob, nu crezi că douăzeci de morţii mâ-sii sunt mai eficiente decât patruzeci de morţii mă-siih Am zis nu, că aşa vorbeşte lumea când nu are forţa de a reacţiona. înjură ca la uşa cortului." Towne nu s-a lăsat. Nicholson l-a susţinut - şi, având în vedere că Jack era cea mai mare vedetă a momentului, situaţia s-a tranşat rapid.

E riscant să alegi filme pentru altcineva. într-un fel, e o acţiune care dezvăluie la fel de multe despre tine ca atunci când scrii o scrisoare. Arată cum gândeşti, ce te emoţionează, și câteodată arată chiar și cum crezi că te vede lumea. Aşa că, atunci când recomanzi fără ezitare un film unui prieten, când îi spui „Vai, e o bijuterie - o să-ţi placă la nebunie", te ia cu rău la stomac când amicul îl vede ziua următoare și zice uşor încruntat: „Asta ţi se pare ţie distractiv?

îmi aduc amine că odată i-am recomandat Ishtar unei femei care-mi plăcea, ca data viitoare când ne-am văzut să mă săgeteze cu privirea aia sugestivă. A, spunea privirea ei, deci din ăştia mi-eşti.

Aşa că, în timp, am învăţat să-mi ţin pliscul în centrele de închirieri, unde ard câteodată de dorinţa de a-i avertiza pe necunoscuţi, unde îmi vine să le smulg filmul din mână și să-i asigur că celălalt film, cel de dincolo, e o alegere mai bună. Ce-i drept e drept, am și câteva succese notabile, filme pe care le-am recomandat și care niciodată, absolut niciodată, nu s-au întors împotriva mea să mă muşte. The Late Show1 (1977) e unul dintre ele. Asta a fost următoarea mea alegere.

E o poveste poliţistă simplă, despre un detectiv particular cam decrepit (Art Carney) și o tânără cam sărită de pe fix, cu puteri paranormale (LilyTomlin), care se trezesc prinşi în păienjenişul unor crime din Los Angeles. Deşi filmul are treizeci de ani, se pare că aproape nimeni nu l-a

văzut. Insă atunci când îl văd, cel puţin cei pe care i-am bătut la cap, cu toţii sunt foarte plăcut surprinşi și recunoscători. Cred că, în unele cazuri, chiar i-a făcut pe unii să mă vadă cu alţi ochi.

Când pregăteam The Late Show pentru Jesse, am dat peste cronica originală a lui Pauline Kael din The New Yorker. îi plăcuse, dar nu ştia unde să-l încadreze. „Nu e chiar un film poliţist, scria ea. E un film unicat - un poem de dragoste și ură despre imoralitate."

The Friends ofEddie Coyle2 a ieşit pe ecrane şi a dispărut rapid în 1973. Nici azi nu se găseşte în centrele de închiriat3, nici măcar în micile prăvălii de specialitate în care poţi da peste filme de groază din Finlanda. A fost regizat de Peter Yates {Inspectorul Bullitt), însă motivul principal pentru care trebuie văzut e Robert Mitchum,

NS

1. Aprox. Spectacolul de seară, film de Robert Benton.

2. Regia Peter Yates, 1973.

3. Din 2009 e disponibil pe DVD.

un vrăjitor cu privirea adormită, care-l joacă pe escrocul de duzină Eddie Coyle. Fiecare dintre noi cunoaştem pe cineva ca Eddie, un tip născut pentru a lua doar decizii greşite. Unchiul Vanea recidivist.

Pe măsură ce trece timpul, Robert Mitchum pare să devină tot mai bun - pieptul acela bombat, glasul profund, felul în care se strecoară printr-un film cu agilitatea unei feline, dispărând în mulţimea de la o petrecere. Avea atâta talent și totuşi, în mod ciudat, simţea o mare plăcere să şi-l nege. „Uite cum e. Am trei expresii, zicea, mă uit la stânga, mă uit la dreapta și mă uit drept în faţă." Charles Laughton, care i-a fost regizor în Noaptea vânătorului1 (1955), zicea că toată atitudinea lui posacă gen „Mă doare-n cot, scumpete" era jucată. Robert Mitchum, spunea el, era cult, manierat, amabil, un bărbat care ştia să vorbească și ar fi fost cel mai bun Macbeth dintre toţi actorii în viaţă. Mitchum spunea altfel: „Singura diferenţă dintre mine și colegii mei actori e că eu am petrecut mai mult timp la pârnaie."

Şi totuşi, în timp ce vizionam aceste filme, aveam uneori impresia că Jesse stă să le vadă cu mine mai mult din obligaţie. La o jumătate de oră după ce începuse Amintiri la hotelul Stardust2 (1980) de Woody Allen, mi-am dat seama din atitudinea lui, din faptul sugestiv că se tot lăsa într-un cot, că filmul îl plictiseşte, şi am început să bănuiesc că se uită la el pentru mine, ca să nu-l văd singur.

— Ghici cine a fost operatorul de la Stardust, am zis.

— Cine?

NS

1. Night ofthe Hunter.

2. Stardust Memories.

— Prinţul întunericului.

— Gordon Willis?

— Cel care a filmat și Nasul.

— Şi cel care a filmat Klute1, a zis el absent. După o pauză diplomatică, am spus cu blândeţe:

— Nu cred că el a filmat Klute.

— Ba da, el. Am zis:

— Pun pariu cu tine pe cinci dolari că nu Gordon Willis a filmat Klute.

Nu e genul care face mare tam-tam când câştigă și, când şi-a ridicat fundul de pe canapea ca să-şi bage banii în buzunarul de la spate, nu s-a umflat în pene şi nu m-a privit în ochi.

— întotdeauna am fost convins că Michael Ballhaus a filmat Klute, am zis pierit.

— Cred că ştiu şi de ce, a spus el. Poate te gândeşti la primele filme ale lui Fassbinder. Imaginea e un pic granulată.

M-am uitat lung la el, până când a ridicat privirea.

— Ce? a zis.

Ştiind perfect „ce".

NS

1. Regia Alan J. Pakula, 1971.

CAPITOLUL 13

Toamna anului 2005. Chinatown. Chloe, care îşi schimbase specializarea şi acum studia administrarea afacerilor, s-a întors la facultatea din Kinston, Ontario. La scurt timp după asta, Jesse m-a anunţat că vrea să-şi dea demisia de la restaurant şi să plece în nord, să scrie muzică timp de o lună cu un prieten de-al lui, un chitarist pe care abia dacă-l cunoşteam. Tatăl tipului era un avocat specializat în showbiz şi avea o casă imensă pe Lake Couchiching. Şi o barcă. Puteau să stea acolo fără să dea bani pe chirie. Să se angajeze ca spălători de vase la un restaurant local. Ce părere aveam? Era mai mult o întrebare retorică - o ştiam amândoi. Am zis da, sigur.

Şi apoi a plecat, pur și simplu. M-am gândit: Ei, are nouăsprezece ani - asta-i viaţa. Măcar ştie că Michael Curtiz a filmat două finaluri pentru Casablanca în caz că primul, cel trist, nu iese cum trebuie. Asta o să-l ajute

acolo unde o să fie, în lumea largă. Nu poate nimeni să spună că mi-am trimis fiul în lume lipsit de apărare.

Pentru prima oară, camera albastră de la etajul al doilea din Chinatown era goală. Era ca și cum cineva luase tot aerul din casă. Insă pe urmă, cam prin a doua săptămână, a început să-mi placă. în bucătărie era curat, pe mânerul frigiderului nu mai erau pete de degete unsuroase, nimeni nu mai cobora tropăind scările la trei dimineaţa.

Mai suna din când în când acasă, mai mult din obligaţie: copacii erau golaşi, lacul era rece, dar slujba era OK; toate celelalte mergeau destul de bine. Scriau o groază de cântece. Noaptea stăteau întinşi în barcă, înveliţi într-o pătură, cu ochii la stele, iar prietenul lui cânta la chitară. Poate că el şi Joel (aşa îl chema pe chitarist) aveau să-şi ia un apartament când se întorceau în oraş. într-unui din weekendurile viitoare venea și Chloe.

Pe urmă, într-o zi (lumea de pe biciclete avea din nou mănuşi), a sunat telefonul și am auzit glasul lui Jesse. Tremura, ca un om care nu ştie pe ce lume e, ca atunci când îţi alunecă picioarele pe gheaţă.

— Tocmai am fost trimis la plimbare.

— De la slujbă?

— Nu. Chloe. Tocmai mi-a dat papucii.

Se certaseră la telefon (despre faptul că n-are nici un scop în viaţă, despre prietenii lui rataţi; „chelneri și personal auxiliar de aeroport", le spunea ea). Unul din ei a trântit telefonul în furcă. De obicei, ea suna înapoi. (Nu era prima dată când se întâmpla.) însă de data asta n-a mai fost asa.

Au trecut câteva zile. In cea de-a treia dimineaţă, o zi însorită de la ţară, cu frunze arămii, s-a trezit din somn cu certitudinea, la fel de clară de parc-ar fi văzut scena într-un film, că ea îşi găsise alt iubit.

— Aşa că am sunat-o pe mobil, a zis. Nu mi-a răspuns. Era ora opt dimineaţa.

Nu începe prea bine, m-am gândit. Dar n-am spus nimic.

A sunat-o în cursul zilei de la bucătăria restaurantului; i-a lăsat câteva mesaje. Tot timpul ăsta avea convingerea asta, certitudinea asta care creştea în el ca o pată de cerneală, că se întâmplă ceva foarte serios, că se află pe un teritoriu pe care nu s-a mai aflat niciodată.

într-un final, în seara aia, pe la ora zece, l-a sunat ea. în fundal, se auzeau zgomote. Muzică, glasuri înfundate. Unde era? într-un bar.

— Te-a sunat dintr-un bar? am zis.

A întrebat-o dacă s-a întâmplat ceva; abia dacă-și găsea vocea. Ca și cum ar fi vorbit cu o străină.

— Trebuie să vorbim despre nişte lucruri, a zis ea.

Nu se auzea prea bine ce spune. Nu era sigur, dar i

se păruse că ea acoperise telefonul cu mâna şi comandase barmanului un martini.

El n-a irosit timpul (întotdeauna m-a impresionat cu chestia asta) şi a abordat problema frontal. A zis:

— Te desparţi de mine?

— Da, a zis ea.

Apoi, el a făcut o greşeală. I-a închis telefonul în nas. A închis și a aşteptat ca ea să sune înapoi cu o voce plânsă. S-a plimbat nervos prin livingul casei, cu ochii la telefon. Adresându-i-se, cu voce tare. însă telefonul n-a sunat. A sunat-o el iar. A zis:

— Ce se întâmplă?

Atunci ea şi-a jucat rolul. Se gândise mult la asta, a spus. Nu se potriveau; ea era tânără, se ducea la facultate, era pe punctul de „a-și face un viitor strălucit, pe piaţa muncii". Clişeu după clişeu, toate rostite cu vocea aia nouă, de fată-pusă-pe-treabă; o mai auzise uneori vorbind aşa, când și când, însă acum nu-i mai venea s-o strângă de gât - îl făcea să-i fie frică de ea.

A zis:

— O să regreţi, Chloe.

— Poate, a replicat ea veselă.

— Atunci asta e - nu mai fac parte din viaţa ta.

— Şi ştii ce mi-a zis atunci, tată? A zis: Pa, Jesse. Mi-a spus numele, aproape şoptit. Pur și simplu mi-a sfâşiat inima când am auzit-o spunându-mi numele aşa, „Pa, Jesse."

Mai târziu în seara aia, prietenul lui Joel a venit de la tura lui de la restaurant. Jesse i-a povestit.

— Pe bune? a zis Joel.

A ascultat cam zece minute, şi-a înlocuit câteva corzi de la chitara acustică, după care şi-a pierdut interesul, sau cel puţin aşa a părut, și a vrut să vorbească despre altceva.

— Ai dormit vreun pic? am întrebat.

— Da, a zis, părând mirat de întrebarea mea.

îmi dădeam seama că vrea ceva de la mine, dar în acelaşi timp ştie că n-am ce să-i dau, decât o direcţie în care să-şi verse veninul care i se strânsese în corp în ultimele câteva zile.

În cele din urmă am spus (inutil):

— Aş vrea să te pot ajuta.

Atunci a început să vorbească. Nu-mi mai amintesc ce-a zis, nu e important, dar a vorbit pur şi simplu până când s-a descărcat.

— Poate ar trebui să vii acasă, am zis.

— Nu ştiu. Am zis:

— Pot să-ţi dau un sfat?

— Sigur.

— Nu te apuca să te droghezi și să bei până cazi lat.

Bea câteva beri. Ştiu că te simţi groaznic, dar dacă te faci varză, dimineaţă, când o să te trezeşti, o să crezi că eşti în iad.

— Deja cred asta.

— Crede-mă, am spus. Poate fi mult mai rău decât atât.

— Sper că încă mă iubeşti.

— Sigur că te iubesc. Pauză.

— Crezi că are alt iubit?

— N-am nici o idee, scumpule. Deşi n-aş prea crede, totuşi.

— Cum asa?

— Cum asa ce?

— Cum adică n-ai prea crede că are alt iubit?

— Ar fi mult prea din scurt, atâta tot.

— Dar arată demenţial. Primeşte întruna avansuri de la tipi.

— Asta nu înseamnă că-i și ia acasă.

Imediat ce am rostit aceste cuvinte, le-am regretat. Deschideau cortina spre un ecran cu imagini proaspete, însă în mintea lui se născuseră deja alte gânduri.

— Ştii de ce mă tem? a zis.

— Da, ştiu.

— Nu, a spus el, de ce mă tem cu adevărat. Mă tem c-o să se culce cu Morgan.

— Nu cred că o să se întâmple asta, am zis.

— De ce nu?

— Pare că a cam terminat cu el.

— Nu m-ar deranja atât de mult dacă ar fi vorba de altcineva.

N-am zis nimic.

— Dar m-aş simţi nasol de tot dacă ar fi Morgan.

A urmat o pauză lungă. îl vedeam, casa aia de la ţară, lacul pustiu, copacii goi, o cioară croncănind în pădure.

— Poate ar trebui să vii acasă.

Altă pauză lungă, de om rămas pe gânduri, în timpul căreia simţeam că-și imaginează lucruri îngrozitoare. A spus:

— Putem să mai vorbim?

— Sigur, am zis. Am toată ziua la dispoziţie.

Uneori, când suna telefonul târziu în noapte, şovăiam o clipă. Mă întrebam dacă sunt în stare să fac faţă, să asist la agonia lui, imposibil de alinat. Câteodată mă gândeam: n-o să răspund. O s-o fac mâine. însă pe urmă îmi aminteam de Paula Moors și de acele dimineţi înfricoşătoare de iarnă când mă trezeam prea devreme şi întreaga zi îngrozitoare mi se căsca drept în faţă.

— îţi aminteşti că mi-ai spus că erau momente când Chloe te plictisea? i-am zis într-o noapte la telefon.

— Ce-am zis?

— Ai zis că ţi-e teamă să mergi cu avionul cu ea, fiindcă s-ar putea să te plictisească de moarte. Mi-ai spus că uneori îţi ţineai telefonul departe de ureche, fiindcă nu mai puteai să-i asculţi blabla-ul de femeie de carieră.

— Nu-mi amintesc să fi simţit vreodată asta.

— Ba da. Asta-i adevărul relaţiei voastre.

Pauză lungă.

— Crezi că e pueril din partea mea să vorbesc cu tatăl meu despre asta? Nu pot să discut cu prietenii mei. Îmi spun numai prostii - nu intenţionat, dar mi-e teamă să nu-mi spună ceva care chiar să mă rănească. Ştii ce zic, nu?

— Absolut.

O vagă schimbare de ton, ca un om care îşi mărturiseşte, în cele din urmă, crima.

— Am sunat-o.

— Şi?

— Am întrebat-o.

— A fost foarte curajos din partea ta.

— A zis că nu.

— Nu ce?

— Nu, nu se culcă cu altcineva, dar că, dac-ar face-o, nu e treaba mea.

Am zis:

— Cam urât din partea ei să spună asta.

— Nu e treaba mea? Acum câteva zile eram împreună, și acum nu e treaba mea?

— Dar ce-ai... M-am oprit. Ce crede ea că ai făcut de s-a ofuscat asa?

— Morgan o trata ca pe un gunoi. O înşela pe toate drumurile.

— Serios?

— Da.

— Dar tu ce-ai făcut, Jesse?

— Crezi că o să mai am vreodată o iubită aşa de frumoasă ca ea?

Şi a ţinut-o tot aşa. în toamna aia aveam alte griji, ale mele: nevastă-mea, un articol extins despre Flaubert, ţiglele de pe acoperiş care se desprindeau, altă cronică de film pentru „ziarul ăla", o chiriaşă la subsol care nu-și putea plăti chiria la timp, un molar care avea nevoie de coroană (asigurarea Tinei nu acoperea decât jumătate din costuri), însă în spaimele sexuale ale lui Jesse era ceva ce nu-mi dădea pace.

CAPITOLUL 14

Lumea zicea: „O să fie bine. Aşa e viaţa; ni se întâmplă tuturor"; dar eu ştiam filmele alea pe care le rulezi în minte în toiul nopţii - ştiam că te pot înnebuni de durere.

Şi era ciudat că, tocmai când începusem să mă obişnuiesc cu gândul că a plecat, că a fost proiectat în lume de forţa vieţii înseşi, care merge mereu mai departe, acum, într-un fel, se întorsese. Şi nu voiam să fie aşa. Aş fi fost mult mai fericit să fiu ultimul de pe lista lui de cunoştinţe - tatăl cu care iei masa când toţi amicii tăi sunt ocupaţi.

A venit acasă peste câteva săptămâni, pe o vreme rece, cu vântul sunând în susul și-n josul străzii noastre ca un balaur; aştepta să ieşi din casă şi, exact în clipa când erai deja prea departe ca să te mai întorci, te înşfăca de guler şi te plesnea puternic peste faţă. îmi amintesc foarte bine acele prime zile: Jesse într-un scaun de răchită de-afară, privind undeva în gol, mutând de colo, colo aceeaşi mobilă prăpădită în minte, încercând să găsească un aranjament care să facă totul mai puţin cumplit, o cale de a ieşi cumva din acea situaţie care acum i se părea inacceptabilă.

Am stat cu el afară pe verandă. Cerul gri-ciment, de parcă era o prelungire a străzii, de parcă cele două s-ar fi întâlnit undeva departe, la orizont. I-am spus toate poveştile amoroase oribile care mi se întâmplaseră

vreodată; Daphne, în clasa a opta (prima fată care mă făcuse să plâng), Barbara, la liceu (se despărţise de mine în roata Ferris), Raissa, la facultate („Te-am iubit, scumpule, chiar te-am iubit!") - de şase ori fusesem înjunghiat de la doi paşi.

I-am spus aceste poveşti cu încântare şi zel, pentru că le supravieţuisem. Nu numai că le supravieţuisem, dar acum mă amuza să vorbesc despre ele, despre oroarea lor, despre „deznădejdea acelor clipe".

l-am spus aceste poveşti pentru că - și asta am tot încercat să-i bag în tărtăcuţă - voiam să priceapă că nici una dintre păpuşile astea dotate cu cuţit de spart gheaţa, fetele şi femeile astea care mă făcuseră să plâng şi să mă zvârcolesc ca o râmă sub lupă, la amiază, nu era o persoană cu care trebuia să rămân.

— Au avut dreptate, Jesse. Până la urmă, au avut dreptate să mă părăsească. Nu eram bărbatul potrivit pentru ele.

— Tată, crezi că Chloe a făcut bine că m-a părăsit?

Greşeală. Nu luasem în calcul posibilitatea ca maşina să vireze în direcţia asta.

Uneori mă asculta ca un om care respiră printr-un tub sub apă, de parcă însăşi supravieţuirea sa depinde de povestea pe care o ascultă, de oxigenul pe care i-l dădea ea. Alteori - și trebuia să fiu foarte atent -, istorisirile mele îi puteau stârni fantezii îngrozitoare.

Era ca și cum ar fi avut cioburi de sticlă sub tălpi; nu se mai putea gândi la nimic altceva. „îmi pare rău că te tot bat la cap cu chestia asta", zicea, după care reîncepea.

Ceea ce nu i-am spus e că, după toate probabilităţile, avea să fie mai rău, mult mai rău, înainte să fie bine, înainte să ajungă în zona aceea dulce a prezentului, când te trezeşti într-o zi gândindu-te, Hmm, am o băşică la călcâi. Ia să mă uit. Ei, da, chiar asa e. Ce minune, să te afli într-un asemenea paradis! Cine-ar fi crezut?

Trebuia să am grijă cu filmele pe care le alegeam. Dar, chiar și atunci, chiar și când alegeam ceva fără nici o legătură cu sexul sau cu trădarea (din păcate, nu prea sunt multe asemenea filme), îmi dădeam seama că foloseşte ecranul ca pe un fel de trambulină pentru închipuirile lui bolnave, că, fixându-şi privirea asupra acelui punct, mă poate păcăli, făcându-mă să cred că urmăreşte ce se întâmplă când adevărul era că gândurile îi răscoleau mintea aşa cum răscoleşte un spărgător de locuinţe o casă. Uneori îl auzeam cum geme de durere la câte o nouă descoperire.

— S-a-ntâmplat ceva? ziceam, îşi mişca trupul înalt pe canapea.

— Nu, nimic.

îi dădeam o nouă porţie de Comori îngropate, aşa cum îi dai unui copil desertul înainte de felul principal. Orice, pentru a-i distrage atenţia de la propria imaginaţie care-i lăsa numai răni. Orice care să-l facă să râdă.

I-am pus Ishtar. Am încasat-o la greu pentru filmul ăsta, dar continui să-l recomand. Nimeni nu neagă faptul că povestea începe să scârţâie când cei doi muzicieni rataţi, Warren Beatty şi Dustin Hoffman, ajung în regatul Ishtar din deşert și se trezesc amestecaţi în politica locală. Dar înainte şi după acest moment există scene care sunt adevărate bijuterii comice, cu Warren şi Dustin cântând cât îi ţin bojocii, cu bandane pe cap, și dansând two-step. Divin. Ishtar e un film plăcut, însă nu perfect, care a fost sugrumat de la naştere cu propriu-i cordon ombilical de o presă agasată de faptul că Warren are atâtea iubite frumoase.

Dar, cu toate astea, nu i-a prea fost de folos lui Jesse. Aş fi putut la fel de bine să-i arăt un documentar despre o fabrică de cuie.

în următoarele câteva săptămâni am vizionat o groază de Comori îngropate. îl simţeam pe Jesse agitat pe canapea lângă mine; parcă se făcuse mic, ca un animal care aşteaptă în întuneric. Uneori opream filmul. îl întrebam:

— Vrei să-l las să meargă?

— Sigur, zicea el, ieşind din transă.

Există o poveste despre Elmore Leonard care mi-a plăcut întotdeauna. în anii '50, era copywriter la Chevrolet. Ca să inventeze un slogan care să atragă atenţia pentru linia lor de camioane de jumătate de tonă, Leonard s-a dus pe teren să le pună întrebări tipilor care le conduceau. Un ins a zis: „Nu reuşeşti să-i vii de hac măgăoaiei, orice-ai face. Te saturi să te uiţi la ea, asa că-ti iei alta."

Directorii de la Chevy au râs când Leonard le-a prezentat ideea, dar au zis nu, mersi; nu era chiar ce-şi doreau ei să pună pe panourile din toată ţara. însă era exact genul de replică ce avea să apară în romanele lui Leonard peste zece ani, când a început să scrie cărţi poliţiste. Dădea sentimentul firescului, fără să fie ceva banal.

Vă mai amintiţi scena asta din romanul Get Shorty1 al lui Elmore Leonard din 1990? Lui Chili Palmer i se fură haina scumpă într-un restaurant; și Chili nu zice: „Hei, unde mi-e haina? - am dat patru sute de dolari pe ea." Nu, nu. în loc de asta, îl ia pe proprietar deo-parte și-i spune:

„Vezi undeva o geacă neagră de piele, scurtă, cu revere ca de sacou? Nu vezi, îmi datorezi trei sute şaptezeci şi nouă de dolari." E o mostră de dialog Elmore Leonard de cea mai bună calitate. Amuzant şi în stilul lui.

Sau ce ziceţi de fragmentul ăsta din thrillerul lui din 1995, RidingtheRap. Raylan Givens, şeful unei secţii de poliţie, tocmai dă peste doi tâlhari care fură o maşină, fără să ştie că sunt văzuţi. Leonard descrie ce urmează în

NS

1. Romanul după care s-a făcut filmul Un mafiot la Hollywood, 1995, regia Barry Sonnenfeld.

felul următor: „Raylan a pus puşca pe cei doi indivizi... şi a făcut ceva ce orice om al legii ştia că-i garantează atenţia şi respectul. A armat puşca din două mişcări şi acel sunet metalic şi aspru a reuşit, mult mai bine decât dac-ar fi suflat într-un fluier, să-i facă pe cei doi să se întoarcă şi să afle că distracţia s-a terminat."

Au fost multe ecranizări ale romanelor lui Elmore Leonard. Hombre1 din 1967, cu Paul Newman, Mister Majestyc2 (1974), SticP cu Burt Reynolds, din 1985, Şantaj4 (1986). Cel mai adesea, aceste filme timpurii nu puneau prea mare preţ pe umorul negru şi pălăvrăgeala uimitor de originală care caracterizează romanele lui Leonard. A fost nevoie de o generaţie de noi regizori tineri care să priceapă aşa cum trebuie aceste lucruri. Quentin Tarantino a făcut un film foarte drăguţ, chiar dacă un pic cam lung, intitulat Jackie Brown (1997); Un mafiot la Hollywood A prins şi el tonul scriiturii lui Elmore Leonard; merită de asemenea amintit în trecere că John Tra-volta, vedeta filmului, a fost cel care a insistat ca în film să se folosească dialogul din roman.

Şi apoi, în 1998, a apărut Pasiune periculoasă^', al regizorului Steven Soderbergh, cu George Clooney şi Jenni-fer Lopez. Criticilor le-a plăcut, însă lumea n-a cumpărat bilete şi - aceeaşi tristă poveste - a fost uitat rapid. Mare păcat, pentru că era unul dintre cele mai bune filme ale

NS

1. Film de Martin Ritt.

2. Mr. Majestyk, regia Richard Fleischer.

3. Regia Burt Reynolds.

4. 52 Pick-Up, regia John Frankenheimer.

5. Outofsight.

acelui an. E un exemplu clasic de Comoară îngropată, şi de-asta l-am ales pentru Jesse.

înainte să-i dăm drumul, i-am zis să fie atent la un actor din film, Steve Zahn. Joacă un soi de ratat drogat pe nume Glenn. Nu ştiu dacă chiar le fură filmul lui Jennifer Lopez şi George Clooney, dar e pe-aproape. Iată un actor necunoscut, absolvent de Harvard, apropo, care nici măcar n-a putut să dea probă pentru film, a trebuit să-şi facă drept probă un material video propriu şi să-l trimită regizorului. Soderberg s-a uitat cincisprezece secunde la casetă şi a zis: „Iată-l pe omul nostru."

Din nou, nu ştiu cât a văzut efectiv Jesse din film. Părea că ba e atent la poveste, ba nu e, și cred că a fost uşurat când s-a terminat; a şters-o cam repede pe scări în sus.

Şi apoi am dat lovitura: un film atât de bun, care i-a dat un şut atât de puternic în fund, că pentru câteva ore a părut să uite complet de Chloe.

Cu ani în urmă, trecând pe Yonge Street din Toronto într-o zi de vară, am dat peste un vechi prieten. Nu ne mai văzuserăm de multă vreme şi am hotărât să mergem la un film chiar atunci, ceea ce-i modul cel mai potrivit de-a merge la film. Ne-am uitat la un cinematograf din apropiere, rulau şase filme. „Trebuie neapărat să-l vezi pe ăsta, a zis prietenul meu. E musai."

Aşa că l-am văzut. Iubire adevărată1 (1993) e un film aproape imposibil de văzut. O delicatesă pe care ar trebui să n-o vezi decât de două ori pe an. Quentin Tarantino a scris acest scenariu despre cocaină, crimă și dragoste

NS

1. True Romância, regia Tony Scott.

înflăcărată la douăzeci și cinci de ani. Era primul lui scenariu. Cinci ani s-a chinuit să-l vândă -fără nici un succes. Avea un fel de prospeţime pe care şefii studiourilor au văzut-o ca pe un semn că „nu e în regulă". Abia când a făcut Reservoir Dogs (1992), când a început „să se audă" de el, regizorul britanic Tony Scott a preluat proiectul.

Iubire adevărată conţine o întâlnire de opt sau nouă minute între Dennis Hopper şi Christopher Walken — după mine, cea mai autonomă secvenţă de film. (Ştiu că nu poţi spune asta decât o dată şi mi-am păstrat verdictul pentru acest moment.) E uluitor să vezi ce pot face nişte actori buni atunci când au sub picioare „arhitectura" unui dialog superb. Le simţi din plin plăcerea de a lucra unul cu celălalt. Se prezintă în toată splendoarea lor. Cum stăteam în sala cufundată în întuneric, în clipa în care a început scena,

când Christopher Walken anunţă „Eu sunt Antihristul", prietenul meu s-a aplecat spre mine și a şoptit: „Acum să vezi."

In film există și alte momente savuroase: un Gary Oldman cabotin, în chip de traficant de droguri, cu codiţe afro; iată un om atât de obişnuit cu violenţa, că e în stare, cum a remarcat Jesse, „să mănânce cu beţigaşe mâncare chinezească doar cu câteva secunde înainte de o confruntare sângeroasă". Mai e apoi Brad Pitt în rolul unui drogat californian, Val Kilmer ca stafia lui Elvis Presley - şi cu asta nu s-a terminat.

I-am spus lui Jesse să fie atent la declaraţia de dragoste de la finalul filmului, când Christian Slater şi Patricia Arquette se învârtesc pe o plajă mexicană, soarele apune pe un fundal auriu strălucitor, cu nori roşii ca sângele, iar vocea ei spune: „Eşti atât de mişto, eşti atât de mişto, eşti atât de mişto."

Ultima scenă l-a făcut să se simtă bine. I-a dat un elan vital bine-venit, de parcă l-ar fi încredinţat că undeva în lumea largă există o fată frumoasă care o să-lgăsească într-o seară pe scenă, atacând cu graţie un pasaj descendent, exact în momentul când cântă melodia potrivită: „Eşti atât de mişto."

Mai târziu, stăteam înfofoliţi pe verandă, iar prima zăpadă cădea în sclipiri scânteietoare ce se evaporau când atingeau pământul.

— Nu mi-a plăcut niciodată să mă uit la filme cu Chloe, a zis Jesse. Ii uram comentariile.

— Nu poţi să fii cu o femeie cu care nu te poţi duce la film, am spus (parcă eram bunicul Walton). Şi ce fel de chestii zicea?

S-a uitat o clipă cum ninge; în lumina felinarelor, privirea lui părea foarte strălucitoare, ca sticla.

— Prostii. încerca să mă provoace. Făcea parte din imaginea ei de femeie de carieră.

— Mi se pare destul de obositor.

— Şi este, când încerci să vezi un film care chiar îţi place. N-ai nevoie de cineva care încearcă să fie „interesant". Vrei să-i placă și persoanei cu care eşti. Ştii ce mi-a zis odată? A zis că Lolita1 lui Stanley Kubrick e mai bun decât filmul lui Adrian Lyne. A scuturat din cap şi s-a aplecat în faţă. Preţ de o secundă, a părut un soldat tânăr. Nu are cum să fie aşa, a continuat. Lolita2 lui Adrian Lyne e o capodoperă.

NS

1. Film din 1962.

2. Film din 1997.

— Este.

A zis:

— I-am pus Naşul. Dar, chiar înainte să începem, i-am spus: Nu prea am chef să te aud făcând observaţii la filmul ăsta, OK?

— Si ea ce-a zis?

— A zis că sunt prea „dictatorial". Că are dreptul să aibă și ea o opinie.

— Si tu ce-ai zis?

— Ba nu, despre Naşul n-ai voie să ai.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Bănuiesc că ne-am certat, a zis obosit. (Toate gândurile duc la Roma.) Părea că începuse să ningă mai tare; fulgii se învârteau şi se răsuceau pe lângă felinare; îi vedeai lângă farurile maşinilor de pe stradă. Nu voiam decât să-i placă și ei. Atâta tot.

— Nu ştiu, Jesse - mie unul nu mi se pare o poveste de dragoste de invidiat. Nu poţi să mergi cu ea la film fiindcă te sâcâie; nu poţi să faci o plimbare cu ea fiindcă te plictiseşte.

A clătinat din cap.

— Ciudat, a zis o clipă mai târziu, acum nu-mi mai amintesc nimic din toate astea. Nu-mi mai amintesc decât ce bine ne-am simţit.

A ieşit şi soţia mea pe verandă; s-a aprins lumina. S-a auzit scârţâitul scaunelor de lemn pe duşumea. Conversaţia s-a oprit, apoi a reînceput. Ea a simţit că nu e cazul să plece. După un timp i-am lăsat singuri. Mă gândeam că-i poate spune unele lucruri care să-l facă să se simtă mai bine. Tina mea fusese o mare petrecăreaţă la vremea ei, când era la facultate. Ştiam că ştie ea cum să-l facă să uite povestea aia cu Morgan, dar aveam senzaţia că ar fi bine să nu fiu prezent când îi va spune anecdota cu pricina. La un moment dat am privit pe fereastra din living; stăteau destul de aproape unul de altul. Ea vorbea, el asculta; apoi, spre uimirea mea, am auzit ceva ce nu mă aşteptam; hohote de râs - râdeau amândoi.

Incet-încet, și-au făcut un soi de ritual din a se retrage doar ei la sfârşitul zilei la o ţigară și o discuţie. Nu mă amestecam niciodată; era ceva privat şi mă liniştea să ştiu că Jesse are în apropiere o femeie mai matură (cu o experienţă de-ţi lua piuitul) cu care să vorbească. Bănuiam că îi spune lucruri pe care probabil că eu nu le ştiam despre „anii când îşi făcuse de cap", cum îi numea ea. Nu i-am întrebat niciodată despre ce vorbeau. E bine ca unele usi să rămână închise.

Văd, după cartonaşele mele galbene, că mă gândisem să-i mai pun o dată O viaţă minunată, dar, temându-mă ca nu cumva s-o vadă pe Chloe în rolul Donnei Reed, m-am răzgândit în ultima secundă și i-am pus, în schimb, Suflu la inimă1 (1971). Nu mă prea trăgea aţa să-i pun un film de artă franţuzesc - ştiam că preferă ceva distractiv -, dar era vorba de un film atât de bun, încât m-am gândit că merită să fac o încercare.

Ca și Cele patru sute de lovituri, filmul lui Louis Malle Suflu la inimă e despre adolescenţă, despre ciudata stângăcie, despre extravagant de bogata viaţă interioară pe care o au băieţii la începutul maturizării lor. E o perioadă de extremă vulnerabilitate, la care scriitorilor le place

mereu să se întoarcă - pentru că, bănuiesc, e o perioadă în care lucrurile se gravează profund, când cimentul e încă proaspăt.

NS

1. Le souffle au cceur.

Băiatul din Suflu la inimă pare să poarte acea vulnerabilitate chiar în trupul lui; umerii uşor rotunjiţi, braţele lungi și uscăţive, felul în care se izbeşte și se ciocneşte de lucrurile din jur, asemeni unei girafe, în timp ce-şi croieşte drum prin lume. Filmul îţi inspiră o extraordinară nostalgie, de parcă scenaristul, Louis Malle, a scris despre o perioadă din viaţa lui când era foarte, foarte fericit şi nu şi-a dat seama de asta decât cu mulţi ani mai târziu. E în egală măsură un film care prinde savoarea micilor amănunte din adolescenţă cu un ochi atât de atent, încât totul ţi se pare familiar - sunt momente când te recunoşti pe ecran, de parcă şi tu ai fi crescut într-o familie franceză dintr-un orăşel de provincie, în anii '50.

Şi ce final extraordinar. E greu de crezut că poate cineva încheia un film aşa cum a ales Louis Malle să-l încheie pe acesta. N-am să zic mai mult, am să mă mărginesc doar să spun că, din când în când, în viaţa ta se întâmplă ceva care îţi aminteşte că, indiferent cât de bine cunoşti pe cineva, chiar dacă crezi că poţi vorbi despre fiecare moment important din viaţa sa, ei bine, te înşeli, nu poţi.

— Dumnezeule mare! a zis Jesse, fixându-mă mai întâi uluit, apoi cu un amuzament jenat, apoi cu admiraţie.

Ăsta da regizor cu sânge-n instalaţie!

In timp ce vizionam aceste Comori îngropate, iar Jesse făcea când și când observaţii, m-a surprins din nou câte învăţase despre filme în decursul ultimilor trei ani. Nu că ar fi contat cine ştie cât pentru el; cred că ar fi renunţat bucuros la toate cunoştinţele astea doar ca s-audă telefonul sunând.

— Ştii, am zis când s-a terminat filmul, ai devenit un critic de film în toată puterea cuvântului.

— Da? a zis absent.

— Ştii mai multe despre filme decât ştiam eu când eram critic de film la CBC şi mă vedea toată ţara.

— Da?

Nu-l prea interesa. (De ce nu vrem niciodată să facem lucrurile la care suntem buni?)

— Ai putea să fii critic de film, am zis.

— Ştiu doar chestiile care-mi plac. Nimic altceva. După câteva secunde, am zis cu blândeţe:

— Uite, fă-mi un mic hatâr, vrei?

— Bine. Am zis:

— Aşa, fără să stai să te gândeşti, poţi să-mi spui trei inovaţii făcute în cinema de Noul Val francez?

A clipit de câteva ori și s-a ridicat în capul oaselor.

— Ihm, bugete mici...?

— Da.

— Mişcări fluide de aparat?

— Da.'

— Faptul că filmele au ieşit din studiouri și au coborât în stradă?

— Poţi să-mi dai trei nume de regizori din Noul Val? am zis.

— Truffaut, Godard și Eric Rohmer. (începea să-l prindă.)

— Cum se spune în franceză la Noul Val?

— Nouvelle vague.

— Care e scena ta preferată din Păsările lui Hitchcock?

— Scena în care vezi părculeţul de joacă pentru copii peste umărul lui Tippi Hedren şi data următoare când îl vezi e plin de păsări.

— Şi de ce e atât de bună?

— Fiindcă sugerează publicului că o să se întâmple ceva rău.

— Şi cum se numeşte asta?

— Suspans. Ca și faptul că Hitchcock a construit a doua scară în Notorious.

A aruncat observaţia în treacăt, cu o siguranţă blazată care se vedea că-i face plăcere. Preţ de o clipă, am avut sentimentul că visează cu ochii deschişi ca Chloe să audă toate astea, că în cameră există și o a treia persoană.

— Cine era operatorul preferat al lui Bergman?

— Asta-i uşoară. Sven Nykvist.

— La ce film de Woody Allen a lucrat Nykvist?

— Adevărul e că la două. Delicte şi fărădelegi și Cealaltă femeie1.

— Ce zicea Howard Hawks că trebuie să aibă un film bun?

— Trei scene bune şi nici una proastă.

— În Cetăţeanul Kane, un bărbat descrie ceva ce a văzut pe un chei din New Jersey cu cincizeci de ani în urmă. Ce anume era?

— O femeie cu o umbrelă de soare.

— Ultima întrebare. Dacă răspunzi corect, obţii altă cină gratis la restaurant. Numeşte trei regizori din mişcarea Noul Hollywood.

Si-a întins arătătorul.

— Francis Coppola - pauză -, Martin Scorsese – pauză mai lungă -, Brian de Palma.

Peste o clipă, am zis:

— Ce-ţi spuneam?

NS

1. AnotherWoman, 1988.

Probabil că în urma discuţiei noastre plutea un soi de efervescenţă în aer, fiindcă mai târziu în seara aceea mi-a băgat un CD în computer.

— E varianta brută, a zis, în chip de introducere.

Era un cântec pe care-l scrisese în nord, într-una din nopţile alea când vântul sufla cu putere în fereastră, când Chloe' plecase şi n-avea să se mai întoarcă niciodată. începea cu o vioară care repeta întruna aceeaşi mică frază muzicală, după care începea să bată ritmul, intrau basul și tobele, şi apoi vocea lui.

Cei mai mulţi dintre noi - ştiu asta - cred că odraslele lor sunt nişte genii, chiar și atunci când nu sunt (le expunem desenaşele mâzgălite pe frigider de parcă ar fi Pi-casso), dar cântecul lui, „Angels" - l-am ascultat chiar ieri, mult după ce toată povestea aia stupidă cu Chloe s-a terminat şi a fost uitată -, şi pot să spun un lucru: era ceva ieşit din comun în acest mesaj către o tânără care-și însală iubitul. Glasul care-l rostea avea o asemenea încredere în sine, încât părea că vine de la cu totul altcineva decât de la băiatul cu care stăteam acum pe aceeaşi canapea și care cânta încetişor versurile odată cu înregistrarea.

Dar nu ăsta a fost lucrul care m-a izbit cel mai tare. Marea schimbare erau versurile. Acum sfichiuiau, acum implorau. Erau aspre, menite să

rănească, obscene, de parcă textierul s-ar fi întors pe dos, expunându-şi interiorul, asemenea unui castravete de mare. Insă, în egală măsură, erau, pentru prima oară, adevărate; nu mai erau o prostie despre cum e să trăieşti în ghetou și despre lăcomia corporaţiilor sau despre cum şi-a petrecut autorul copilăria strecu-rându-se printre ace de seringă şi prezervative. „Angels" era o piesă autentică - era ca şi cum cineva i-ar fi sfâşiat un strat de piele şi i-ar fi înregistrat urletul.

Ascultând melodia, mi-am dat seama - în mod ciudat cu uşurare, nu cu neplăcere - că e mai talentat ca mine. Un talent veritabil. Suferinţa provocată de Chloe îl ajutase să şl—1 descopere. îi topise stratul copilăros al scriiturii.

Când vocea de pe CD s-a stins, iar vioara plângăreaţă s-a stins și ea (era ca și cum auzeai un fierăstrău care taie, o rană care e zgândărită și răscolită), a zis:

— Cum ţi s-a părut?

Fără grabă, cântărindu-mi fiece cuvânt, ca să-l poată savura, am spus:

— Cred că ai talent cât să ajungi departe.

A sărit în picioare, aşa cum făcuse atunci când îl întrebasem dacă vrea să se lase de scoală.

— Nu-i rău, asa-i? s-a ambalat.

M-am gândit: Hopa, poate că asta-i soluţia s-o uite pe Chloe.

M-am întors acasă seara târziu. Veranda era cufundată în beznă; nu l-am văzut decât când aproape am dat peste el.

— Dumnezeule, am zis. M-ai speriat.

În spatele lui, pe geam, o vedeam pe Tina trebăluind prin bucătăria intens luminată, şi m-am dus la ea.

în mod normal, Jesse, flămând de conversaţie, m-ar fi urmat în casă; pălăvrăgind despre una şi alta. Uneori se planta chiar în faţa toaletei, vorbindu-mi prin uşă. I-am împărtăşit nevesti-mii vestea cea bună a zilei (aici o slujbă, dincolo alta, peste tot câte o slujbă) și m-am strecurat din nou afară. Am aprins lumina. Jesse şi-a întins gâtul să mă vadă, cu un zâmbet lipit de faţă.

M-am aşezat în tăcere lângă el.

— Ştii chestia aia de care mă temeam c-o să se în-tâmple? a zis.

— Da.

— S-a întâmplat.

Îl sunase un amic şi-i dăduse vestea la telefon.

— Eşti sigur?

— Da.

— Şi de unde ştii că e Morgan?

— Fiindcă i-a spus amicului meu.

— Care te-a sunat pe urmă și ti-a spus? -Da.

— Dumnezeule, de ce-ar face cineva aşa ceva?

— Fiindcă încă o place.

— Vreau să zic de ce ţi-ar spune ţie amicul ăsta al tău?

— Fiindcă mi-e prieten.

Chinezoaica de peste drum a ieşit cu o mătură şi a început să-şi măture energic treptele. Abia dacă îndrăzneam să ridic ochii spre el.

— Cred că face o mare greşeală, am zis neputincios.

Harşt, harşt făcea mătura, iar căpşorul femeii tresaltă

ca al unei păsări.

— Acum n-o să mă mai împac niciodată cu ea, a zis.

Niciodată.

A tras scaunul și a pornit în jos pe treptele verandei și, în timp ce făcea asta, i-am observat urechile. Erau roşii, ca și cum stătuse cu capul în jos pe scaun și şi le frecase de zor. Urechile lui roşii și felul în care s-a îndepărtat - de parcă n-avea unde să se ducă, de parcă orice sarcină, orice activitate umană, cu excepţia ei, era inutilă, o parcare goală ce se întindea până la orizont — aveau ceva care mi-a strâns inima și mi-a trezit dorinţa de-a striga după el.

Tocmai voiam să-i arăt filmul lui Jean-Pierre Melville Poliţistul1 (1972), însă el a vrut să vadă în loc Chungking Express. L-a adus de sus, din camera lui.

— Te deranjează? a zis. Am chef să văd ceva de dinainte de Chloe.

însă, pe la jumătatea filmului, când „California Drea-min" se auzea în crescendo pe ecran, iar fata subţire ca o grisină se învârtea și dansa în apartament, l-a scos din aparat.

— Nu merge, a spus. Am crezut că, poate, o să mă inspire.

— În ce fel?

— Ştii și tu... m-a vindecat de Rebecca; acum o să mă vindece şi de Chloe.

— Da?

— Dar nu pot reveni la starea aia. Nici măcar nu-mi mai amintesc cum era să-mi placă Rebecca. Nu reuşeşte decât să mă facă să mă gândesc la

Chloe. E mult prea romantic. Mă face să-mi transpire mâinile.

In noaptea următoare n-a venit acasă; ne-a lăsat, în schimb, un mesaj stresat și destul de solemn pe robot, ca să ne anunţe că-și va petrece noaptea „la studio". Nu fusesem niciodată acolo, dar ştiam că e mic, „nu e loc nici să te-ntorci pe partea ailaltă". Atunci unde avea să doarmă Jesse? Apoi, era vorba de tonul lui, gravitatea lui neobişnuită. Vocea unui tânăr care mărturiseşte că a forat o maşină.

în noaptea aia n-am dormit prea bine. Spre opt dimineaţa, încă neliniştit, l-am sunat pe Jesse pe mobil şi i-am lăsat un mesaj, am zis că sper că e bine și că, dacă poate,

NS

1. Un Flic.

să-şi sune tatăl când are puţin timp. Şi pe urmă, tară legătură cu nimic, am adăugat că ştiam că se simte groaznic, dar că drogurile de orice fel, mai ales cocaina, l-ar trimite probabil direct în spital. Poate chiar l-ar omori.

—N-ai cum să scapi de suferinţă, am zis, plimbân- du-mă încolo și-ncoace prin living în timp ce câteva raze de soare se jucau pe verandă. Nu există scurtături.

Eram pompos și total neconvingător. Insă, când am pus telefonul jos, m-am simţit mai calm; oricât de plicticos părusem, măcar o spusesem.

Peste douăzeci de minute m-a sunat. Neobişnuit pentru el, să se trezească aşa devreme. Şi totuşi, iată-l la telefon, cu o voce relativ gravă, uşor precaută, ca și cum cineva îi ţinea un pistol în coaste sau îl privea foarte atent în timp ce vorbea cu mine.

— E totul în regulă? am zis.

— Da, da, cât se poate de în regulă.

— După vocea ta nu mi se pare. Asta l-a făcut să pufnească agasat.

— Trec printr-o chestie destul de neplăcută.

— Ştiu, Jesse, am zis. Pauză. Insă el n-a mai protestat. Păi atunci, ne vedem diseară.

— S-ar putea să avem repetiţie, a spus.

— Păi bine, atunci aş vrea să te văd după. Să bem un pahar de vin cu Tina.

— Fac şi eu ce pot, a zis.

Fac şi eu ce pot. (Dragul meu băiat, doar nu-ţi ceream să-mi donezi sânge voluntar.)

Am avut un sentiment foarte clar că nu trebuie să-l presez, că e departe, foarte departe, într-o lesă care s-a subţiat în chip miraculos. Şi care se poate rupe în orice clipă. I-am spus la revedere.

Era o zi straniu de frumoasă, orbitor de însorită, copacii erau golaşi, norii mărşăluiau vioi pe cer. O zi ireală. Telefonul a sunat iar. O voce monotonă. Fără inflexiuni.

— îmi pare rău că te-am minţit, a zis. Pauză. M-am drogat azi-noapte. Acum sunt la spital. Am crezut că am făcut infarct; îmi amorţise mâna stângă, aşa că am chemat o ambulantă.

— Fir-ar a dracu' de treabă a fost tot ce-am reuşit să zic.

— îmi pare rău, tată.

— Unde eşti?

A zis numele spitalului.

— Şi unde dracu' e?

L-am auzit cum acoperă receptorul. Apoi a revenit şi mi-a dat adresa.

— Acum eşti în sala de aşteptare? am zis.

— Nu. Sunt aici, cu asistentele. Sunt în pat.

— Pvămâi unde eşti.

Câteva clipe mai târziu, în timp ce mă îmbrăcam, a sunat mama lui. Avea repetiţii la o piesă undeva chiar pe strada noastră; putea să vină la noi la prânz?

Am luat-o şi pe Maggie în maşina Tinei și am pornit prin după-amiaza luminoasă spre spital, am parcat, am străbătut kilometri întregi de culoare, am vorbit cu cineva de la biroul de primire urgenţe; uşile batante s-au dat în lături; am trecut de un ciopor de asistente care glumeau vesele şi de medici ai spitalului și de paramedici în uniforme albastre, am făcut stânga, apoi dreapta, până la patul 24. Acolo era. Mai alb ca moartea. Cu ochii ca nişte bile, cu buzele înnegrite și acoperite de o crustă, cu unghiile murdare. Deasupra capului îi bipăia un monitor cardiac.

Mama lui l-a sărutat tandru pe frunte. L-am privit cu răceală. M-am uitat la monitorul cardiac. Am zis:

— Ce-au spus doctorii? Nu-l puteam atinge.

— Au zis că inima-mi bătea foarte tare, dar că nu e infarct.

— Au zis că nu e infarct?

— Ei asa cred.

— Ei aşa cred sau ştiu siguri

Mama lui m-a săgetat cu o privire plină de reproş. Mi-am pus o mână pe piciorul lui. Am spus:

— E bine c-ai chemat salvarea. Era cât p-aci să zic şi (dar m-am abţinut) sper că nu va trebui s-o plătesc eu.

Atunci a început să plângă; se uita la tavanul alb de deasupra capului și lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraji.

— A câştigat, a zis.

— Cine?

— Chloe. A câştigat. E în oraş cu fostul ei iubit şi se distrează pe cinste, şi eu sunt în nenorocitul ăsta de spital. A câştigat.

M-am simţit ca și cum mi-ar fi fost apucată şi smulsă inima din piept de două degete puternice. Am crezut că mă ia cu leşin. M-am aşezat.

— Viaţa e foarte lungă, Jesse. Nu ştii cine va ieşi câştigător la runda finală.

— Cum s-a întâmplat asta? a zis printre suspine. Cum s-a întâmplat asta?

Simţeam că începe să mi se zguduie pieptul. M-am gândit: Te rog, Doamne, fa-l să nu mai plângă.

— L-a sunat pe individ şi și-a pus-o cu el, a zis, privin-du-mă cu atâta durere, că a trebuit să-mi feresc privirea.

— Ştiu că situaţia pare un pic fără speranţă.

— Aşa pare, a strigat. Fără pic de speranţă. Nu reuşesc să mă culc sau să închid ochii. Nu-mi pot scoate imaginile alea din cap.

M-am gândit: o să moară din cauza asta. Am zis:

— Lucrurile ţi se par aşa de negre de la cocaină, scumpule. Te lasă complet neajutorat. Cocaina face ca lucrurile să pară chiar mai rele decât sunt.

Ce vorbe inutile, ce vorbe penibil şi respingător de ineficiente. Ca nişte petale de flori în calea unui buldozer.

— Pe bune? a zis și tonul lui curios mi-a dat un impuls, ca un om care se agaţă de colacul de salvare.

Am vorbit vreun sfert de oră; mama lui nu şi-a luat nici o secundă ochii de la el; am vorbit fără încetare şi i-am zis orice-mi trecea prin cap; mă simţeam ca și cum bâjbâiam printr-o odaie întunecată și degetele mele căutau disperate în buzunarul ăsta, în sertarul ăla, sub bucata asta de material, acolo, lângă veioză, căutau pe pipăite combinaţia potrivită de

cuvinte care să reaprindă acel „Pe bune?" și uşurarea de moment care-l însoţea.

Am zis:

— Poţi s-o uiţi pe fata asta, dar nu poţi s-o uiţi cu cocaină.

— Ştiu, a spus el.

Tocmai ajunseseră la studio ca să repete, a început. Toată ziua avusese sentimentul că Jack ştie un lucru pe care i-l ascunde. Poate Chloe îl înşelase tot timpul, poate că Morgan e cel mai bun... nu ştiu ce din lume.

Aşa că Jesse i-a zis:

— Ştii ceva ce nu-mi spui?

Iar Jack, a cărui prietenă o cunoştea vag pe Chloe, a zis nu. Jesse l-a presat un pic. Nu, nu are nici o veste, doar ce i-a spus deja de cinci ori: că ea-l sunase pe Morgan, care se suise în autobuz și se dusese la Londra, petrecuseră seara în apartamentul ei, ascultând nişte muzică „cool". Şi pe urmă și-o pusese cu el. Asta era povestea, zău, era tot ce ştia.

Şi pe urmă cineva adusese cocaina. Şi pe urmă trecuseră deja şapte ore, Jesse era în genunchi și căuta printre firele covorului, voia să vadă dacă nu căzuse nişte cocaină de pe masă. Pe urmă îi amorţise braţul; ieşise afară, în soarele orbitor, care scânteia pe capota maşinilor, și găsise un bar deschis, zisese că trebuie să cheme salvarea; barmanul i-a răspuns: „Noi nu facem asta aici."

Aşa că se dusese la o cabină telefonică - acum era aproape amiază, totul în jurul lui se învârtea înfricoşător, și sunase la 911. Se aşezase pe bordură și aşteptase, sosise ambulanţa, îl puseseră în spate. Se uitase pe geamul din spate în timp ce-l duceau spre spital; vedea străzile însorite prăbuşindu-se în urma lui; o asistentă îl întrebase ce luase, îi ceruse numărul de telefon al părinţilor; el zisese că nu i-l dă.

— Şi pe urmă am cedat, a zis. Am cedat și le-am spus tot.

O clipă, nimeni n-a zis nimic; am stat aşa acolo uitându-ne la fiul nostru cel livid, care-şi acoperise faţa cu mâna.

— Era singurul lucru pe care-o rugasem să nu-l facă, a zis. Singurul lucru. De ce a făcut tocmai lucrul ăsta?

Vedeai limpede jucând pe chipul lui palid, cu trăsături copilăreşti: Ea-iface asta lui, el îi face asta ei.

— Foarte urât din partea ei, am zis.

A venit doctorul, un italian tânăr cu cioc și mustaţă, foarte solid. I-am spus lui Jesse:

— Poţi să fii sincer cu domnul doctor dacă suntem şi noi aici?

— E foarte important, a zis doctorul, de parcă cineva tocmai făcuse o glumă foarte inteligentă, să fii sincer.

Jesse a zis da. Medicul i-a pus câteva întrebări, i-a ascultat inima și plămânii.

—Corpului tău nu-i place cocaina, a spus cu un zâmbet. Şi, se pare, nici ţigările.

S-a ridicat.

— N-ai avut infarct, a zis. A explicat ceva ce n-am priceput, facându-și mâna pumn, ca să arate o inimă care se opreşte. Dar vreau să-ţi spun un lucru. Ori de câte ori cineva de vârsa ta vine aici cu infarct, e întotdeauna vorba de cocaină. întotdeauna.

Apoi medicul a plecat. Peste trei ore am plecat și noi; am lăsat-o pe mama lui la metrou și m-am întors cu Jesse acasă. Abia ajunseserăm pe strada noastră, că Jesse a început iar să plângă în hohote.

— Mi-e aşa dor de fata aia, a zis. Aşa de dor.

Şi dintr-odată am început să plâng şi eu. Am zis:

— Aş face orice să te ajut, orice.

Am rămas aşa acolo, plângând amândoi.

CAPITOLUL 15

Şi apoi s-a petrecut o minune (dar nu o surpriză). Se pare că Chloe, fata obsedată de carieră, începea să aibă îndoieli. Se zvonea că Morgan fusese trimis la plimbare, îşi întinsese antenele. Cea mai bună prietenă a ei „a dat peste" Jesse la o petrecere și i-a spus că lui Chloe îi e „foarte, foarte" dor de el.

Mi s-a părut că-i revine culoarea în obraji; parcă mergea altfel, cu un pas săltat pe care, oricât încerca, nu reuşea să şi—1 tempereze. Mi-a mai pus o piesă, apoi încă una; părea că trupa Corrupted Nostalgia era, cum se spune în showbiz, pe val. Au cântat într-un bar de pe Queen Street. Eu n-am avut nici acum acces.

Simţind că începe să-i cam piară interesul pentru programul nostru de Comori îngropate, am început să caut altceva. Ceva legat de scris, dat fiind că asta părea să fie zona către care aspira acum. Şi am găsit răspunsul, simplu ca bună ziua: aveam să vizionăm un calup de filme neobişnuit de bine scrise. Aveam să vedem Manhattan de Woody Allen (1979). Să aruncăm o privire la Pulp Fictionx (1994), făcând totuşi distincţie între scriitura de dragul amuzamentului și scriitura autentică. Pulp Fiction,

NS

1. Regia Quentin Tarantino.

oricât ar fi de distractiv, oricât de ager şi de scânteietor i-ar fi dialogul, n-are nici măcar un moment sincer, omenesc în el. Mi-am amintit să-i spun povestea aia despre Cehov, care s-a dus să vadă piesa lui Ibsen O casă de păpuşi la un teatru din Moscova și, în timpul piesei, s-a întors către un prieten cu care venise şi i-a şoptit: „Dar ascultă, Ibsen ăsta nu e cine ştie ce dramaturg... Ibsen pur și simplu nu cunoaşte viaţa. în viaţă, lucrurile nu sunt niciodată asa."

Aşa că de ce nu i-aş pune filmul lui Louis Malle Unchiul Vanea de pe strada 42? Era prea tânăr pentru Cehov - da, era posibil să-l plictisească -, dar bănuiam că avea să-i placă Vanea al lui Wally Shawn, cel ce se tânguie şi se plânge întruna și e extrem de îndrăgostit, atunci când trosneşte şi pufneşte împotriva profesorului Serebreakov: „Nu putem să vorbim, să scriem și să muncim cu toţii întruna, ca o maşină de treierat!"

Da, lui Jesse avea să-i placă Vanea. „O vreme excelentă ca să te sinucizi."

Apoi, cum ar fi la desert, am să-i pun A avea şi a nu avea1 (1944). Câte atuuri în acelaşi pachet: bazat pe romanul lui Hemingway (deja ţicnit pe atunci, dând pe gât martini după martini și înghiţind pastile și scriind lucruri demente la patru dimineaţa); scenariul scris de William Faulkner, admirator al Lolitei; cu acea scenă extraordinară cu Bogart/Bacall de la etajul unui hotel de pe faleză, unde ea i se oferă cu acest discurs: „Nu trebuie să faci sau să zici nimic; sau, poate, doar să fluieri. Ştii să fluieri, nu-i aşa, Steve? Nu trebuie decât să-ţi lipeşti

NS

1. To Have and Have Not, film de Howard Hawks.

buzele și să sufli." Scriitură epatantă, de cea mai bună calitate.

Şi, dacă tot eram la capitolul ăsta, aveam să-i arăt Totul de vânzare1, după David Mamet2 (unul care chiar vrea să se dea mare cu talentul lui). Un birou al unei agenţii imobiliare de mâna a treia; câţiva agenţi rataţi intră în colimatorul verbal al unui „motivator". „Pune cafeaua aia jos, îi zice Alee Baldwin unui Jack Lemmon uluit. Cafeaua e doar pentru cei care încheie afacerea."

Ăsta fusese planul meu. Şi pe urmă, poate aveam să ne mai uităm la un film noir, Pickup on South Street (1953)... Iată ce ne aştepta.

Apoi a venit vacanţa de Crăciun: noaptea, Jesse şi cu mine afară, ninge încetişor. Farurile dansând pe cerul iernii, căutând Dumnezeu ştie ce, sărbătorind Dumnezeu ştie ce. N-o văzuse şi nici nu vorbise cu Chloe Stanton-McCabe, nu-l sunase şi nu-i scrisese nici un e-mail, însă din zi în zi trebuia să se întoarcă, să petreacă o săptămână cu părinţii ei. Urma să aibă loc o petrecere. Avea s-o vadă acolo.

— Şi dacă o face iar? a întrebat.

— Adică?

— Dacă pleacă iar cu alt tip?

La ora asta învăţasem deja să nu mai fac previziuni nebuneşti, de genul ai-încredere-în-mine (în mod sigur, nu mă aşteptasem deloc la faza cu Morgan).

NS

1. Glengarry Glen Ross, regia James Foley.

2. La baza filmului stă piesa omonimă a acestui scriitor, care a primit Premiul Pulitzer pentru dramă în 1984.

3. Furt pe South Street, regia Samuel Fuller.

— Ştii ce zice Tolstoi? am spus.

— Nu.

— Zice că o femeie nu te poate răni de două ori la fel.

O maşină a intrat pe sens invers pe strada noastră cu sens unic; am privit-o amândoi.

— Crezi că asa e? a zis.

M-am gândit serios. (Ţine minte totul. Ai grijă ce pro-miţi.) Am parcurs rapid în minte lista cu iubitele de care mă despărţisem (surprinzător de lungă). Era adevărat, da, că nici o femeie nu mă rănise la fel de tare la a doua despărţire ca la prima. Insă mi-am dat în egală măsură seama că, în general, poate chiar niciodată, nu avusesem ocazia de a fi rănit de două ori de aceeaşi femeie. Când iubitele mele cele nefericite îşi luau catrafusele şi plecau, aveau tendinţa să rămână plecate pentru totdeauna.

— Da, am zis după un timp. Cred că da.

Peste câteva seri, când mai erau doar câteva zile până la Crăciun, tocmai mă agitam cu bradul, cu beculeţele instalaţiei electrice, care se tot stingeau şi unele mergeau, altele nu, o problemă insolubilă de fizică, pe care numai soţia mea ştia s-o rezolve, când am auzit bine-cunoscutul tropăit pe scări. Un damf serios de deodorant (aplicat cu pompa de bicicletă) a umplut

încăperea şi tânărul prinţ a ieşit în aerul îngheţat al nopţii să descopere ce i-a rezervat soarta.

în noaptea aia n-a venit acasă; a doua zi dimineaţă, pe robot se afla un mesaj masculin, cu un ton matur; pe peluză se aşternuse un strat proaspăt de nea, iar soarele deja îşi croia, încetişor, drum pe cer. La un moment dat s-a întors în după-amiaza aceea şi, din fericire, mi-a dat puţine detalii, dar edificatoare, despre modul în care îşi petrecuse seara. Se dusese, într-adevăr, la petrecere, îşi făcuse intrarea târziu, împreună cu alţi ţipi, o falangă de şepci de baseball, tricouri și hanorace XXL: şi acolo, în sufrageria plină de oameni și fum, cu muzică asurzitoare, o văzuse. Vorbiseră doar câteva clipe, când ea a şoptit: „Dacă o să continui să te uiţi la mine aşa, o să trebuiască să te pup." (Dumnezeule mare, de unde învaţă chestiile astea? Ce fac toate înainte de petrecere, stau acasă şi citesc Tolstoi?)

La asta el n-a ştiut ce să răspundă (ceea ce e absolut normal). Rămăseseră la petrecere; brusc, nu mai era nici o grabă, pentru nici unul din ei; straniu, dar adevărat, ca şi cum ultimele luni fuseseră uşor ireale, ca şi cum nu se petrecuseră niciodată. (Dar se petrecuseră şi erau multe de spus despre asta mai târziu.) Insă, deocamdată, era ca şi cum ar fi coborât cu grijă un deal cu o bicicletă fără frâne; n-o puteai împiedica să prindă viteză, orice-ai fi făcut.

Acum, când mă gândesc la clubul de film, îmi dau seama că aia a fost seara care a marcat începutul sfârşitului. Ea a pus în mişcare noul capitol din viaţa lui Jesse. La ora aceea n-aş fi crezut asta; la ora aceea mi s-a părut că nu se întâmplă nimic deosebit, că, mă rog, acum că s-a tranşat și povestea asta putem reveni la cineclubul nostru. Da, da.

Si totuşi, chiar acum, când scriu aceste cuvinte, sunt precaut. îmi amintesc ultimul meu interviu cu David Cronenberg, în timpul căruia eu am făcut remarca, destul de lugubră, că a-ţi creşte copiii înseamnă să-ţi iei de multe ori rămas-bun, rând pe rând, de la scutece și apoi de la costumase de schi și, într-un final, de la copilul însuşi. „îşi petrec adolescenţa părăsindu-te", am spus, dar Cronenberg, şi el cu copii deja mari, m-a întrerupt. „Aşa-i, însă oare pleacă vreodată cu adevărat?"

Câteva seri mai târziu s-a întâmplat inimaginabilul. Jesse m-a invitat să-l văd cum cântă. Cânta la clubul de după colţ, unde cântaseră demult Rolling Stones, clubul de unde fosta nevastă a prim-ministrului nostru plecase acasă cu unul dintre chitarişti, cred. Locul de unde Jesse mă

trimisese la plimbare în urmă cu un an. Era, într-un cuvânt, un loc adânc marcat de istorie.

Mi-a spus să vin la uşa din faţă la unu fără câteva minute noaptea și să am grijă cum mă port, adică să mă abţin de la orice demonstraţie stângace de afecţiune, nimic care să-i poată diminua aura de „băiat de băiat", periculos, heterosexual şi dur. Condiţie pe care am acceptat-o cu mare plăcere. Tina nu fusese invitată; doi adulţi care să te adore din priviri, cu ochii umezi - era prea mult. Şi ea s-a învoit fericită. E o femeie firavă, fără cine ştie ce strat de grăsime protector, iar ideea de a ieşi în aerul îngheţat și, poate, de a aştepta la rând vreo patruzeci și cinci de minute în toiul nopţii, în timp ce vântul dinspre lacul Ontario te biciuia şi mătura cu putere strada, îi potolise orice urmă, cât de mică, de curiozitate.

Aşa că în noaptea aia, la douăsprece şi jumătate, m-am aventurat pe trotuarul îngheţat şi am traversat parcul. Am pornit pe o stradă pustie din Chinatown, în timp ce pisicile ronţăiau în întuneric Dumnezeu ştie ce. Am dat colţul, cu vântul împingându-mă din spate, şi am ajuns la uşile de la intrarea în El Mocambo. Mi s-a părut că recunosc aşteptând aici acelaşi grup de demult, care fuma, înjura, râdea, în timp ce pale de răsuflări îngheţate rămâneau câteva secunde în aer în fata lor, asemeni unor bule

cu comentarii din benzile desenate. Şi, împreună cu ei, era şi el. S-a grăbit să vină spre mine.

— Nu poţi să intri, tată, a zis. Părea panicat.

— De ce?

— Nu e prea OK ce se întâmplă acolo, înăuntru.

— Cum adică? am zis.

— Nu sunt prea multe persoane; au lăsat numărul de dinaintea noastră prea mult pe scenă; am pierdut o parte din public...

Mi s-a pus pata. Am spus:

— M-ai scos din patul meu cald pe o noapte îngheţată, m-am îmbrăcat şi m-am grăbit să vin încoace, e ora unu noaptea, aştept chestia asta de zile întregi și acum îmi spui că nu pot să intru?

Peste câteva minute m-a condus sus pe scări, am trecut de telefonul public la care mă prinsese mai demult. (Ce repede trece timpul.) Am intrat într-o sală micuţă, cu tavanul jos, foarte întunecată, cu o mică scenă pătrată în capăt. La marginea scenei erau câteva fete filiforme, aşezate pe scaune. Bâţâiau din picior și fumau.

Nu era cazul să-şi facă griji; în următoarele zece minute, uşa s-a întunecat, pentru că au năvălit mai mulţi puşti negri scunzi și solizi cu plase pe cap și fete înalte, cu contur negru la ochi (ziceai că sunt nişte ratoni speriaţi). Şi Chloe. Chloe, cu belciugul ei cu diamant în nas și părul ei lung şi blond. (Avea dreptate Jesse - chiar arăta ca o stea de cinema.) M-a salutat cu politeţea veselă cu care îşi salută o elevă de şcoală particulară directorul în timpul vacanţei de vară.

M-am aşezat în colţul cel mai îndepărtat, printre cuburi negre uriaşe (n-am aflat niciodată ce erau, boxe scoase din uz, cutii de depozitare - cine poate şti?). Era un spaţiu atât de întunecos, încât abia dacă distingeam trăsăturile celor două fete de lângă mine. Deşi le puteam simţi parfumul şi le auzeam replicile amuzate și presărate cu obscenităţi.

Jesse m-a lăsat acolo cu avertismentul, nerostit, să stau cuminte. Avea „ceva de rezolvat", mi-a zis, înainte să urce pe scenă.

Am aşteptat aşa în întuneric, cu inima bătându-mi cu o nelinişte aproape insuportabilă. Şi-am aşteptat. Au sosit şi mai mulţi puşti, încăperea s-a animat; în fine, pe scenă a păşit un tânăr (oare acolo stătuse şi Mick Jagger?) şi a îndemnat publicul, în mijlocul unui val de huiduieli, să „termine dracului cu prostiile" și să-i „întâmpine cum se cuvine" pe cei de la Corrupted Nostalgia!

Corrupted Nostalgia, auzi la ei. Şi au ieşit, doi băieţi înalţi și deşiraţi, Jesse şi Jack; a început ritmul sacadat al piesei ‚Angels", Jesse şi-a dus microfonul la gură și a început să cânte versurile alea amare şi înjositoare, urletul lui Tristan împotriva Isoldei; Chloe stătea în mijlocul mulţimii cu capul uşor întors într-o parte, de parcă ar fi vrut să se ferească de revărsarea violentă de cuvinte.

Nu mai era băiatul de pe canapea, care viziona filme. Pe scena din fata mea era „altcineva" și am avut din nou sentimentul acela că e o cu totul altă persoană decât mine, că e „el însuşi"...

Şi pe el, şi pe mine ne aşteptau tot felul de lucruri: peste câteva luni, a făcut un clip pentru „Angels"; Chloe a jucat „fata" (actriţa care fusese angajată pentru rol s-a drogat cu coca şi n-a mai apărut.) Mai multe cine la Le Paradis, mai multe ţigări pe verandă cu Tina (şi acum, când scriu asta, continui să aud tonul conspirativ, care urcă și coboară, al vocilor lor), mai multe filme, însă acum la cinema; amândoi stând în stânga culoarului, pe rândul nouă sau zece, „locul nostru". Au fost ciondăneli cu Chloe Stanton-McCabe, conflicte dezamorsate prin diplomaţie şi împăcări teatrale; au fost

mahmureli și momente de lăsat pe tânjeală, o afecţiune subită pentru scrisul gastronomic, o perioadă stresantă de ucenicie la un bucătar-şef japonez şi o „penetrare" descurajantă a scenei muzicale britanice („Au şi ei rapperii lor, tată").

A mai fost apoi o felicitare suspectă de aniversare de la, cine altcineva, Rebecca Ng, pe atunci în anul doi la drept.

Apoi, într-o zi - din senin, mi s-a părut -, Jesse a zis: „Vreau să mă întorc la şcoală." S-a înscris la un curs intensiv de trei luni, matematică, ştiinţă, istorie, toate disciplinele care-i făcuseră viaţa amară cu câţiva ani în urmă. Am crezut că n-are nici o şansă, că o să-şi tocească degeaba fundul la toate orele alea. Şi cu atâtea teme. Insă mă înşelam din nou.

Mama lui, fosta profesoară de liceu din prerie, l-a meditat la ea acasă, în Greektown. N-a mers uns totul, mai ales matematica. Uneori se ridica de la masa de la bucătărie tremurând de furie şi frustrare şi se năpustea pe uşă, ca un nebun. însă întotdeauna se întorcea.

A început să doarmă acolo - era mai uşor dimineaţa, mi-a explicat -, ca „să se apuce de treabă imediat". Pe urmă a încetat cu totul să mai vină la mine acasă.

În seara de dinaintea examenului final m-a sunat.

— Indiferent cum iese, a zis, vreau să ştii că mi-am dat toată silinţa.

Câteva săptămâni mai târziu, în cutia mea poştală a aterizat un plic; abia dacă am putut suporta să mă uit cum urcă treptele verandei, scoate scrisoarea şi o deschide, cu mâinile tremurânde, și dă din cap înainte şi înapoi, în timp ce parcurge rândurile.

— Am reuşit, a strigat, fără să ridice privirea. Am reuşit!

Nu s-a mai întors niciodată să stea cu mine. A rămas la mama lui și pe urmă şi-a luat un apartament cu un prieten pe care-l cunoscuse la şcoală. A fost o problemă cu o fată, cred, dar au scos-o ei la capăt. Sau nu. Nu mai ştiu.

N-am mai apucat niciodată să vedem modulul cu Scenarii de nota zece. Pur și simplu n-a mai fost timp. Cred că, de fapt, nici nu mai conta; întotdeauna aveau să existe filme pe care nu vom apuca să le vedem.

A depăşit etapa cineclubului și, într-un fel, m-a depăşit şi pe mine, a depăşit perioada când era copilul tatălui său. II simţeai de ani de zile apropiindu-se, an după an, și apoi, pe neaşteptate, venise şi acel moment. Dacă nu te ţii tare, te poate lăsa fără suflu.

In unele nopţi, trec pe lângă dormitorul lui de la etajul al doilea; intru și mă aşez pe marginea patului; nu-mi vine să cred că nu mai stă aici, iar în primele luni nici nu-mi prea făcea plăcere să intru. Văd că a lăsat Chungking Express pe noptieră; nu-i mai trebuie, a luat ce i-a trebuit din el și l-a lăsat în urmă, aşa cum un şarpe îşi lasă pielea cea veche.

Stând pe pat, îmi dau seama că n-o să se mai întoarcă niciodată exact aşa cum a fost. De-acum înainte va fi doar un oaspete. Insă ce dar ciudat, miraculos, neaşteptat au fost acei trei ani din viaţa lui de adolescent, atunci când, în mod normal, fiul începe să le închidă uşa-n nas părinţilor.

Şi ce noroc avusesem (deşi pe vremea aia nu mi se părea deloc aşa) să nu am slujbă, să am atâta timp liber la dispoziţie. Zile și seri și după-amiezi. Timp.

încă mai visez la modulul cu Filme supraevaluate-, cât tânjesc să vorbesc despre The Searchers1 (1956) și de elogiile bulversante și analizele stupide pe care le-a stârnit; sau despre falsitatea răutăcioasă a lui Gene Kelly în Dansând în ploaie1 (1952). Vom mai avea timp eu şi Jesse, dar nu genul ăsta de timp, liniştit şi uneori plicticos, care înseamnă de fapt să trăieşti cu cineva, timpul despre care ai impresia că va continua aşa la nesfârşit, ca pe urmă, într-o zi, să ia sfârşit.

Multe, multe lucruri îl aşteptau: primele zile la facultate, încântarea lui imposibil de redat în cuvinte în faţa unei legitimaţii de student cu numele și poza lui pe ea, prima lui temă („Rolul naratorului multiplu în romanul Inima întunericului de Joseph Conrad"), prima lui bere de după ore cu un coleg de facultate.

Insă, pentru moment, era doar un băiat înalt pe scena unui club din centru, cu microfonul în mână și cu tai-că-său ascuns undeva în public. Mărturisesc că, stând aşa în întuneric, alături de fetele alea cu ochi de raton în geci de schi, am plâns puţin, fără să mă vadă nimeni. Nu ştiu sigur de ce plângeam - pentru el, bănuiesc, pentru că exista, pentru că timpul nu mai poate fi dat înapoi, şi, pe când plângeam, auzeam mereu în minte, iar și iar și iar, cuvintele din Iubire adevărată: „Eşti atât de mişto, eşti atât de mişto, eşti atât de mişto!"

NS

1. Căutătorii, film de John Ford.

2. Singing in the Rain, film de Stanley Donen şi Gene Kelly.

MULŢUMIRI

Să scrii o carte despre membrii familiei, mai ales dacă-i adori, e o experienţă cumplită, o experienţă pe care nu cred că am s-o reiau curând. Prin urmare, primele mulţumiri i le adresez fiului meu, Jesse, pentru că mi-a acordat permisiunea de a vorbi despre el și de a publica această carte, rară s-o fi citit în prealabil. îi mulţumesc, de asemenea, mamei lui, Maggie Huculak, pentru mult mai multe lucruri decât aş putea să înşirui aici. Vreau, în egală măsură, să spun că, deşi fiica mea, Maggie Gilmour (acum adultă, i care locuieşte la Chicago), nu apare deloc în această povestire, ea ocupă un loc uriaş și de neînlocuit în viaţa mea. îi datorez mamei ei, Anne Mackenzie, mulţumiri - și probabil şi bani - de aproape patruzeci de ani.

I-am dedicat această carte redactorului și editorului meu, Patrick Crean, pentru că mi-a salvat viaţa literară; îi mulţumesc, deopotrivă, agentului meu, Sam Hiyate, pentru interesul și entuziasmul cu care mi-a primit propunerea, într-un moment în care telefonul meu părea să fi fost deconectat. Le mulţumesc, de asemenea, lui Jonathan Karp, Nate Gray şi Cary Goldstein de la Twelve; lui Marni Jackson, pentru articolul pe care mi l-a cerut despre Tolstoi; băieţilor şi fetelor de la Queen Video pentru solicitudinea lor neobosită faţă de orice film pe care li l-am cerut, oricât de târzie era ora. Ca întotdeauna, trebuie să le mulţumesc chelnerilor de la restaurantul Le Paradis, unde am scris fragmente semnificative din carte.

Şi, bineînţeles, fără dragostea şi asigurările permanente ale soţiei mele, Tina Gladstone, nu ştiu ce s-ar fi ales de această carte -şi, sincer să fiu, nici de mine.